

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi säätiölain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säätiölakiin muutoksia, joiden tarkoituksena on saattaa lainsäädäntö vastaamaan säätiölaitoksen nykyisiä toimintamuotoja ja poistaa säätiöiden hyödyllisen kehityksen estävät, lainsäädännön puutteellisuudesta tai kankeudesta johtuvat epäkohdat. Säätiöiden hallintorakenteissa tapahtuneiden ja tapahtuvien muutosten johdosta ehdotetaan myös viranomaisvalvontaa koskevien säännösten tarkistamista.

Säätiövarallisuuden käytön tehostamiseksi ehdotetaan, että säätiön tarkoitusta voitaisiin eräissä tilanteissa nykyistä helpommin muuttaa, säätiötä määrääaikaistaa tai sulauttaa.

Säätiöiden valvontaa koskevia säännöksiä tarkistettaisiin siten, että valvovalla viranomaisella

olisi säätiöistä ajantasalla olevat ja riittävät tiedot sekä tarkoituksenmukaiset keinot tietojen saamiseen ja väärinkäytöksiin puuttumiseen.

Kun voimassaolevien säätiöitä koskevien eräiden säännösten aukollisuus ja tulkinnanvaraisuus sekä epäjohtonmukainen ryhmittely ovat aiheuttaneet epätietoisuutta ja tahatonta velvollisuuksien laiminlyöntiä, ehdotetaan lakiin lukuisia teknisiä ja rakenteellisia muutoksia, jotka selventäisivät säätiöissä toimivien henkilöiden ja säätiöasioita hoitavien viranomaisten oikeuksia ja velvollisuuksia. Näillä teknisillä muutoksilla saataisiin paremmat takeet säätiöiden asianmukaisesta perustamisesta, toiminnasta ja lakkauttamisesta.

Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen jälkeen.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	2.8. Tarkoituksen muuttaminen, määräaikaista-	
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	minen ja sulautuminen	10
1.1. Säätiöt ja niiden yleinen merkitys	3	2.9. Lakkauttamissäännösten täsmentäminen	11
1.2. Lainsäädäntö ja sen kehitys	4	3 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	11
1.3. Tilanne muissa pohjoismaissa	5	4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutuk-	
1.4. Tavoitteet	6	set	12
1.5. Keinot	6	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	13
2. Muutoksen syyt ja ehdotetut muutokset	6	1. Laki säätiölain muuttamisesta	13
2.1. Testamenttisäätiön perustamisen menettelyn	6	2. Tarkemmat säännökset	28
selkeyttäminen	6	3. Voimaantulo	29
2.2. Mahdollisuus poiketa testamentintekijän	7	LAKITEKSTIT	30
määräyksistä	7	Laki säätiölain muuttamisesta	30
2.3. Säätiön vähimmäispääoma	7	LIITTEET	37
2.4. Rekisteröintisäännösten puutteellisuus	7	Rinnakkaisteksti lakiehdotuksesta	37
2.5. Säätiön hallintoa koskevien säännösten	8	Luonnos säätiöasetukseksi	52
puutteellisuus	8		
2.6. Tilintarkastajien kelpoisuusehdot	9		
2.7. Säätiöiden valvontamahdollisuuksien paran-	9		
taminen	9		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Säätiöt ja niiden yleinen merkitys

Säätiö luonnehditaan yleensä määrättyyn tarkoitukseen luovutetuksi omaisuudeksi, jolle on järjestetty oma erillinen hallinto. Säätiöitä koskee vuonna 1930 annettu säätiölaki (109/30), johon vuonna 1964 annetulla lailla (400/64) tehtiin huomattavia tarkistuksia. Ennen säätiölain antamista säätiöistä ja niiden toiminnasta ei ollut yleisiä säännöksiä; erinäisiä säännöksiä oli annettu siitä, mikä viranomainen antaa lupia laitosten perustamiseen ja vahvistaa niiden säännöt. Epäselvää tosin oli, edellyttikö säätiön syntyminen itsenäiseksi oikeushenkilöksi perustamislupaa ja sääntöjen vahvistamista.

Ennen säätiölain voimaantuloa perustetut säätiöt olivat yleensä niin sanottuja laitossäätiöitä, joiden tarkoituksena oli esimerkiksi jonkin oppilaitoksen tai sairaalan ylläpitäminen. Laitossäätiöille on ominaista myös se, että toimintaa ei yleensä voida ylläpitää pelkästään alkuperäisellä pääomalla vaan säätiön on myös jatkuvasti saatava tuloa esimerkiksi toimintansa tuotoista tai avustuksista. Sen sijaan muunlaisia säätiöitä, lähinnä niin sanottuja pääomasäätiöitä, jotka toteuttavat tarkoitustaan yleensä apurahoja tai avustuksia jakamalla, ei suuremmissa määrin esiintynyt itsenäisinä oikeushenkilöinä. Erilaisia lahjoitus- ja testamenttirahastoja kylläkin perustettiin, mutta ne annettiin tavallisesti jonkin yhteisön hoidettaviksi. Nykyisin tällaisia rahastoja kutsutaan yleensä epäitsenäisiksi säätiöiksi. Säätiölain tultua voimaan myös pääomasäätiöitä on runsaasti perustettu itsenäisiksi säätiöiksi.

Seuraavasta taulukosta ilmenee säätiöiden lukumäärän kehitys.

Vuosi	Perustamis- lupan saaneet säätiöt	Lakkauttamis- lupan saaneet säätiöt	Juridisesti olemassa- olevat säätiöt
1950	53	2	687
1960	62	1	1 244
1970	54	7	1 453
1971	51	15	1 489
1972	48	8	1 529
1973	36	3	1 562
1974	43	17	1 588
1975	31	14	1 605
1976	24	8	1 630
1977	23	17	1 644
1978	31	14	1 663
1979	30	20	1 677
1980	40	22	1 686
1981	31	17	1 699
1982	36	11	1 719
1983	27	14	1 744
1984	43	13	1 767

Säätiöiden perustajina toimivat säätiölain voimaantulon alkuaikoina vielä huomattavassa määrin, noin puolessa tapauksista, yksityiset henkilöt. Sen jälkeen tilanne on muuttunut niin, että nykyisin selvästi suurimman osan säätiöistä perustavat erilaiset yksityis- tai julkisoikeudelliset yhteisöt. Näiden perustamat säätiöt ovat lähes poikkeuksetta jonkin laitoksen ylläpitoon tarkoitettuja. Yksityisten henkilöiden perustamista säätiöistä niin säätiölain alkuaikoina kuin nykyisinkin testamentilla perustetut säätiöt ovat varsin vähäinen osa.

Yleisimmin säätiöitä on perustettu erilaisia sivistys-, kulttuuri- ja opetustarkoituksia palvelemaan. Säätiöistä lähes puolet on luettavissa tähän ryhmään. Varsinkin tieteitä ja taiteita tukevien säätiöiden määrä on viime vuosina lisääntynyt. Ryhmään kuuluu sekä apurahoja jakavia että laitossäätiöitä. Toinen huomattava säätiöiden ryhmä on erilaista huoltotoimintaa harjoittavat

säätiöt, joita on lähes viidesosa kaikista säätiöistä. Suurin osa niistä on lasten- tai vanhustenhuoltoon varten perustettuja laitossäätiöitä. Lukumäärältään melko suuri on myös elinkeinotoimintaa edistävien erilaisten säätiöiden ryhmä. Näistä säätiöistä pääosa on niin sanottuja maatalous-säätiöitä. Edellisiä pienempiä säätiöiden ryhmiä ovat urheilun ja nuorisotyön alalla toimivat säätiöt, joista huomattava osa on perustettu jonkin laitoksen ylläpitämistä varten, sekä terveydenhoitoalan säätiöt, joissa niin ikään on runsaasti muun muassa sairaaloita ylläpitäviä laitossäätiöitä.

Säätiöiden varallisuuskysymyksistä ei viime vuosina ole tehty tilastollisia selvityksiä. Tilastokeskus selvitti 1970-luvun alussa säätiölaitoskomitean pyynnöstä näitä kysymyksiä ja sen jälkeen Suomen kulttuurirahasto teki vastaavan selvityksen, joka kohdistui vuosiin 1973 ja 1974. Koska koko säätiölaitoksen rakenne ei ole sanottavasti näistä ajoista muuttunut, voidaan mainittujen selvitysten perusteella esittää eräitä yleispiirteitä säätiöiden varallisuuskysymyksistä. Säätiöiden varallisuudesta suurin osa kuuluu laitossäätiöille. Laitossäätiöissä varallisuus muodostuu enimmäkseen kiinteistöistä, mikä johtuu näiden säätiöiden luonteesta. Varallisuudeltaan huomattavia ryhmiä ovat opetuslalla toimivat sekä huoltotoimintaa harjoittavat säätiöt samoin kuin kulttuuri- ja tiedesäätiöt.

Kaikkien säätiöiden yhteenlasketusta varojenkäytöstä selvästi suurin osa tapahtuu laitossäätiöiden kautta. Varojenkäytöltään suurimpia säätiöryhmiä ovat terveydenhoidon, opetuksen sekä huoltotoiminnan aloilla toimivat säätiöt. Pääasiassa apurahoja jakavien pääoma- eli sijoitussäätiöiden osuus on säätiöiden varojenkäytössä varsin vähäinen.

Varsinkin laitossäätiöiden toiminta perustuu usein siihen, että säätiö saa jatkuvasti ulkopuolista avustusta toimintansa ylläpitämiseen. Pääasiassa avustukset tulevat julkisyhteisöiltä — valtiolta ja kunnilta. Suurimpia avustuksen saajaryhmiä ovat olleet terveydenhoitoalan, opetuksen sekä taidealan säätiöt. Julkisyhteisöt tukevat säätiöiden toimintaa jossain määrin myös halpapakorkoisilla lainoilla.

Huomattava osa säätiöistä saa lisäksi taloudellista helpotusta toimintaansa verolainsäädännössä yleishyödyllisille yhteisöille myönnettyjen verohelpotusten muodossa. Kokonaismäärältään julkisyhteisöjen säätiöille antamat avustukset ovat kuitenkin selvästi suuremmat kuin verohelpotuksista säätiöille tuleva etu.

1.2. Lainsäädäntö ja sen kehitys

Säätiölaki tuli voimaan vuoden 1931 alusta. Laki rajoitettiin koskemaan itsenäisiä, yksityisoikeudellisia säätiöitä, joilla on siis omat hallintoelimet ja jotka ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä. Laki ei siten koske epäitsenäisiä säätiöitä tai rahastoja, jotka eroavat varsinaisista säätiöistä siinä, että niillä ei ole omia hallintoelimiä vaan pääoma on annettu jonkun, yksityisen tai yhteisön, hoidettavaksi ja käytettäväksi määrätarkoitukseen. Laki ei myöskään koske julkisoikeudellisia säätiöitä, joista on yleensä säädetty erikseen. Tällaisia ovat esimerkiksi Suomen Pankki ja Kansaneläkelaitos.

Lakiin otettiin säännökset säätiön perustamisesta, säätiörekisteristä, säätiön hallinnosta, säätiöiden valvonnasta sekä sääntöjen muuttamisesta ja säätiön lakkauttamisesta. Lakiin kirjattiin myös jo aikaisemmin noudatettu periaate, jonka mukaan itsenäisen säätiön perustaminen edellyttää viranomaisen lupaa ja sitä, että viranomainen vahvistaa säätiön säännöt. Perustamisedellytykseksi asetettiin, että säätiön tarkoituksen on oltava hyödyllinen. Sen sijaan laissa ei muutoin asetettu erityisiä rajoituksia säätiön toiminnalle. Säätiön perustajalle jätettiin siten varsin vapaat kädet päättää säätiön toimintamuodoista ja hallinnosta.

Vuonna 1964 lakiin tehtiin huomattavia tarkistuksia. Tällöin muun muassa perustamisedellytyksiin lisättiin se, ettei säätiön tarkoituksena saa olla liiketoiminnan harjoittaminen. Säätiö saa muutosten mukaan harjoittaa vain sellaista liiketoimintaa, joka on sen säännöissä mainittu ja edistää välittömästi säätiön tarkoituksen toteuttamista. Nämä rajoitukset eivät kuitenkaan koske ennen vuoden 1964 muutosten voimaantuloa rekisteröityjen säätiöiden oikeutta harjoittaa aikaisempaa liiketoimintaansa. Perustamisedellytyksiä tiukennettiin myös vaatimalla tarkoitukseen nähden riittävän suurta pääomaa jo säätiön perustamisvaiheessa.

Muutoksella pyrittiin myös tehostamaan säätiöiden tilintarkastusta ja valvontaa. Laista olivat siihen asti puuttuneet lähes kokonaan säännökset tilintarkastuksesta, jotka nyt lakiin lisättiin. Säätiöt veloitettiin toimittamaan tilikausittain ministeriölle tilinpäätöstiedot sekä toiminta- ja tilintarkastuskertomukset. Valvonnan tehostamiseen liittyen tehtiin myös mahdolliseksi erottaa tuomioistuinteitse säätiön hallitus tai sen jäsen toimestaan.

Muutoksella myös lievennettiin niitä edellytyksiä, joiden vallitessa säätiön sääntöjä voidaan muuttaa ja säätiö siten sopeuttaa muuttuneisiin oloihin.

Vuoden 1964 muutosten jälkeen lakiin on tehty kaksi vähäistä muutosta — vuonna 1973 kirjanpitolain (65/73) säätämisen yhteydessä lakiin lisättiin viittaus kirjanpitolakiin ja vuonna 1982, kun niin sanottua ulkomaalaisrajoituslain-säädäntöä alettiin soveltaa myös säätiöihin. Säätiölain uudistamiseen pyrittiin vuoden 1964 muutosten jälkeen varsinkin 1970-luvulla, jolloin uudistamistehdä varten asetettiin säätiölaitoskomitea. Komitean tuli muun muassa suorittaa tutkimus säätiölaitoksen piirissä harjoitettavasta taloudellisesta päätännästä ja sen vaikutuksista yhteiskunnan eri alueilla samoin kuin selvittää, onko säätiölaitoksen säilyttäminen ylipäänsä tarpeen. Komitea katsoi säätiöiden säilyttämisen edelleen tarpeelliseksi ja laati ehdotuksen lain kokonaisuudistukseksi. Komitean ehdotus (komiteamietintö 1975:81) ei kuitenkaan sellaisenaan ole johtanut lainsäädäntötoimiin.

Myös viime aikoina on säätiölain tarkistustarpeisiin kiinnitetty huomiota. Sekä valtiontilintarkastajat että valtiontalouden tarkastusvirasto ovat pitäneet tarpeellisenä tehostaa säätiöiden valvontaa ja kehittää valvontasäännöksiä.

1.3. Tilanne muissa pohjoismaissa

Ruotsissa ei ole varsinaista säätiölakia, jossa olisi yleiset säätiöiden toimintaa koskevat säännökset. Sen sijaan Ruotsissa on vuonna 1929 annettu laki säätiöiden valvonnasta. Säätiöiden perustaminen on sinänsä vapaata ja säätiöt saavuttavat oikeuskelpoisuuden ilman, että viranomaisen rekisteröi säätiötä. Säätiön perustamisesta on kuitenkin ilmoitettava lääninhallitukselle, joskaan ilmoitusvelvollisuus ei koske kaikkia säätiöitä. Ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle on jätetty muun muassa säätiöt, joissa valvonta on jo muuten järjestetty, sukusäätiöt, varallisuudeltaan vähäiset säätiöt sekä sellaiset säätiöt, jotka sääntäjä on määrännyt jätettäväksi valvonnan ulkopuolelle. Lääninhallituksen valvonta kohdistuu niihin säätiöihin, joita se pitää yleishyödyllisinä. Valvontaa varten näiden säätiöiden on lähetettävä lääninhallitukselle toimintakertomuksensa ja tilinpäätöstietonsa. Valvonta kohdistuu pääasiassa siihen, että säätiön varat käytetään säätiölle määrättyyn tarkoitukseen ja että ne on järkevästi sijoitettu. Yhteiskunnan etujen valvomiseksi

yleishyödyllisissä säätiöissä valtiolla on oikeus vuonna 1983 annetun lain mukaan asettaa tällaisen säätiön hallitukseen erityinen julkinen hallituksen jäsen.

Säätiön sääntöjä ja tarkoitusta voidaan Ruotsissa muuttaa samaan tapaan kuin Suomessa. Tästä on vuonna 1972 säädetty erityinen laki. Laissa ei kuitenkaan ole säännöksiä säätiöiden yhdistämisestä tai lakkauttamisesta.

Säätiölainsäädännön uudistamistarve on Ruotsissa ollut selvittävänä 1970-luvun puolivälistä lähtien. Selvitykset eivät ole johtaneet lainsäädäntötoimiin.

Norjassa on vuoden 1982 alusta tullut voimaan laki säätiöistä. Tätä ennen Norjassa ei ollut yhtenäistä siviilioikeudellista säätiölakia. Säätiön perustamiselle ei aseteta erityisiä vaatimuksia. Valvonnan kannalta säätiöt jaetaan julkisiin ja yksityisiin. Viranomaisen hyväksyy anomuksesta säätiön julkiseksi, jolloin muun muassa edellytetään, että säätiön tarkoitus palvelee yleistä etua. Julkisten säätiöiden valvonta on yksityiskohtaisempaa kuin yksityisten. Aivan pienten säätiöiden ei ole tarpeen tehdä olemassaolostaan edes ilmoitusta viranomaisille, ilmoitusvelvollisuus syntyy pääoman ylittäessä 50 000 kruunua. Tilinpäätöstietojen toimittamisvelvollisuus viranomaisille yksityisellä säätiöllä on vain, jos sen pääoma ylittää 500 000 kruunua. Norjassa säätiötä voi käyttää myös yritysmuotona elinkeinon harjoittamisessa ja tällaisista säätiöistä laissa on omat säännökset. Säätiön sopeuttamisesta muuttuneisiin oloihin laissa on myös säännökset, jotka tekevät mahdolliseksi paitsi sääntöjen muuttamisen myös säätiön lakkauttamisen, säätiöiden yhdistämisen sekä säätiön jakamisen. Viimeksi mainittuja säännöksiä sovelletaan myös epäitsenäisiin säätiöihin.

Myös Tanskassa, jossa säätiötoiminta on tähän asti ollut sääntelemätöntä, on uusi säätiöitä koskeva laki, joka tuli voimaan vuoden 1985 alusta. Laki koskee pääasiassa vain yksityisten perustamia säätiöitä. Säätiöille on asetettu 200 000 kruunun vähimmäispääomavaatimus. Laissa on melko seikkaperäiset säännökset säätiön hallinnosta, tilintarkastuksesta ja varojen käytöstä. Velvollisuus käyttää ammattitilintarkastajaa koskee pääasiassa vain suuria säätiöitä. Säätiöiden valvonta on jaettu eri ministeriöille sen mukaan, millä alalla säätiö toimii. Tilinpäätöstiedot on toimitettava valvovalle viranomaiselle. Laissa on myös säännökset säätiön sääntöjen muuttamisesta, säätiöiden yhdistämisestä sekä säätiön lakkauttamisesta.

1.4. Tavoitteet

Lainsäädännöllä tulisi pyrkiä turvaamaan se, että säätiön varat voidaan käyttää mahdollisimman järkevästi säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi. Tähän vaikuttaa ensinnä se, että säätiön hallinto on tarkoituksenmukaisella tavalla järjestetty ja että hallinnon tehtävät ja vastuu ovat selvästi määritellyt. Voimassaolevan lain hallintoa koskevat säännökset ovat osittain puutteellisia ja jossain määrin tulkinnanvaraisia. Esityksellä pyritään selventämään säätiön hallinnossa noudatettavia periaatteita.

Koska säätiöissä ei ole sellaista omaa valvovaa tahoa, kuten yhteisöissä osakkaat tai jäsenet, on säätiöille järjestetty lailla viranomaisvalvonta, josta huolehtii oikeusministeriö. Valvontatehtävää ei kuitenkaan ole voitu hoitaa täysin tyydyttävällä tavalla. Puutteita on sekä valvontakeinoissa että valvonnan voimavaroissa. Tältä osin ehdotuksen tarkoituksena on luoda riittävät lainsäädännölliset puitteet valvonnan tehokkaaseen hoitamiseen.

Säätiölle määrätyn tarkoituksen toteuttaminen saattaa olosuhteiden muuttumisen vuoksi käydä säätiölle vaikeaksi tai mahdollottomaksikin esimerkiksi varallisuuden arvon heikentymisen vuoksi. Säätiön sopeuttamista muuttuneisiin oloihin siten, että sen varallisuus voitaisiin edelleen käyttää mahdollisimman hyvin säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi, ei ole syytä lainsäädännöllä estää. Esityksen tavoitteena on vähentää laissa nykyisin olevia esteitä sekä samalla lisätä mahdollisuuksia säätiöiden mukauttamiseen muuttuneisiin oloihin.

Säätiölaissa on lisäksi useita teknisluonteisia puutteita, joihin ehdotetaan parannuksia. Nämä vaikeuttavat sekä säätiön asioita hoitavien henkilöiden että viranomaisten toimintaa.

1.5. Keinot

Säätiön hallintoa koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi ja selvennettäväksi. Jos säätiössä on hallituksen lisäksi itsenäistä päätösvaltaa käyttävä valtuuskunta tai muu toimielin, niin tällaiseen toimielimeen tulaisiin soveltaamaan pääasiassa samoja säännöksiä kuin hallitukseen. Kun lain vahingonkorvaussäännökset ovat tähän asti koskeneet vain hallitusta ja säätiön toimihenkilöitä, ne ulotettaisiin koskemaan nyt myös muita toimielimiä sekä tilintarkastajia. Sa-

moin menettelystä toimielinten kokouksissa annettaisiin säännöksiä.

Säätiöiden valvontaa ehdotetaan tehostettavaksi ensiksi siten, että säätiön tietojenantovelvollisuutta oikeusministeriölle laajennettaisiin. Toiseksi ministeriön käytettävissä olevia valvonnassa tarpeellisia tehostekeitä säätiöitä kohtaan lisättäisiin. Valvonnan tehostamista merkitsisi myös ammattitilintarkastajan käyttövelvollisuuden ulottaminen säätiöihin.

Säätiöiden sopeuttamista muuttuneisiin oloihin helpotettaisiin. Säätiön tarkoituksen muuttamismahdollisuuksia lievennettäisiin jossain määrin. Lakiin otettaisiin säännös vähävaraiseksi käyneen säätiön muuttamisesta määräaikaiseksi. Niin ikään tehtäisiin mahdolliseksi säätiöiden sulautuminen, jonka avulla varsinkin pienten, tarkoitukseltaan samankaltaisten säätiöiden varallisuus voitaisiin entistä tehokkaammin käyttää sulautuvien säätiöiden tarkoituksen toteuttamiseen.

Lisäksi lakiin ehdotetaan useita pääasiassa teknisluonteisia tarkistuksia muun muassa testamenttisäätiön perustamisesta, säätiöiden rekisteröimisestä ja säätiön lakkauttamisesta. Lakiin ehdotetaan myös säännöstä, jonka mukaan asetuksella vahvistettaisiin säätiöille vähimmäispääoma.

2. Muutoksen syyt ja ehdotetut muutokset

2.1. Testamenttisäätiön perustamisen menettelyn selkeyttäminen

Nykyisin säännökset testamentissa perustettavaksi määrätystä säätiöstä ovat hajallaan säätiölaissa sekä säätiölain soveltamisesta annetussa asetuksessa (591/64). Tästä on aiheutunut epä-tietoisuutta perustamisessa noudatettavien menettelytapojen suhteen. On saattanut käydä niinkin, että säätiö on jäänyt kokonaan perustamatta esimerkiksi sen vuoksi, että kuolinpesän hoitaja ei ole tiennyt ilmoittaa testamenttiin sisältyvästä säätiön perustamismääräyksestä lainkaan tuomioistuimelle. Testamenttiin sisältyviä säätiöitä on myös voinut jäädä perustamatta sen vuoksi, että laissa ei nykyisin ole järjestetty valvontaa sille, että testamenttisäätiö tulee asianmukaisesti perustetuksi.

Edellä todettujen puutteiden korjaamiseksi ehdotetaan testamenttisäätiön perustamista koskevat säännökset koottavaksi lakiin lisättävään uuteen 3 a §:ään. Asiallisena muutoksena nyky-

tilaan verattuna pykälässä ehdotetaan, että tuomioistuimen tulisi ilmoittaa oikeusministeriölle sellaisesta testamentista, jossa on määrätty säätiön perustamisesta. Ministeriöllä olisi siten mahdollisuudet seurata sitä, että säätiön perustamistoimiin ryhdytään asianmukaisesti.

2.2. Mahdollisuus poiketa testamentintekijän määräyksistä

Testamentissa perustettavaksi määrättyjen säätiöiden sääntöjä laadittaessa on usein jouduttu vaikeuksiin sen vuoksi, että testamentintekijän määräyksistä voidaan nykyisin poiketa vain, jos niiden noudattaminen on mahdotonta. Säätiölle aiottua tarkoitusta ei voida muuttaa lainkaan. Testamentissa perustettavaksi määrättyjen säätiöiden perustamismenettely poikkeakin muiden säätiöiden perustamisesta siinä, että sääntäjän kuoleman jälkeen ei aina voida ottaa riittävästi huomioon perustamismenettelyn edistyessä tietoon tulleita seikkoja. Sääntäjä sen sijaan voi muuttaa vapaasti aikaisempia, epätarkoituksenmukaisiksi osoittautuneita ohjeitaan.

Kun testamenttimääräyksistä ei voida poiketa, lupaviranomainen saattaa joutua hyväksymään säätiölle epätarkoituksenmukaiset säännöt. Kielto muuttaa missään olosuhteissa säätiön tarkoitusta voi johtaa säätiön perustamisen raukeamiseen. Tämän vuoksi sääntäjän määräyksistä poikkeamiseen oikeuttavaa 4 §:n säännöstä olisi muutettava erältä osin. Sääntäjän määräyksistä olisi voitava poiketa, jos säännöt muodostuisivat määräyksiä noudatettaessa sellaisiksi, että ne olisi 17 §:n mukaan muutettava. Ei ole tarkoituksenmukaista vahvistaa säätiölle jo perustamisvaiheessa sellaisia sääntöjä, jotka olisi pian kuitenkin muutettava. Myös säätiölle aiottua tarkoitusta olisi voitava muuttaa. Tässäkin noudatettaisiin 17 §:n periaatteita eli tarkoituksen muutos ei saisi olla olennainen.

2.3. Säätiön vähimmäispääoma

Säätiölain 5 §:n mukaan lupaa säätiön perustamiseen ei saa antaa, jos säätiölle tuleva omaisuus on niin vähäinen tai niin ilmeisessä epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen, ettei säätiön perustamiselle voida katsoa olevan edellytyksiä. Säännös on ilmaus siitä periaatteesta, että säätiöllä tulisi jo perustamisvaiheesta lähtien olla riittävän suuri varallisuus, joka mahdollistaa sen tarkoituksen

toteuttamisen. Varsin usein säätiöitä pyritään kuitenkin perustamaan riittämättömin pääomin. Niin sanottuja keräyssäätiöitä, joilla on alunperin lähes olematon pääoma, mutta joiden avulla on tarkoitus kerätä varoja säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi, ei yleensä tulisi voida perustaa.

Nykyisessä säännöksessä on käytännössä osoittautunut puutteeksi se, että siinä ei ole säädetty markkamääristä vähimmäispääomaa säätiölle, vaan varojen riittävyys on jouduttu harkitsemaan yksittäistapauksittain. Oikeusministeriön käytäntönä on ollut, että perustamislupa on myönnetty vain, jos säätiölle tuleva omaisuus on ylittänyt tietyn vähimmäismäärän. Tämä määrä on useita vuosia ollut 100 000 markkaa. Jotta vähimmäispääomavaatimus tulisi yleisesti tietoon, olisi syytä ottaa siitä lakiin maininta. Jotta rahanarvon muutokset voitaisiin ottaa joustavasti huomioon, ehdotetaan laissa annettavaksi valtuus säätää vähimmäispääomasta asetuksessa.

2.4. Rekisteröintisäännösten puutteellisuus

Perustettavasta säätiöstä tulee itsenäinen oikeushenkilö silloin, kun se merkitään oikeusministeriössä pidettävään säätiörekisteriin. Vasta tällöin voidaan katsoa perustaminen loppuun viedyksi. Sitä ennen säätiö ei voi saada nimiinsä oikeuksia eikä velvollisuuksia. Vaikka rekisteröinti on siten tärkeä toimenpide ja vaikka vasta rekisteröinnistä voidaan säätiön normaalin toiminnan katsoa alkavan, ei voimassaolevassa laissa ole säädetty määräaikaa, johon mennessä säätiö olisi viimeistään ilmoitettava rekisteröitäväksi. Tällä hetkellä onkin rekisteriin ilmoittamatta säätiöitä, joiden perustamislupa on annettu jo vuosikymmeniä sitten. Näiden mahdollisesta toiminnasta oikeusministeriö ei ole saanut mitään tietoja. Epätyydyttävän tilanteen korjaamiseksi olisi lain 6 §:ään lisättävä säännös, jonka mukaan säätiö on ilmoitettava rekisteröitäväksi määräajassa.

Rekisteröintisäännöksissä on eräitä muitakin puutteita. Kun säätiö ilmoitetaan rekisteröitäväksi, rekisteri-ilmoituksen on 6 §:n mukaan liitettävä hallituksen vakuutus, että säätiölle määrätty irtain omaisuus on hallituksen huostassa. Vastavaa selvitystä kiinteästä omaisuudesta ei rekisteröitäessä tarvitse nykyisin esittää. Säätiölain alkuperäisen sanamuodon mukaan rekisteri-ilmoitukseen oli liitettävä myös kiinteää omaisuutta koskeva luovutuskirja. Vuoden 1964 uudistuksessa tämä vaatimus poistettiin. Poistamista perustel-

tiin hallituksen esityksessä sillä, että kiinteä omaisuus luovutetaan säätiölle yleensä vasta rekisteröinnin jälkeen. Tämä taas johtuu kiinteän omaisuuden luovutuksen määrämuotoisuuden vaatimuksesta ja siitä, että säätiäjällä on oikeus peruuttaa perustamismääräys rekisteröinnin tapahtumiseen saakka.

Luopuminen vaatimuksesta liittyy rekisteri-ilmoitukseen kiinteän omaisuuden luovutuskirja on osoittautunut epäonnistuneeksi. On sattunut tapauksia, joissa säätiö ei ole lainkaan saanut sille tarkoitettua kiinteistöä, jonka luovuttaminen säätiölle on ollut perustamisluvan edellytyksenä. Tällainen tilanne on vastoin oikeushenkilöitä perustettaessa yleisesti noudatettua menettelyä, jossa erityisesti pyritään varmistamaan, että oikeushenkilö todella saa haltuunsa sille perustettaessa määrätyn omaisuuden. Epäkohdan poistamiseksi ehdotetaan lakiin jälleen otettavaksi maininta siitä, että kiinteää omaisuutta koskevan luovutuskirjan jäljennös on liitettävä rekisteri-ilmoitukseen. Vuoden 1964 lainmuutoksen perusteeksi todettujen ongelmien poistamiseksi lain 6 §:ään otettaisiin lisäksi säännös omaisuuden luovutustoimien raukeamisesta siinä tapauksessa, että säätiö jää syystä tai toisesta rekisteröimättä.

Säätiörekisteriin ei nykyisin merkitä säätiön osoitetta. Jotta viranomaisen tiedossa aina olisi säätiön osoite, on syytä lisätä osoite rekisteriin 7 §:n mukaan merkittävien asioiden luetteloon. Näin osoitteen voivat saada tietoonsa kaikki muutkin sitä tarvitsevat.

2.5. Säätiön hallintoa koskevien säännösten puutteellisuus

Säätiölain säännökset säätiön toimielimistä, näiden oikeuksista ja velvollisuuksista sekä keskinäisistä suhteista ovat puutteelliset. Säätiön asioita hoitaa ja säätiötä edustaa lain mukaan hallitus. Säätiön säännöissä voidaan kuitenkin oikeuttaa hallituksen jäsenet ja säätiön toimihenkilöt toimimaan säätiön puolesta. Säätiön päättämismääräyksiä voidaan myös uskoa muullekin toimielimelle kuin hallitukselle. Kuitenkin säätiölaissa samassa yhteydessä todetaan, että hallitukselle kuuluvia velvollisuuksia ja vastuuta ei saa vähentää. Lain vahingonkorvaussäännös 10 §:ssä koskee vain hallituksen jäseniä ja säätiön muita toimihenkilöitä, ei sen sijaan lainkaan muiden toimielinten jäseniä.

Hallintoelinten keskinäisten suhteiden ja vastuuvelvoitteiden järjestely on osoittautunut hanka-

laksi muun muassa niissä tapauksissa, joissa säätiön ylläpitämällä laitoksella esimerkiksi avustusalainsäädännön vuoksi on oltava oma johtokunta tai muu vastaava hallintoelin. Samoin on ollut epäselvää millä tavoin asemaltaan hallituksen yläpuolella olevan valtuuskunnan tai vastaavan hallintoelimen virheelliseen menettelyyn voidaan puuttua.

Nykyisiä niukkoja säännöksiä säätiön hallintoelimistä olisi täydennettävä. Laissa säilytettäisiin edelleen mahdollisuus antaa päätösvaltaa säätiön asioissa muillekin toimielimille ja säätiössä toimiville henkilöille samoin kuin mahdollisuus antaa säätiön nimenkirjoitusoikeus hallituksen lisäksi yksittäisille henkilöille. Hallituksen yläpuolella olevan tai muuten siitä riippumattoman toimielimen asemaa ehdotetaan selvennettäväksi siten, että tällaiseen toimielimeen olisi sovellettava eräitä samoja säännöksiä kuin hallitukseen. Ehdotus merkitsisi muun muassa sitä, että oikeusministeriö voisi puuttua toimielimen toimintaan samalla tavoin 14 §:n mukaisesti kuin hallituksen toimintaan. Lakiin otettaisiin vielä erillinen vahingonkorvaussäännös, joka tulisi koskemaan säätiön kaikkia toimielimiä ja toimihenkilöitä. Sitä sovellettaisiin myös säätiön tilintarkastajiin.

Säännökset hallintoelinten jäsenten oikeudesta saada palkkiota säätiölle tehdystä työstä ovat osoittautuneet epätyytyttäväksi. Vuoden 1964 lainmuutoksen jälkeen hallintoelinten jäsenillä on ollut oikeus saada ainoastaan kokouspalkkio. Alunperin oli säätiölain mukaan mahdollista määrätä säännöissä hallituksen jäsenille maksettavaksi palkkiota kaikesta säätiön hyväksi tehdystä työstä. Lain tiukentamista perusteltiin hallituksen esityksessä sillä, että palkkio-oikeuden rajoittaminen vastaa hallituksen jäsenyyden luonnetta eräänlaisena yhteiskunnallisena luottamustehtävänä. Vaikka säätiön hallintoelimen jäsenyydellä onkin jonkinlainen yhteiskunnallisen luottamustehtävän luonne, on silti kohtuutonta vaatia laissa, että työ säätiön hyväksi tehdään palkkiotta lukuunottamatta kokouspalkkioita. Jäsenten tehtäviin liittyy aina myös oikeudellinen vastuu. Nykyiset säännökset vaikeuttavat asiantuntevien jäsenten saamista säätiöiden hallintoelimiin. On vielä syytä todeta, että nykyisen käsityksen mukaan yhteiskunnallisen luottamustoimen haltija on oikeutettu saamaan tehtävästään kohtuullisen korvauksen.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että toimielimen jäsenille saataisiin maksaa kohtuullisen kokouspalkkion lisäksi kohtuullinen korvaus säätiön hy-

väksi tehdystä muusta työstä, jollei maksamista ole säännöissä kielletty.

2.6. Tilintarkastajien kelpoisuusehdot

Säätiölaissa ei ole säädetty tilintarkastajille muita kelpoisuusehtoja kuin että näillä on oltava tehtävän suorittamiseksi tarpeellinen kirjanpidon ja taloudellisten asiain tuntemus. Säätiöiden valvonnassa keskeisiä ovat tilinpäätösasiakirjat, jotka lain mukaan on toimitettava oikeusministeriölle. Säätiöiden valvonnan onnistuminen riippuu suuresti tilinpäätösasiakirjojen luotettavuudesta ja niiden asianmukaisesta laatisemisesta. Tätä valvoivat osaltaan tilintarkastajat. Oikeusministeriössä onkin jo 1970-luvun alkupuolelta lähtien perustamislupia myönnettäessä edellytetty, että ainakin yhden tilintarkastajan ja tämän varamiehen on oltava Keskuskauppakamarin tai kauppa-kamarin hyväksymä tilintarkastaja. Noudatettua käytäntöä vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi lakiin ja ulotettavaksi myös vanhoihin säätiöihin.

2.7. Säätiöiden valvontamahdollisuuksien parantaminen

Säätiöiden valvonnasta säädetään lain 13—16 §:ssä. Säätiöiden yleisvalvonta kuuluu oikeusministeriölle. Valvonta on pääasiassa jälkikäteen tapahtuvaa laillisuusvalvontaa eli sen seuraamista, että säätiön asioita hoidetaan lain ja säätiön sääntöjen mukaan. Niissä tapauksissa, joissa säätiölle annetaan avustuksia julkisista varoista, säätiötä valvovat lisäksi avustusten käyttämisen osalta niitä myöntäneet viranomaiset. Ennakkovalvontaa oikeusministeriö voi harjoittaa lähinnä säätiön perustamisvaiheessa vahvistaessaan säätiön säännöt sekä mahdollisessa sääntöjen muuttamistilanteessa.

Oikeusministeriön suorittama valvonta perustuu pääasiassa niihin tietoihin säätiöiden toiminnasta, joita säätiöt ovat velvolliset 13 §:n mukaan ministeriölle vuosittain toimittamaan. Säätiön on tämän säännöksen mukaan toimitettava ministeriölle jäljennökset tilinpäätöstageista sekä toiminta- ja tilintarkastuskertomuksista. Lisäksi ministeriö voi vaatia säätiöltä muitakin valvontaa varten tarvittavia selvityksiä sekä toimittaa tarvittaessa säätiön tilien ja hallinnon tarkastuksen. Kirjanpitoasetuksen (783/73) 6 §:ssä on asetettu säätiölle velvollisuus eritellä taseessa muut pitkäaikaiset sijoitukset laatunsa mukaisesti, mutta

tämä tarkoittaa vain jaottelua esimerkiksi talletuksiin, arvopapereihin, kiinteistöihin sekä annettuihin lainoihin. Ministeriölle vuosittain toimitettavien tuloslaskelman ja taseen sekä mainittujen kertomusten nojalla ministeriöllä ei aina ole mahdollisuuksia saada selvyyttä esimerkiksi siitä, onko säätiön katsottava harjoittavan 5 ja 8 a §:n mukaan siltä kiellettyä liiketoimintaa tai onko säätiön varat katsottava sijoitetuksi 10 §:n mukaisesti varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla.

Oikeusministeriön mahdollisuuksista puuttua säätiössä ilmenneeseen virheelliseen menettelyyn säädetään lain 14 §:ssä. Säännöksen mukaan ministeriö voi ensinnäkin pyytää ulosotonhaltijaa kieltämään hallituksen lain tai sääntöjen vastaisen päätöksen täytäntöönpanon. Toiseksi ministeriö voi kääntyä virallisen syyttäjän puoleen silloin, kun hallituksen tai sen jäsenen on havaittu aiheuttaneen toimessaan vahinkoa säätiölle. Ministeriö voi tällöin määrätä virallisen syyttäjän vaatimaan tuomioistuimessa vahingonkorvausta, rangaistukseen tuomitsemista, hallituksen tai sen jäsenen erottamista sekä velvoittamista täyttämään, mitä on laiminlyöty.

Edellä ensiksi mainitulla virheellisen päätöksen kieltomahdollisuudella ei käytännössä ole ollut merkitystä, koska oikeusministeriö ei yleensä saa tietoonsa säätiön hallituksen päätöksiä ainakaan ennen niiden täytäntöönpanoa. Toisena mainitut seuraamukset — rangaistukseen tuomitseminen, erottaminen toimesta sekä täyttämään velvoittaminen — voivat tulla käytettäväksi vain silloin kun säätiölle on aiheutettu vahinkoa, ei muissa tilanteissa. Tosin lain 18 §:n 3 momentin mukaan erottamiseen voidaan vaihtoehtona säätiön lakkauttamiselle turvautua, milloin säätiön toiminta on jatkuvasti ollut lain tai sääntöjen vastaista. Lain 14 §:n säännös ei siten yleensä anna mahdollisuutta esimerkiksi vaatia säätiötä vastaisuudessa oikaisemaan virheellinen menettelynsä.

Edellä selostettujen valvontamahdollisuuksien puutteiden korjaamiseksi ehdotetaan, että säätiön tietojenantovelvollisuutta laajennettaisiin siten, että vuotuinen tuloslaskelma ja tase olisi toimitettava ministeriölle liitteineen. Tämä merkitsisi kirjanpitolain 14 §:ssä tarkoitettujen tase-erittelyiden sekä 21 §:ssä tarkoitettujen liitetietojen lähettämistä ministeriöön, kuten eräät säätiöt jo nykyisinkin tekevät. Tase-erittelyistä käy yksityiskohtaisesti ilmi se, mihin omaisuuteen säätiön varallisuus on sijoitettu. Liitetiedoista selviävät myös muun muassa säätiön antamat takaukset ja muut vakuudet.

Oikeusministeriön käytettävissä olevia tehoste-keinoja säätiötä kohtaan ehdotetaan myös lisättäväksi. Ministeriölle annettaisiin virheellisen päätöksen täytäntöönpanon kieltämisen lisäksi mahdollisuus määrätä säätiön hallitus ryhtymään oikeaisutoimiin virheellisen päätöksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi. Ministeriön päätökseen voitaisiin liittää tehosteeksi lääninhallituksen asettama uhkasakko.

Rangaistusvaatimuksen esittäminen sekä hallituksen tai sen jäsenen erottaminen olisivat käytettävissä virheellisen menettelyn seuraamuksina muissakin tapauksissa kuin vain vahingon aiheuttamistilanteissa.

Ehdotetuilla muutoksilla luotaisiin puitteet valvonnan tehostamiselle. Valvonnan tehostaminen käytännössä vaatii säännösmuutosten lisäksi valvontavoimavarojen lisäämistä, mihin tällä ehdotuksella ei kuitenkaan voida vaikuttaa. Tällä hetkellä valvontaan käytettävissä oleva henkilöstö ei ole riittävä nykyisin säätiöiltä saatavienkaan tietojen riittävään tarkastamiseen.

2.8. Tarkoituksen muuttaminen, määräaikaistaminen ja sulautuminen

Säätiön luonteeseen kuuluu voimassaolevan lain seurauksena varsin vahva muuttumattomuus. Tämä vaikeuttaa säätiön tarkoituksen järkevää toteuttamista silloin, kun olosuhteet, joissa säätiö toimii, syystä tai toisesta muuttuvat. Säätiön varallisuus saattaa rahanarvon heikentymisen johdosta käydä aikaa myöten riittämättömäksi suhteessa säätiön tarkoitukseen. Säätiölle määrätty tarkoitus on saattanut tulla toteutetuksi kokonaan tai osittain muulla tavoin kuin säätiön toimin. Jotta säätiön varat voitaisiin olojen muuttuessaakin käyttää mahdollisimman järkevästi säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi, olisi säätiön voitava mukautua uusiin oloihin. Voimassaolevat säännökset antavat tähän kuitenkin tarpeettoman rajoitetut mahdollisuudet.

Säätiölain alkuperäisen sisällön mukaan säätiön sääntöjä voitiin muuttaa vain, jos muutos oli osoittautunut välttämättömäksi. Säännöissä määrätyn tarkoituksen muuttamisen edellytyksenä kuitenkin oli, että varojen käyttäminen säätiön tarkoitukseen oli ilmeisesti hyödytöntä taikka lain tai hyvien tapojen vastaista. Sääntöjen muutosten edellytyksiä lievennettiin vuoden 1964 uudistuksessa. Voimassaolevien säännösten mukaan sääntöjä on muutettava, jos muutos havaitaan tarpeelliseksi. Tarkoituksen muuttamisen

edellytykset ovat nytkin ankarammat. Tarkoitusta saadaan muuttaa vain, jos varojen käyttäminen säätiön tarkoitukseen olisi mahdotonta tai varojen vähyden vuoksi tai muusta syystä ilmeisesti hyödytöntä taikka lain tai hyvien tapojen vastaista. Lisäksi vaaditaan, että säätiölle voidaan määrätä uusi tarkoitus, joka ei olennaisesti poikkea alkuperäisestä.

Säätiölaista puuttuvat kokonaan säännökset säätiöiden sulautumisesta ja niiden toiminnan muuttamisesta määräaikaiseksi. Määräaikaistaminen on tosin mahdollista ilman nimenomaista säännöstäkin, mutta siihen ei ole käytännössä turvaututtu ilmeisesti nimenomaisen säännöksen puuttumisen johdosta.

Vuoden 1964 lainuudistuksessa tehdyt muutokset ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Erityisesti säätiön tarkoituksen muuttamista koskeva säännös on edelleenkin liian jäykkä. Sen osalta lain muutos olikin melko vähäinen: muutosperusteisiin lisättiin mahdollisuus käyttää varoja alkuperäiseen tarkoitukseen ja mainintaa, jonka mukaan hyödyttömyyden perusteena voi olla esimerkiksi varojen vähyys. Tarkoituksen muuttaminen olisi sallittava paitsi silloin kun varojen käyttäminen säätiön tarkoitukseen on käynyt mahdottomaksi tai ilmeisen hyödyttömäksi myös, kun varojen käyttäminen aikaisempaan tarkoitukseen on olennaisesti vaikeutunut tai käynyt huomattavalta osin, vaikkakaan ei kokonaan, hyödyttömäksi. Tämän sisältöinen muutos ehdotetaan tehtäväksi 17 §:n 2 momenttiin.

Sulautumista ja määräaikaiseksi muuttamista koskevien säännösten puuttuminen on niin ikään osoittautunut selväksi epäkohdaksi, sillä tätä nykyä on toiminnassa lukuisasti tarkoitukseensa nähden liian pieniä säätiöitä. Nämä puutteet ehdotetaan korjattavaksi ottamalla 17 §:ään säännös säätiön muuttamisesta määräaikaiseksi sekä lisäämällä lakiin 17 a—17 c § säätiöiden sulautumisesta. Asettamalla säätiölle määräaika, jonka kuluessa sen tulisi käyttää sillä olevat varat tarkoitukseensa, voitaisiin tehostaa varsinkin avustuksia jakavien, varallisuudeltaan pieniksi käyneiden säätiöiden tarkoituksen toteutumista. Tämä tietenkin merkitsee sitä, että säätiö joudutaan määräjän umpeen kuluttua lakkauttamaan. Kun säätiön ylläpitäminen sinänsä ei ole itsetarkoitus vaan keino, jolla varmistetaan varojen käyttö säätiön määräämään tarkoitukseen, ei lakkauttamisuhka voi olla määräaikaistamisen este.

Sulauttamalla liian pieniksi käyneitä säätiöitä toisiinsa tai suurempiin säätiöihin voitaisiin muodostaa toiminnallisesti tarkoituksenmukaisia yksi-

köitä, joiden avulla voitaisiin entistä tehokkaammin palvella niitä tarkoituksia, joita varten varat on alunperin luovutettu. Jotta varojen alkuperäinen käyttötarkoitus pysyisi sulautumisessakin olennaisesti ennallaan, sulautuminen voisi tulla kysymykseen vain silloin, kun on olemassa tarkoitukseltaan riittävän lähellä oleva toinen säätiö, joka suostuu sulautumiseen.

2.9. Lakkauttamissäännösten täsmentäminen

Säätiön lakkauttamisen edellytyksistä säädetään lain 18 §:ssä ja lakkauttamismenettelystä 19 §:ssä. Lakkauttamisedellytyksiä, silloin kun kyseessä on varaton tai vähävarainen säätiö, ehdotetaan selvennettäviksi. Nykyisten säännösten nojalla on vähävaraisia säätiöitä pyritty lakkauttamaan selvittämättä ensin, voitaisiinko säätiön tarkoitusta muuttaa ja saattaa sillä säätiö vielä toimintakyseksi. Lakkauttamisen edellytyksiä täsmennettäisiin niin, että vain varaton säätiö voitaisiin ilman tällaista selvitystä lakkauttaa. Jos taas säätiöllä on yhä varoja, olisi ennen lakkauttamiseen ryhtymistä tutkittava paitsi mahdollisuus löytää säätiölle uusi tarkoitus myös se, auttaisiko määräraikaiseksi muuttaminen säätiön tilannetta.

Lakkauttamismenettelyssä ei velkojien suojaa ole ainakaan periaatteessa nykyisellään täysin turvattu. Säätiön tuntemattomille velkojille voidaan voimassaolevan 19 §:n 3 momentin mukaan pyytää julkinen haaste — se on siten säätiön hallituksen tai vastaavasti selvitysmiesten harkinnassa. Velkojien suojaa ehdotetaan parannettavaksi siten, että julkisen haasteen pyytäminen säädettäisiin pääsäännöksi, josta voitaisiin tietyissä tilanteissa poiketa.

Nykyisellään on jossain määrin epäselvää, mistä hetkestä alkaen säätiö katsotaan lakanneeksi. Lakkaamishetkestä otettaisiin säännökset sekä 19 §:ään, joka koskee säätiön tavallista lakkauttamista, että 22 §:ään, joka koskee säätiön lakkaamista konkurssin johdosta.

3. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Valtioneuvosto asetti 27 päivänä heinäkuuta 1972 komitean selvittämään säätiölaitoksen asemaa. Tämän komitean, joka otti nimekseen säätiölaitoskomitea, tehtävänä oli muun muassa suorittaa tutkimus säätiölaitoksen piirissä harjoitettavasta taloudellisesta päätännästä, päättää harjoittavista henkilöistä sekä päätännän kytkey-

tymisestä muuhun taloudelliseen päätöksentekoon ja harjoitetun päätännän vaikutuksista yhteiskunnan eri alueilla. Tehtävänä oli myös selvittää, oliko olemassa sellaisia yhteiskuntapolittisesti tärkeitä ja suotavia päämääriä, joiden saavuttamisella säätiölaitoksen säilyttämistä voidaan riittävästi perustella. Mikäli säätiölaitoksen säilyttäminen katsottaisiin tarpeelliseksi, oli komitean valmisteltava ehdotus säätiölainsäädännön uudistamiseksi erityisesti siten, että säätiölaitoksen yhteiskunnallinen valvonta saataisiin tehokkaaksi ja että säätiöissä tapahtuvaa päättämää kehitettäisiin muun muassa päätöksentekolinteen kokoonpanoa sekä päätöksenteon julkisuutta ja valvottavuutta ajatellen.

Säätiölaitoskomitea teetti laajahkon selvityksen säätiöiden toiminnasta, taloudesta ja hallinnosta. Tutkimusraportti "Tietoja säätiöistä" julkaistiin vuonna 1974 (oikeusministeriön lainsäädäntö-osaston julkaisuja 8/1974).

Mietinnössään (komiteanmietintö 1975:81) komitea asettui kannattamaan säätiölaitoksen kehittämistä sen lakkauttamista tarkoituksenmukaisempana vaihtoehtona. Komitea perusteli kannanottoaan sillä, että säätiölaitoksen avulla oli mahdollista suosia joustavasti sellaista yhteiskuntakehitystä edistävää toimintaa, joka jäisi julkisyhteisöjen rahoituksen ulkopuolelle. Säätiöiden avulla yksityistä pääomaa voitiin ohjata välittömästi yksityisestä kulutuksesta yleishyödylliseen toimintaan. Merkittävänä perusteena säätiölaitoksen säilyttämiselle komitea piti myös säätiöissä yleishyödyllisen toiminnan hyväksi suoritettavaa palkatonta luovaa ja hallinnollista työtä. Säätiölaitoksen toimintojen siirtäminen yhteiskunnan tai uuden organisaation tehtäväksi olisi komitean käsityksen mukaan aiheuttanut tarpeettomia kustannuksia ja päällekkäisten organisaatioiden luomista.

Samalla kun komitea asettui kannattamaan säätiölaitoksen säilyttämistä se painotti sen kehittämisen välttämättömyyttä. Komitea esitti useampia suuria puuteryhmiä, joissa säätiölain jälkeenjääneisyys sen mielestä oli ilmeinen. Keinona saattaa säätiölaitos yhteiskuntaa paremmin palvelevaksi ja poistaa säätiötoiminnassa esiintyneet epäkohdat komitea ehdotti säätiölain kokonaisuudistusta. Mietintöön sisältyvä lakiehdotus perustui siihen, että valvovalle viranomaiselle ja erityiselle neuvovalle ja ohjaavalle, perustettavaksi ehdotetulle elimelle, säätiöneuvostolle olisi annettu entistä suuremmat mahdollisuudet seurata säätiöiden toimintaa ja edistää säätiövarallisuuden ohjautumista yhteiskunnan kehitykselle

merkittäviin tarkoituksiin. Säätiötoiminta ehdotettiin rajattavaksi vain yleishyödylliseksi. Yleishyödyllisyyden käsitteen sisältöä määritteli yksityistapauksissa asiantuntemusta ja erilaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä edustava säätiöneuvosto. Säätiön tulojen käyttämisestä ja varojen sijoittamisesta oli ehdotuksessa tarkempia, säätiön hallintoelinten päättämismäisyyttä rajoittavia säännöksiä. Lakiehdotukseen sisältyi myös tarkemmat säännökset hallintoelimistä ja niiden tehtävistä kuten myös sääntöjen muuttamisesta, säätiöiden sulautumisesta, määräaikaistamisesta ja lakkauttamisesta.

Säätiölaitoskomitean mietinnöstä pyydettiin vuonna 1976 lausuntoa noin 50 taholta. Lausunnonantajina olivat useat valtion viranomaiset, kunnalliset keskusjärjestöt, yliopistot ja korkeakoulut, palkansaaja- ja ammattijärjestöt, lakimiesjärjestöt, elinkeinoelämän järjestöt sekä säätiöt ja säätiöitä ylläpitävät yhteisöt. Komitean ehdotukset saivat huomattavan kielteisen vastaston. Lausunnonantajat omaksuivat tosin miltei yksimielisesti komitean arvion säätiölaitoksen hyödyllisyydestä ja lainsäädännön kehitystarpeesta, mutta komitean ehdottamat, periaatteellisesti tärkeimmät uudistukset eivät saaneet yleisemmin kannatusta. Lausunnoissa katsottiin yleisesti, että säätiötoiminnan rajoittaminen yleishyödyllisyyteen olisi erittäin vaikeata, koska yleishyödyllisyyskäsitettä ei pystyttäisi riittävän tarkasti määrittelemään. Lisäksi katsottiin ehdotuksen tarpeettomasti rajoittavan säätiöiden toiminta- ja kehittämismahdollisuuksia sekä ehdotetun neuvonta-, ohjaus- ja valvontajärjestelmän lisäävän byrokratiaa tarpeettomasti. Siltä osin kuin komitean ehdotus sisälsi tekniläisyyksiä muutoksia, jotka mahdollistaisivat säätiöiden ja niiden organisaation mukautumisen yhteiskunnan kehitykseen, ehdotus sai laajasti kannatusta.

Kun näin oli käynyt ilmeiseksi, että säätiölain kokonaisuudistukseen ei ollut edellytyksiä komitean ehdotusten pohjalta, asetti oikeusministeriö vuonna 1981 suppean virkamiestyöryhmän laatimaan ehdotuksen säätiölain muuttamiseksi. Työryhmän tehtävä oli säätiölaitoskomitean tehtävää huomattavasti suppeampi eikä edellyttänyt perustamisrajoitusten sääntelemistä taikka säätiöneuvoston perustamiskysymysten selvittelyä. Työryhmä antoi mietintönsä kesäkuussa 1982.

Työryhmän ehdotuksesta pyydettiin lausuntoa 13 viranomaiselta, joiden hallinnonalan piirissä säätiölaitoksella on erityinen merkitys tai jotka muuten joutuvat seuraamaan säätiöitä, niiden varainkäyttöä tai verotusta, 8 säätiöltä sekä 26

järjestöltä, joista useimmat olivat ammatti- tai edunvalvontajärjestöjä säätiölaitoksen vaikutuspiirissä.

Lausunnot olivat myönteisiä ehdotukselle. Yleisesti katsottiin, että ehdotus perustui hyväksyttävälle periaatteille ja että ehdotetut lainmuutokset olivat sekä vallitsevaa oikeustilaa selvittäviä että säätiöiden toiminnan kehittämiseksi ja tehostamiseksi myönteisiä. Valvontatehtävän suorittamiseen liittyvien säännösten tarkistamisen todettiin antavan mahdollisuudet myös viranomaisiin välisiin yhteyksiin. Erityisen myönteisesti suhtauduttiin säätiöiden hallintoelinten välisen toimivallan ja vastuun selvittämiseen sekä säännöksiin, jotka koskivat säätiöiden sulautumista, määräaikaistamista ja tarkoituksen muuttamisen edellytyksiä. Samalla kuitenkin osoitettiin tarkennusta kaipaavia kohtia esitysehdotuksessa. Vaikka muutosehdotuksen laajuudesta ja aineellisesta sisällöstä vallitsi yksimielisyys, eräistä lähinnä tarkoituksenmukaisuuskysymyksistä esitettiin toisistaan eräviä kannanottoja. Näitä kysymyksiä olivat muun muassa kysymykset vähimmäispääoman säädöstasosta, kiinteistön luovutuksen ajankohdasta ja muodosta säätiötä perustettaessa sekä tilintarkastajien pätevyysvaatimuksista.

Esityksen jatkovalmistelu on tapahtunut oikeusministeriössä virkatyönä. Tässä työssä on pyritty ottamaan huomioon ne esitykseen vaikuttavat näkökohdat, joita eri valmisteluvaiheissa on esitetty. Jatkovalmistelussa on myös seurattu julkisuudessa käytyä keskustelua muun muassa säätiöiden viranomaisvalvonnasta sekä erityisesti valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston suorittamiensa tarkastusten perusteella esiintuomia näkökohtia.

4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esitys lisäisi jossain määrin viranomaisten tehtäviä. Tuomioistuinten tulisi ilmoittaa oikeusministeriölle eräistä testamenttisäätiön perustamiseen liittyvistä seikoista. Oikeusministeriön toimivalta lisääntyisi hieman sen johdosta, että ministeriö voisi itse kieltää virheellisen päätöksen täytäntöönpanon ja määrätä säätiön hallituksen ryhtymään toimiin oikaisun aikaansaamiseksi, kun nykyisin ulosotonhaltija huolehtii ministeriön pyynnöstä virheellisen päätöksen täytäntöönpanon kieltämisestä. Mainitut tehtävät eivät kuitenkaan johda niiden vähäisyydestä johtuen työ-

määrän olennaiseen lisääntymiseen oikeusministeriössä ja tuomioistuimissa, eikä esitys siten lisää henkilöstö- tai toimitilatarvetta. Esityksellä ei ole myöskään muita välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

Vaikka säätiölaki siihen nyt ehdotettujen muutosten jälkeen antaa säätiöiden tehokkaaseen val-

vontaan asianmukaiset mahdollisuudet, valvontaa voitaisiin vielä parantaa esimerkiksi eri viranomaisten yhteistoimintaa kehittämällä sekä kohdentamalla uudestaan tai lisäämällä valvontaviranomaisen voimavaroja. Esitykseen ei kuitenkaan sisälly tätä koskevia ehdotuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki säätiölain muuttamisesta

3 §. Pykälään ehdotetut muutokset johtuvat pääasiassa lain eri pykäliin sisältyvien säännösten uudelleenryhmittelystä, mitä on pidetty tarpeellisenä nykyisten säännösten hajanaisuudesta johtuvien epäselvyyksien ja tulkintaongelmien vähentämiseksi. Tässä pykälässä säädettäisiin säätiön perustamismääräyksen sisällöstä sekä säädikirjaan sisältyvän säätiön perustamismääräyksen peruuttamisesta. Pykälästä siirrettäisiin niin sanotun testamenttisäätiön toimeenpanijan määräämistä koskeva säännös 3 a §:ään, johon muutenkin koottaisiin testamenttisäätiötä koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentissa säänneltyä säädikirjan muotovaatimusta ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että säädikirja tulisi päivätä sekä säätäjän tai säätäjien allekirjoittaa. Säädikirjan oikeaksi todistamista koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että kahden henkilön tulee todistaa säädikirja oikeaksi. Pykälän 1 momenttiin siirrettäisiin vielä nykyisin 2 momentissa oleva säännös, jonka mukaan säätäjän on määrättävä kenen on huolehdittava perustamistoimista, jollei säätäjä itse pidä niistä huolta. Sen tapauksen varalta, ettei testamentissa perustettavaksi määrätyn säätiön kohdalla ole näin menetelty, sisältyy säännös 3 a §:ään.

Pykälän 2 momentissa olisi nykyisin 3 momenttina oleva säännös säädikirjaan sisältyvän säätiön perustamismääräyksen peruuttamisesta. Säätäjä voisi sen peruuttaa ennen 6 §:ssä tarkoitettua säätiön rekisteröintiä, eli joko ennen perustamislupan hakemista tai sen jälkeen. Ennen perustamislupan hakemista peruuttaminen voidaan tehdä vapaamuotoisesti. Momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi 5 §:n 2 momentista säännös

peruuttamisesta silloin, kun se tapahtuu perustamislupan hakemisen jälkeen. Tällöin edellytetään, että peruuttamisesta tehdään oikeusministeriölle kirjallinen kahden henkilön oikeaksi todistama peruutusilmoitus.

Peruuttamisella voidaan välttää tarpeeton perustamislupan myöntäminen. Jos perustamislupa on jo annettu, ei nimenomaisen peruutusilmoituksen tekeminen ole välttämätöntä, koska säädikirjalla perustetun säätiön perustamislupa raukeaa kun 6 §:ssä tarkoitettua rekisteri-ilmoitusta ei tehdä määräajassa. Jos taas perustamismääräys halutaan peruuttaa rekisteri-ilmoituksen tekemisen jälkeen ennen säätiön merkitsemistä säätiörekisteriin, on ministeriölle toimitettava säännöksessä tarkoitettu kirjallinen peruutusilmoitus.

3 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a §, johon koottaisiin nykyisin lain eri pykälissä olevat testamenttisäätiötä koskevat säännökset sekä otettaisiin eräitä uusia tällaisen säätiön perustamista varmistavia säännöksiä.

Pykälän 1 momenttiin otettaisiin nykyistä 20 §:n 1 momenttia vastaava säännös kuolinpesän hoitajan velvollisuudesta ilmoittaa testamenttiin sisältyvästä säätiön perustamismääräyksestä tuomioistuimelle. Momenttiin otettaisiin myös nykyisin 24 §:ään sisältyvä säännös siitä, mille tuomioistuimelle ilmoitus olisi tehtävä. Tämä olisi säätäjän viimeisen kotipaikan tuomioistuin. Vaikka ehdotetussa säännöksessä puhutaan ilmoituksen tekemisestä tuomioistuimelle eikä asianomaiselle tuomarille kuten nykyisessä 20 §:ssä, ilmoitusta ei ole tarpeen tehdä oikeuden istunnossa vaan se voidaan edelleen antaa tuomioistuimen kansliaan. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyömisestä on säädetty 27 §:n 1 momentissa sakkorangaistus. Saatuaan ilmoituksen tällaisesta säätiön perustamismääräyksestä tuo-

mioistuimen tulisi ilmoittaa testamentista edelleen oikeusministeriölle, jonka tehtävänä olisi osaltaan valvoa testamenttisäätiön perustamistoi-
miin ryhtymistä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset sen varmistamiseksi, että testamenttiin sisältyvää säätiön perustamismääräystä ryhdytään toteuttamaan. Pykälään otettavat säännökset korvaisivat osittain voimassaolevan 3 §:n 2 momentin sekä säätiölain soveltamisesta annetun asetuksen 1 §:n.

Tuomioistuimen olisi, saatuaan 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tai muulla tavoin, esimerkiksi testamentin valvonnan yhteydessä tiedon testamenttiin sisältyvästä säätiön perustamismääräyksestä, selvitettävä, ottaako henkilö, joka on testamentissa määrätty huolehtimaan säätiön perustamisesta, tehtävän hoidettavakseen. Jollei hän tehtävään suostu tai jollei suostumusta voida saada esimerkiksi asianomaisen kuoleman tai maastamuuton vuoksi, tuomioistuimen olisi määrättävä tehtävään yksi tai useampia henkilöitä. Samoin olisi meneteltävä siinä tilanteessa, että tehtävään alunperin määrätty oikeushenkilö on purettu tai lakkautettu. Tuomioistuimella olisi valta määrätä tehtävään uusi henkilö myös, jos testamentin tekijän siihen määräämä henkilö ei ole tehtävään sovelias esimerkiksi sen johdosta, että hänet on asetettu konkurssiin tai hän on menettänyt oikeustoimikelpoisuutensa tai jos on oletettavissa, ettei hän tehtävän laadun tai laajuuden vuoksi kykene sitä suorittamaan riittävällä taidolla ja huolellisuudella. Edelleen tuomioistuimen olisi määrättävä henkilö huolehtimaan säätiön perustamisesta, jos testamentintekijä ei ole määrännyt ketään tehtävään. Uusi henkilö tehtävään olisi määrättävä lisäksi silloin, kun tehtävä joutuu muusta syystä avoimeksi, kun esimerkiksi siihen määrätty henkilö eroaa tai erotetaan tästä tehtävästä taikka kuolee.

Jotta oikeusministeriöllä säätiöiden perustamista valvovana viranomaisena olisi tieto siitä, kenen asiana on huolehtia säätiön perustamistoimista, ehdotetaan, että tuomioistuimen olisi ilmoitettava 2 momentin nojalla antamastaan määräyksestä oikeusministeriölle.

Momenttiin ehdotetaan vielä nykytilannetta selventävää säännöstä siitä, miten tuomioistuimen tehtävään määräämä henkilö voidaan vapauttaa tehtävästä. Ehdotuksen mukaan tähän sovellettaisiin vastaavasti, mitä perintökaaressa (40/65) on säädetty pesänselvittäjän vapauttamisesta toimestaan. Koska tässä tarkoitettua perintökaaren 19 luvun 6 §:ää sovelletaan perintökaa-

ren nojalla myös testamentissa määrättyyn testamentin toimeenpanijaan eli säätiön perustamisesta huolehtivaan henkilöön, on johdonmukaista soveltaa samaa menettelyä myös tuomioistuimen määräämään henkilöön. Mainitun lainkohdan mukaan pesänselvittäjä voidaan vapauttaa sekä omasta että tuomioistuimen aloitteesta. Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan vapauttaa pesänselvittäjän muun muassa, milloin tuomioistuimen tietoon tulee seikkoja, joiden perusteella asianomaista on pidettävä toimeensa sopimattomana.

Pykälän 3 momentiksi siirrettäisiin voimassaolevan 20 §:n 2 momentti, jossa säädetään ajasta, jonka kuluessa testamentti on valvottava säätiön hyväksi. Siinä tapauksessa, että testamentissa ei ole määrätty ketään pitämään huolta säätiön perustamisesta, aika luetaan vasta siitä, kun tuomioistuin on määrännyt henkilön tähän tehtävään, vaikka kyseinen henkilö olisikin saanut tiedon testamentista jo aikaisemmin.

Pykälän 4 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jolla pyritään varmistamaan, että testamenttisäätiön perustamisesta huolehtiva henkilö ryhtyy hoitamaan tehtävänsä. Säätiön perustamiseen on 2 §:n mukaan haettava lupaa oikeusministeriöltä. Mitään määräaikaa perustamislupaa hakemiselle ei laissa ole säädetty. Kun tuomioistuimen olisi ehdotuksen mukaan ilmoitettava oikeusministeriölle sekä säätiön perustamismääräyksen sisältävästä testamentista että säätiön perustamistoimista huolehtivan henkilön määräämisestä, oikeusministeriöllä on mahdollisuus todeta, onko säätiölle haettu perustamislupaa. Jollei ministeriölle ole tehty lupahakemusta koh-
tuullisessa ajassa sen jälkeen kun ministeriö on saanut tuomioistuimelta jommankumman edellä sanotun ilmoituksen, ministeriön olisi ilmoitettava asiasta asianomaiselle tuomioistuimelle. Tuomioistuimen tulisi tällöin selvittää, esimerkiksi kutsumalla asianomainen kuultavaksi, mistä syystä perustamislupaa ei ole haettu. Tarvittaessa tuomioistuin voisi 2 momentin nojalla vapauttaa henkilön tehtävästään ja määrätä siihen uuden henkilön.

4 §. Pykälän 1 momentin 5 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi. Säännöksen nykyisen sanamuodon mukaan säätiön sääntöihin on otettava määräykset säätiön hallituksesta ja niistä muista elimistä, joille päättämisvaltaa säätiön asioissa ehkä on annettu. Tältä osin säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöissä olisi määrättävä säätiön hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien lukumäärä, asettamistapa ja toimikausi. Hal-

litus ja tilintarkastajat ovat jokaisessa säätiössä pakollisia toimielimiä. Sen sijaan maininta muista päättämismääräyksistä käyttävistä elimistä jätettäisiin pois tästä säännöksestä, jonka tarkoituksena on määrittellä sääntöjen vähimmäissisältö. Muista toimielimistä säädettäisiin taas 10 a §:ssä, jonka mukaan näidenkin olemassaolon tulisi perustua sääntöjen määräykseen. Vastaavasti jos hallitukseen halutaan valita varajäseniä, olisi säännöissä myös siitä määrättävä.

Momentin 5 kohtaan nykyisin sisältyvä säännös säätiön nimen kirjoittamisesta siirrettäisiin 6 kohdaksi. Nykyinen 6 kohdan säännös, jonka mukaan säännöissä on mainittava, onko ja minkä perusteen mukaan hallituksen jäsenille suoritettava korvausta heidän osallistumisestaan hallituksen kokouksiin, ehdotetaan poistettavaksi pykälästä. Hallintoelinten jäsenten palkkioista säädettäisiin 11 §:n 3 momentissa.

Pykälän 4 momentti koskee tilannetta, jossa joku muu kuin säätaja itse huolehtii sääntöjen laatimisesta säätäjälle. Lainkohdassa on säännökset siitä, milloin sääntöjen laatija on oikeutettu poikkeamaan säätäjän määräyksistä. Voimassaolevasta säännöksestä ei selvästi käy ilmi, voidaanko sitä soveltaa myös silloin, kun säätaja on elossa. Ehdotuksen mukaan määräyksistä voitaisiin poiketa, jos säätaja on kuollut tai häneltä ei muusta syystä, esimerkiksi sairauden vuoksi, voida saada ohjetta. Säädekirjallakin perustettavaksi määrätyn säätiön sääntöjä laadittaessa voitaisiin siten poiketa säätäjän määräyksistä, mutta vain silloin kun syystä tai toisesta ei voida saada ohjetta säätäjältä. Säännöstä voitaisiin soveltaa myös silloin, kun säätaja säädekirjan laatimisen jälkeen on kuollut.

Mahdollisuudet poiketa säätäjän määräyksistä laajenisivat jonkin verran. Nykyisin säätäjän määräyksistä saadaan poiketa vain, jos ne ovat lain tai hyvien tapojen vastaisia tai niitä on muusta syystä mahdoton noudattaa. Säätiön tarkoitusta ei voimassaolevan lain mukaan ole lupa muuttaa missään tapauksessa. Säännöstä ehdotetaan väljennettäväksi niin, että määräyksistä voitaisiin poiketa asiallisesti samoissa tilanteissa, joissa säätiön sääntöjä olisi 17 §:n mukaan muutettava. Myös säätiön tarkoitusta voitaisiin siten muuttaa, ei kuitenkaan olennaisesti. Jos sääntöjä ei ole mahdollista laatia muuttamatta olennaisesti säätäjälle aiottua tarkoitusta, perustaminen raukeaisi. Myöskään jo olemassa olevan säätiön tarkoitusta ei 17 §:n mukaan saa muuttaa niin, että uusi tarkoitus poikkeaisi olennaisesti entisestä. Muutoksen olennaisuus on harkittava säätäjän näkö-

kulmasta. Jos säätäjän tavoitteena on esimerkiksi ollut, että säätiö toimii nimenomaan tietyllä tavalla jonkin edunsaajaryhmän hyväksi ja hänen tarkoituksenaan on erityisesti ollut tehdä tunnetuksi tätä toimintatapaa, esimerkiksi uutta sosiaalihuollon menetelmää, toimintatapaa koskeva muutos saattaa olla olennainen, vaikka edunsaajien kannalta muutos ei olisikaan huomattava.

5 §. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi ja sitä vastaava säännös otettavaksi 3 §:n 2 momenttiin.

Pykälän 3 momentissa säädetään säätiön perustamislupan antamisen sekä sääntöjen vahvistamisen edellytyksistä. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä markkamääräisestä vähimmäisomaisuudesta, joka säätiön perustamiseen vaaditaan. Vähimmäisomaisuuden markkamäärä ehdotetaan nyt säädettäväksi asetuksella. Vahvistamalla määrää asetuksella voidaan rahanarvon muutokset ottaa huomioon tarvitsematta muuttaa lakia.

Perustamislupan antamista harkittaessa olisi tämän vähimmäismäärän lisäksi otettava huomioon, kuten nykyisinkin se, onko omaisuus riittävä kun otetaan huomioon säätäjälle aiottu tarkoitus. Vaikka säätäjälle määrätty omaisuus ylittäisikin asetuksella säädettävän vähimmäismäärän lupaa perustamiseen ei voitaisi antaa, jos omaisuus on kuitenkin sellaisessa epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen, ettei säätiön perustamiselle olisi edellytyksiä.

Momentin lopusta ehdotetaan poistettavaksi maininta, jonka mukaan perustamislupa on evättävä, jos säännöissä on poikettu säätäjän määräyksistä muuttaen säätiön tarkoitusta tai muuten tavalla, jota ei voida katsoa oikeutetuksi. Lain 4 §:n 4 momenttiin ehdotetun muutoksen mukaan myös säätiön tarkoitusta voitaisiin muuttaa, jollei muutos ole olennainen. Muilta osin momentin tämä kohta on tarpeeton, koska jo momentin alkuosan mukaan säännöt voidaan vahvistaa vain, jos ne on laadittu tämän lain mukaan eikä niiden sisältö ole vastoin lakia tai hyviä tapoja.

6 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi määräaika, jonka kuluessa perustamislupan saanut säätiö olisi ilmoitettava säätiörekisteriin. Ilmoitus olisi tehtävä kuuden kuukauden kuluessa 5 §:ssä tarkoitetun perustamislupan antamisesta eli siitä päivästä, jona ministeriö on tehnyt päätöksen luvan antamisesta. Ilmoituksen teko tapaa selvennettäisiin säätämällä, että ilmoitus on hallituksen jokaisen jäsenen allekirjoitettava.

Rekisteri-ilmoitukseen ei ehdotuksen mukaan tarvitsisi enää liittää jäljennöstä säätiön perusta-

mislupapäätöksestä ja säännöistä, mistä säädetään 2 momentin nykyisessä 1 kohdassa. Nämä asiakirjat ministeriöllä jo ovat sen jälkeen kun säätiö on saanut perustamisluvan. Momentin uuden 1 kohdan mukaan ilmoitukseen olisi sisällytettävä säätiön hallituksen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja mahdollisen varajäsenen täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka. Nykyisin asiaa koskeva säännös sisältyy momentin 4 kohtaan.

Momentin 2 kohdaksi siirtyvän nykyisen 3 kohdan mukaan ilmoitukseen on liitettävä hallituksen vakuutus siitä, että säätiölle määrätty irtain omaisuus on hallituksen huostassa. Omaisuuden saamista hallituksen huostaan pyritään varmistamaan vaatimalla asiasta lisäksi säätiölle valittujen tilintarkastajien todistus.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi 3 kohta, jonka mukaan ilmoitukseen olisi liitettävä oikeaksi todistettu jäljennös säätiölle määrätyn kiinteän omaisuuden luovutuskirjasta. Tällaisen luovutuskirjan tulee olla laadittu maakaaren 1 luvun 2 §:n mukaan. Vaatimus koskee säadekirjalla perustettavia säätiöitä, testamenttisäätiöissäkin mahdollinen kiinteä omaisuuskin siirtyy säätiölle testamentilla, joka jo perustamislupaa haettaessa on tullut toimittaa oikeusministeriölle.

Silloin kun kiinteää omaisuutta luovutetaan yksipuolisella tahdonilmaisulla, luovutuskirjan tulee olla luovuttajan allekirjoittama sekä julkisen kaupanvahvistajan kutsumansa todistajan kanssa oikeaksi todistama. Sen sijaan erilaisia käsityksiä on ollut sen suhteen, tuleeko luovutuskirjan olla myös vastaanottajan allekirjoittama. Oikeuskäytännössä tätä on yleensä vaadittu. Epäselvyyksien välttämiseksi tässä suhteessa ehdotetaan 2 momentin 3 kohdassa säädettäväksi lisäksi siitä, että kiinteän omaisuuden luovutuskirjassa tulee olla myös sen henkilön allekirjoitus, joka on ottanut kiinteän omaisuuden vastaan perustettavan säätiön lukuun.

Tämä henkilö voi olla esimerkiksi se, jonka säätäjä on 3 §:n mukaisesti määrännyt pitämään huolta perustamistoimista. Vastaanottajana toiminee kuitenkin useimmiten säätiölle valittu hallitus. Luovutuskirjan laatimistahan voidaan lykätä niin, että se tehdään vasta perustamisluvan saamisen jälkeen mutta ennen kuin säätiö ilmoitetaan rekisteröitäväksi. Pykälään lisättäväksi ehdotettu uusi 7 momentti liittyy puheenaolevaan 3 kohtaan sekä myös edellä olevaan 2 kohtaan. Uuden 7 momentin mukaan omaisuuden säätiölle luovuttamista tarkoittaneet oikeustoimet rau-

keaisivat, jos säätiö syystä tai toisesta jää synty-mättä eli sitä ei merkitä säätiörekisteriin.

Momentin 4 kohdan mukaan rekisteriin olisi ilmoitettava kunkin sellaisen henkilön nimi, jolle on annettu yksin tai yhdessä toisen kanssa oikeus kirjoittaa säätiön nimi. Ilmoituksessa olisi mainittava myös kunkin nimenkirjoittajan kansalaisuus ja kotipaikka. Momentin 5 kohdan mukaan ilmoituksessa olisi vielä mainittava säätiön posti-osoite. Postiosoite merkittäisiin 7 §:ään ehdotetun muutoksen mukaan myös säätiörekisteriin. Tieto säätiön osoitteesta on tarpeellinen muun muassa viranomaisten yhteydenpidon vuoksi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 ja 4 momentti, joissa olisi säännökset sen varalta, ettei rekisteri-ilmoitusta tehdä 2 momentin mukaisessa määräajassa tai että säätiön merkitsemisen säätiörekisteriin evätään. Pykälän 3 momentti koskee säadekirjaan perustuvaa säätiötä. Jotta tällaiset säätiöt ilmoitettaisiin rekisteröitäviksi määräajassa, ehdotetaan, että säätiölle myönnetty perustamislupa raukeaa, jos määräajan noudattaminen laiminlyödään. Oikeusministeriö voisi kuitenkin hyväksyttävästä syystä pidentää ehdotettua kuuden kuukauden määräaikaa, jos käy ilmeiseksi, ettei määräaikaa jostakin syystä pystytä noudattamaan. Pidennystä olisi haettava määräjän kuluessa. Jos säätiö, jolle myönnetty perustamislupa on rauennut, halutaan edelleen perustaa, olisi säätiölle haettava uusi perustamislupa.

Säätiön rekisteröinti voi myös syystä tai toisesta tulla evätyksi. Tämä saattaa johtua esimerkiksi siitä, ettei säätiö ole saanut haltuunsa sille määrättyä omaisuutta eikä sen varallisuus siten enää täytä 5 §:n mukaisia edellytyksiä. Myös tällöin perustamislupa raukeaisi.

Pykälän 3 momenttia sovellettaisiin myös niissä tapauksissa, joissa säätäjä on kuollut perustamisluvan saamisen jälkeen mutta ennen rekisteri-ilmoituksen tekemistä. Näin ollen säätäjän perillisten tulisi halutessaan saada säätiön perustetuksi ilmoittaa säätiö rekisteriin mainitun kuuden kuukauden kuluessa perustamisluvan antamisesta.

Pykälän uusi 4 momentti koskee sitä tapausta, ettei testamentissa perustettavaksi määrättyä säätiötä ole ilmoitettu määräajassa rekisteröitäväksi. Näissä tapauksissa perustamisluvan raukeamista ei voida säätää määräajan laiminlyönnin seuraukseksi, koska on ajateltavissa, että säätiö saatettaisiin joskus jättää rekisteröimättä nimenomaan siksi, että sen perustaminen jäisi sillensä ja säätiölle aiottu omaisuus tulisi perillisille. Tämän vuoksi ehdotetaan, että säätiön hallituk-

sen jäsenille voitaisiin asettaa uhkasakko rekisteröintivelvollisuuden täyttämiseksi. Pykälän 2 momentin mukaan hallituksen jäsenet ovat vastuussa rekisteri-ilmoituksen tekemisestä. Ilmoituksen tekemättä jättäminen saattaa johtua paitsi hallituksesta, myös siitä, ettei se henkilö, jonka tehtävänä on huolehtia säätiön perustamisesta, ole huolehtinut hallituksen valitsemisesta säätiölle. Perustamisesta huolehtivan henkilön toimintaa valvoo tuomioistuin, joka voi 3 a §:n ja perintökaaren 19 luvun 6 §:n nojalla puuttua laiminlyöntiin ja tarvittaessa esimerkiksi vapauttaa kyseisen henkilön toimestaan ja määrätä siihen uuden henkilön. Sen sijaan tässä tarkoitettua uhkasakkoa ei voitaisi säätiön perustamisesta huolehtivalle henkilölle asettaa.

Uhkasakon hallituksen jäsenille asettaisi säätiön kotipaikan lääninhallitus oikeusministeriön pyynnöstä. Lääninhallitus asettaisi tässä päätöksessään määräjän, jonka kuluessa ilmoitusvelvollisuus on täytettävä. Jos päätöstä ei noudateta, lääninhallituksen olisi määrättävä uhkasakko hallituksen jäsenen maksettavaksi. Tämän jälkeen hallituksen jäsenille voitaisiin asettaa uusi, edellistä korkeampi uhkasakko määräaikaosineen.

Pykälän nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyisivät uudeksi 5 ja 6 momentiksi.

Pykälän uusi 7 momentti liittyy 2 momentin 2 ja 3 kohtaan. Säännöksen mukaan omaisuuden luovuttamista perustettavaksi aiottulle säätiölle koskeneet oikeustoimet, olipa kysymys irtaimesta tai kiinteästä omaisuudesta raukeavat, jollei säätiötä lainkaan merkitä rekisteriin. Ehdotettu säännös on tarpeen, jottei syntyisi epäselviä tilanteita sen suhteen, kenen omistukseen säätiölle aiottu omaisuus jää, kun säätiön perustaminen jää sillensä. Säätiön syntymättä jääminen saattaa johtua esimerkiksi siitä, että rekisteröintiä koskeva hakemus hylätään tai että säätäjä peruuttaa perustamismääräyksen tai jättää tekemättä määräjässä tässä pykälässä tarkoitetun rekisteri-ilmoituksen. Oikeustoimen raukeaminen merkitsee tilanteen palautumista sellaiseksi kuin se oli ennen oikeustoimen tekemistä. Raukeamisesta seuraa siten, että omaisuus tulee kuulumaan edelleen sen luovuttajalle eli säätäjälle riippumatta siitä, onko luovuttamista koskevaan asiakirjaan otettu tämän sisältöistä ehtoa. Säätäjän tarkoituksena ei yleensä voine olla, että omaisuus jäisi säätiön perustamisen rautessa jonkin kolmannen tahon haltuun.

7 §. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan ehdotetun lisäyksen mukaan säätiörekisteriin merkittäisiin myös säätiön postiosoite.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan nykyisen sanamuodon mukaan säätiörekisteriin merkitään hallituksen jäsenten nimet vain silloin, kun hallituksen jäsenenä on yksityisiä henkilöitä. Tältä osin säännökseen ehdotetaan muutosta, jonka mukaan hallituksen jäsenten nimet merkittäisiin säätiörekisteriin aina riippumatta siitä, muodostuuko hallitus yksityisistä henkilöistä vai toimivatko säätiön hallituksena toisen säätiön, yhteisön tai laitoksen hallituksen jäsenet. Viimeksi mainitussa tapauksessa säätiörekisteriin merkittäisiin lisäksi, minkä säätiön, yhteisön tai laitoksen hallituksesta on kysymys. Jos hallituksen säätiön sääntöjen mukaan kuuluu varajäseniä, olisi myös näitä koskevat tiedot merkittävä rekisteriin.

9 §. Pykälässä säädettäisiin säätiön hallituksesta, sen jäsenistä ja nimenkirjoittajista sekä näiden kelpoisuusehdoista. Hallituksen tehtävistä säädettäisiin 10 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan hallitus on kaikissa säätiöissä pakollinen toimielin. Voimassaolevassa laissa ei ole säännöksiä hallituksen jäsenten vähimmäismäärästä, joten hallitus voi olla yksijäseninenkin, mistä voi käytännössä aiheutua erilaisia ongelmia varsinkin, jollei hallitukseen ole valittu varajäsentä. Säännöstä ehdotetaan nyt muutettavaksi siten, että hallitukseen tulisi kuulua vähintään kolme jäsentä. Tätä vaatimusta sovellettaisiin myös silloin, kun hallituksena toimii toisen säätiön, yhteisön tai laitoksen hallitus. Tällaisessa tapauksessa hallituksen jäseniin sovellettaisiin myös muita säätiön hallituksen jäsentä koskevia säännöksiä esimerkiksi jäsenen kelpoisuudesta ja vastuusta.

Jos hallituksena toimii sääntöjen mukaan viranomainen, ei hallitukseen tarvitse valita muita jäseniä. Tällöinhän ei voi syntyä tilannetta, jossa säätiö jäisi ilman hallitusta, ellei viranomaisista itseään lakkauteta. Tällaisen säätiön valvontaan ei 16 §:n mukaan sovelleta lain 3 luvun valvontasäännöksiä, vaan näiden säätiöiden valvontaan sovelletaan, mitä asianomaisen viranomaisen toiminnan valvonnasta on säädetty.

Säännöksessä on uutta myös se, että silloin kun säätiön hallituksena toimii jonkin toisen oikeushenkilön hallitus, tämän oikeushenkilön on oltava suomalainen, siis esimerkiksi Suomessa rekisteröity säätiö tai yhdistys. Tämä on johdonmukaista sen kanssa, että myös hallituksen jäsenten tulee 2 momentin mukaan olla Suomessa asuvia Suomen kansalaisia.

Pykälän 1 momentin loppuun ehdotetaan vielä otettavaksi maininta siitä, että säännöissä voidaan määrätä valittavaksi hallituksen jäsenille varajäse-

net, mikä on tähänkin asti ollut säätiöissä mahdollista. Varajäseniä koskisivat muun muassa samat kelpoisuusehdot kuin hallituksen varsinaisia jäseniä. Silloin kun varajäsen toimii hallituksen jäsenenä, häneen sovellettaisiin kaikkia tätä koskevia säännöksiä.

Pykälän 2 momenttia, joka koskee hallituksen jäsenille ja säätiön nimenkirjoittajille asetettavia kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimuksia, ehdotetaan myös muutettavaksi. Voimassaolevan lain mukaan valtioneuvosto voi yksittäistapauksessa antaa luvan siihen, että hallituksen jäsenenä tai säätiön nimenkirjoittajana saa olla ulkomaalaisia tai ulkomailla asuvia Suomen kansalaisia. Lupaa on haettava erikseen aina, kun hallituksen jäseneksi aiotaan valita ulkomaalainen tai ulkomailla asuva Suomen kansalainen. Ehdotuksen mukaan valtioneuvosto voisi myöntää säätiölle poikkeuksen vaatimuksista. Poikkeus voisi olla yleinenkin siten, että esimerkiksi tietty osa hallituksen jäsenistä saa olla ulkomaalaisia. Hallituksen jäsenten vaihtuessa ei tällöin tarvitsisi enää erikseen hakea lupaa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan asetettavaksi vaatimus, jonka mukaan vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä eikä säätiön nimenkirjoittajana. Vaatimus vastaa yhteisöainsäädännössä yhteisön edustajille asetettavia vaatimuksia. Jos säätiön hallituksena toimii toisen säätiön tai yhteisön hallitus ja kyseinen säätiö tai yhteisö asetetaan konkurssiin, ei säätiöllä enää ole hallitusta. Tällaisessa tapauksessa oikeusministeriön tulisi 14 a §:n 3 momentin nojalla kehottaa virallista syyttäjää tekemään säätiön kotipaikan alioikeudelle esitys uuden hallituksen määräämiseksi säätiölle.

10 §. Pykälässä säädettäisiin kuten nykyisinkin hallituksen tehtävistä. Lisäksi pykälään siirrettäisiin 9 §:stä säännös siitä, milloin haasteen tai muun tiedonannon on katsottava tulleen säätiölle toimitetuksi. Vahingonkorvausta koskeva 3 momentin säännös poistettaisiin pykälästä. Korvausvelvollisuudesta säädettäisiin lakiin lisättäväksi ehdotetussa 12 a §:ssä.

Pykälän 1 momentissa on yleissäännös hallituksen velvollisuuksista. Hallitukselle kuuluu yleinen valtuus säätiön asioiden hoitamisessa. Hallitus myös edustaa säätiötä. Hallituksella on oikeus kaikissa säätiötä koskevissa asioissa esiintyä säätiön puolesta. Jollei säännöissä ole muuta määrätty, säätiön nimen voi kirjoittaa vain säätiön hallituksen päätösvaltainen enemmistö.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan nimenomaa todettavaksi, että vastuu säätiön toimin-

nan asianmukaisesta järjestämisestä sekä säätiön varojen sijoittamisesta varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla kuuluu hallitukselle. Hallituksen on siten huolehdittava siitä, että säätiön organisaatio sekä mahdollisen henkilökunnan määrä ja työtehtävät ovat jatkuvasti tarkoituksenmukaiset kun otetaan huomioon säätiön tarkoitus ja sen toimintamuodot. Samoin tärkeää on, että varojenhoidon valvonta on järjestetty varmalla tavalla. Voimassa oleva laki jättää avoimeksi kysymyksen siitä, voidaanko varojen sijoittaminen ja siihen liittyvä vastuu uskoa muullekin toimielimelle tai henkilölle kuin hallitukselle. Ehdotuksen mukaan varojen sijoittamisesta voisi käytännössä huolehtia muukin kuin hallitus, mutta hallituksella olisi kuitenkin aina vastuu asiasta.

Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan siirrettäväksi 9 §:stä säännös siitä, milloin haasteen tai muun tiedonannon katsotaan tulleen säätiölle toimitetuksi.

10 a §. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta antaa päätösvaltaa säätiön asioissa sekä nimenkirjoitusoikeus hallituksen ohella muillekin. Nykyisin tästä säädetään 9 §:n 2 ja 4 momentissa. Päätämismääränsä samoin kuin nimenkirjoitusoikeuden antamisesta olisi määrättävä säännöissä.

Päätämismääränsä säätiön asioissa voitaisiin antaa sekä muille säännöissä määrättyille toimielimille että hallituksen yksittäisille jäsenille tai säätiön toimihenkilöille. Tällainen muu toimielin voi olla asemaltaan joko hallituksen yläpuolella oleva, esimerkiksi hallituksen asettava tai sitä valvovalta valtuuskunta, taikka hallituksen alaisena toimiva, jonka jäsenet hallitus voi määrätä. Viimeksi mainitun kaltaisina voitaneen usein pitää esimerkiksi laitossäätiöiden johtokuntia. Säännöissä olisi määrättävä, missä asioissa päätämismääränsä uskotaan hallituksen ulkopuolelle, jotta hallituksen ja muun toimielimen tai -henkilön toimivaltasuhde olisi selvä. Ilman nimenomaista säännöstäkin on selvää, että päätämismääränsä ei voida antaa muille toimielimille tai -henkilöille sellaisissa asioissa, jotka lain mukaan nimenomaan kuuluvat hallitukselle.

Muutoin hallituksen ja mahdollisen muun toimielimen suhde voidaan järjestää halutulla tavalla. Päätösvalta tietyssä asiassa voidaan esimerkiksi antaa yksinomaan muulle toimielimelle, jolloin hallituksen tehtäväksi jää valvoa, että toimielin täyttää velvollisuutensa. Silloin kun on kysymys hallituksen yläpuolella olevasta toimielimestä, hallituksella ei yleensä ole valvontamahdollisuutta, mutta tällaiseen elimeen voitaisiin 10 b §:n

nojalla tarvittaessa kohdistaa samat pakkokeinot kuin hallitukseen.

Oikeus kirjoittaa säätiön nimi eli antaa säätiötä sitovia tahdonilmaisuja voitaisiin ehdotuksen mukaan antaa sääntömääräyksellä hallituksen jäsenelle tai säätiön toimihenkilölle. Voimassaolevan lain mukaan nimenkirjoitusoikeus voidaan antaa hallituksen jäsenen lisäksi vain säätiön juoksevain asiain hoitoa varten otetuille erityisille toimihenkilöille. Tällainen rajoitus on kuitenkin tarpeeton ja se poistettaisiin. Lakiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi mahdollisuus määrätä säännöissä, että hallituksella on harkintansa mukaan valta antaa nimenkirjoitusoikeus jäsenelleen, säätiön toimihenkilölle tai tarvittaessa muullekin henkilölle.

Nimenkirjoitusoikeutta ei sen sijaan voisi antaa hallituksen lisäksi muulle toimielimelle eikä siihen ole ilmennyt tarvetta. Hallitukselta taas ei voida sääntömääräyksellä missään asiassa poistaa oikeutta kirjoittaa säätiön nimi, vaan hallituksella on aina yleinen edustusvalta.

10 b §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös sellaisista 10 a §:ssä tarkoitetuista säätiön toimielimistä, jotka ovat tietyssä suhteessa itsenäisessä tai määräävässä asemassa hallitukseen nähden. Hallituksella ei yleensä ole mahdollisuuksia valvoa tällaisen toimielimen toimintaa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että hallitusta koskevia eräitä säännöksiä sovellettaisiin myös näihin hallituksen yläpuolella oleviin tai muuten itsenäisiin toimielimiin.

Pykälässä tarkoitetun toimielimen tunnusmerkinä on ensinnäkin, että sitä ei aseta eikä valvo mikään toinen säätiön toimielin, vaan se on yleensä jonkin ulkopuolisen tahon asettama. Tässä tarkoitetun tunnusmerkin täyttää myös toimielin, joka täydentää itse itseään. Toisena edellytyksenä pykälän soveltamiselle toimielimeen on, että sille on säännöissä annettu yksinomaista päättämisvaltaa tietyissä säätiön asioissa. Yksinomaisuus merkitsee tässä sitä, ettei mikään muu säätiön toimielin tai toimihenkilö voi asiasta päättää. Tällaisista asioista on pykälässä esimerkinomaisina mainittu oikeus asettaa säätiön hallitus sekä ohjata ja valvoa sitä. Tämän tyyppinen valta kuuluu usein säätiöön asetetulle valtuuskunnalle tai hallintoneuvostolle. Oikeudella ohjata hallituksen toimintaa tarkoitetaan muun muassa päättämistä niistä keskeisistä periaatteista ja suuntaviivoista, joiden mukaan hallituksen on säätiön tarkoitus toteutettava. Toisena esimerkkinä mainitaan valta päättää säätiön ylläpitämän laitoksen toiminnasta. Säännöstä sovellettaisiin

siten muun muassa sellaisiin laitosten johtokuntiin, jotka jokin säätiön ulkopuolinen taho asettaa. Jos johtokunnan sen sijaan asettaa esimerkiksi säätiön hallitus tai valtuuskunta, ei pykälää johtokuntaan sovellettaisi.

Jos edellä tarkoitetut edellytykset säätiön toimielimen kohdalla täyttyvät, sen jäseniin ja mahdollisiin varajäseniin sovellettaisiin ensinnäkin samoja kelpoisuusehtoja kuin hallituksen jäseniin 9 §:n 2 ja 3 momentin mukaan. Heiltä edellytettäisiin siten pääsääntöisesti Suomen kansalaisuutta ja asumista Suomessa sekä täysivaltaisuutta. Toiseksi toimielimen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka olisi ilmoitettava oikeusministeriölle 6 §:n 2 momentin mukaisesti säätiötä perustettaessa. Vastaavasti puheenjohtajan sekä jäsenten ja varajäsenten vaihtumisesta olisi myös ilmoitettava. Näitä tietoja ei kuitenkaan merkittäisi 7 §:ssä tarkoitettuun säätiörekisteriin, mutta siitä huolimatta tiedot olisivat julkisia ja toimielimen jäsenistä voisi siten jokainen saada oikeusministeriöstä tiedon. Toimielimeen ja sen jäseniin sovellettaisiin vielä 14 §:n säännöksiä, joissa oikeusministeriölle annetaan mahdollisuus erilaisten pakkokeinojen käyttöön säätiön hallitusta ja sen jäseniä kohtaan.

11 §. Pykälässä säädettäisiin menettelystä säätiön toimielinten kokouksissa, kokouspalkkiosta sekä toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi keskeisimmät säätiön toimielimen kokouksessa noudatettavat säännökset. Ehdotetut säännökset eivät kuitenkaan olisi pakottavia vaan säätiön sääntöihin voitaisiin ottaa niistä poikkeavia määräyksiä. Säännöksiä sovellettaisiin sekä hallituksen että muiden säätiöön asetettujen toimielinten kokouksiin. Ehdotetut menettelytavat vastaavat niitä säännöksiä, joita erilaisten yhteisöjen toimielinten kokouksista on annettu. Samoin ne vastaavat suurelta osin niitä määräyksiä, joita säätiöiden sääntöihin on menettelytavoista otettu. Momentin 2 kohdan osalta, joka koskee päätöksen tekoon vaadittavaa enemmistöä, on huomattava, että 17 §:n 2 momentissa sekä 17 a §:n 1 momentissa edellytetään yleensä määränemmistöpäätöstä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimielinten kokouksista laadittavasta pöytäkirjasta. Nykyisin asiasta säädetään pykälän 1 momentissa, joka koskee vain hallituksen kokousta. Ehdotuksen mukaan pöytäkirja olisi laadittava säätiössä mahdollisesti olevien muidenkin toimielinten kokouksista. Momenttiin ehdotetaan myös otetta-

vaksi uusi säännös pöytäkirjan allekirjoittamisesta. Kokouksen puheenjohtajan ja yhden kokouksessa siihen valitun toimitelimen jäsenen tulisi allekirjoittaa pöytäkirja. Jos toimitelimeen poikkeuksellisesti kuuluu vain yksi jäsen, olisi hänen se allekirjoitettava.

Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan otettavaksi uusi säännös säätiön toimitelinten jäsenille maksettavista palkkioista. Voimassaolevan lain 4 §:n mukaan palkkiota voidaan maksaa vain hallituksen jäsenille hallituksen kokouksiin osallistumisesta. Lisäksi edellytetään, että asiasta on määrätty säätiön säännöissä. Ehdotuksen mukaan palkkiota voitaisiin maksaa kaikkien säätiön toimitelinten jäsenille. Palkkio voisi käsittää kokouspalkkion lisäksi korvauksen myös säätiön hyväksi tehdystä muusta työstä. Palkkioiden tulisi olla kohtuullisia. Palkkion kohtuullisuutta harkittaessa on otettava huomioon muun muassa tehtävän vaatima työ määrä ja siihen liittyvä vastuu. Samoin kohtuullisuusarviointiin saattaa vaikuttaa esimerkiksi se, saako asianomainen korvauksia osallistumisesta säätiön edustajana muun säätiön tai yhteisön hallintoon tai vastaavasti suorittaako säätiön ulkopuolinen taho toimitelimen jäsenelle korvausta osallistumisesta säätiön hallintoon.

Palkkion maksaminen ei vastaisuudessa edellyttäisi, että siitä on säätiön säännöissä määrätty, vaan säätiön hallitus tai muu säännöissä siihen oikeutettu toimitelin voisi päättää palkkioiden maksamisesta. Säännöissä voitaisiin kuitenkin hyllyttävä kieltää palkkioiden maksaminen.

Pykälän 4 momentiksi on yhdistetty voimassa olevan 11 §:n 2 ja 3 momentin säännökset toimintakertomuksen laatimisesta sekä kirjanpitolvelvollisuudesta ja tilinpäätöksestä.

12 §. Pykälässä säädetään säätiön tilintarkastuksesta. Pykälän 1 momenttia, jonka mukaan säätiössä on oltava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja näille varamiehet, ei ehdoteta muutettavaksi. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan sen sijaan tilintarkastajien kelpoisuusehtoihin lisäystä, jonka mukaan vähintään yhden tilintarkastajan ja tämän varamiehen tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja taikka Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Uusien säätiöiden sääntöjä vahvistettaessa on jo pitkään edellytetty, että säätiöllä on ammattitilintarkastaja. Ehdotettu vaatimus ei olisi ehdoton, sillä oikeusministeriö voisi erityisestä syystä myöntää säätiölle poikkeuksen vaatimuksesta. Poikkeuksen myöntäminen saattaa tulla kysymykseen esimerkiksi, jos säätiö on pieni ja sen toiminta on

hyvin vähäistä taikka jos säätiön tilintarkastaja, esimerkiksi kunnallisissa tilintarkastustehtävissä toiminut, on asiallisesti yhtä ammattitaitoinen kuin kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Tilintarkastusyhteisön olisi asetettava Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja vastaamaan tilintarkastuksen toimittamisesta. Tämä henkilö on ilmoitettava säätiön hallitukselle. Myös häneen sovellettaisiin tilintarkastajan esteellisyttä koskevaa 3 momenttia sekä 4 momentissa olevaa rahalainakieltoa.

Tilintarkastajan esteellisyysperusteita 3 momentissa ehdotetaan hieman muutettaviksi. Momentin voimassa olevan 1 kohdan mukaan säätiön hallituksen jäsentä tai muuta toimihenkilöä ei saa valita tilintarkastajaksi. Esteellisyysperusteita ehdotetaan laajennettavaksi siten, että muunkaan toimitelimen, esimerkiksi valtuuskunnan jäsentä ei saisi valita tilintarkastajaksi. Tilintarkastushan kohdistuu kaikkien toimitelinten toimintaan.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi kieltö, jonka mukaan tilintarkastajilla ei saa olla rahalainaa säätiöltä. Tämä tilintarkastajan riippumattomuutta turvaava periaate on säädetty myös osakeyhtiölaissa.

Pykälän 5 momenttiin lisättäisiin virke tilintarkastajan tehtävistä. Ehdotuksen mukaan hänen tulee hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa tarkastaa säätiön kirjanpito, tilinpäätös ja hallinto. Momentista jätettäisiin pois säännös merkinnästä, joka tehdään tilinpäätökseen suoritettua tilintarkastuksesta, koska asiallisesti samansisältöinen säännös sisältyy kirjanpitolaikiin. Sen sijaan tilintarkastuskertomuksessa olisi mainittava, onko tilinpäätös laadittu voimassa olevien säännösten mukaisesti. Momenttiin sisältyvään luetteloon tilintarkastuskertomukseen otettavista asioista lisättäisiin lausunnon antaminen siitä, onko säätiön toimitelimen jäsenille suoritettuja palkkioita pidettävä kohtuullisina. Samoin luettelon 2 kohdassa tarkoitettua lausuman alaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, ettei lausuma koskisi vain sitä, onko kirjanpidon ja juoksevien asioiden hoidon järjestelyä pidettävä asianmukaisena. Lausuman tulisi koskea myös sitä, onko itse kirjanpito ja juoksevat asiat hoidettu asianmukaisesti.

12 a §. Lakiin lisättäväksi ehdotetussa pykälässä säädettäisiin säätiön toimitelimen jäsenen sekä toimihenkilön vastuusta säätiölle tai kolmannelle henkilölle tuotetusta vahingosta. Vastaavasti voimassaolevan lain 10 §:stä poistettaisiin korvausvelvollisuutta koskeva säännös. Ehdotetut sään-

nökset on laadittu vastaamaan niitä periaatteita, joita sovelletaan yhteisöjen hallintoelinten jäsenten vastuuseen. Säännös koskisi hallituksen jäsenten ja säätiön toimihenkilöiden lisäksi myös muiden toimielinten jäseniä sekä tilintarkastajia. Jos säännöissä on hallituksen lisäksi muillekin toimielimille annettu ratkaisovaltaa säätiön asioissa, on johdonmukaista, että vastuusäännös koskee myös tällaisten toimielimien jäseniä. Vaikka vastuu ulotetaan koskemaan myös hallituksen alaisen toimielimien jäseniä, saattaa hallitus edelleen joutua vastuuseen tällaisen toimielimen menettelystä johdosta, jos hallitus on laiminlyönyt toimielimen riittävän valvonnan. Vastuusäännöksen ulottaminen koskemaan myös tilintarkastajia kuten yhteisöissäkin, on perusteltua sen keskeisen aseman vuoksi, joka tilintarkastajilla säätiöissä on. Säätiöissä ei ole sellaista jäsenistöä tai osakaskuntaa, joka voisi osaltaan valvoa säätiön asioiden hoitamista.

Pykälän 1 momentin ensimmäinen virke koskee säätiölle aiheutettua vahinkoa. Korvausvelvollisuuden edellytyksenä on säännöksen mukaan, että vahinko on aiheutettu sitä tointa tai tehtävää hoidettaessa, joka asianomaisella säätiössä on. Jollei vahingon aiheuttaminen mitenkään liity tähän, korvausvelvollisuus määräytyy useimmiten vahingonkorvauslain (412/74) säännösten mukaan. Korvausvastuun aiheuttaa lieväkin huolimattomuus tehtävän hoitamisessa. Lain tai sääntöjen vastaista toimintaa vastuun synnyttävänä ei ole tarpeen tässä yhteydessä erikseen mainita, kuten voimassaolevassa säännöksessä. Jos asianomainen on toiminnassaan rikkonut säätiölakia tai säätiön sääntöjä, voidaan vahingon aiheuttamista pitää samalla tuottamuksellisena.

Jos säätiölle on aiheutettu vahinkoa, on hallituksen tehtävänä huolehtia siitä, että vahingon aiheuttajalta vaaditaan korvausta säätiölle koituneesta vahingosta. Silloin kun on kysymys hallituksen tai 10 b §:ssä tarkoitetun toimielimen säätiölle aiheuttamasta vahingosta, olisi myös oikeusministeriöllä 14 §:n 3 momentin mukaan mahdollisuus vaatia virallista syyttäjää nostamaan korvauskanne.

Pykälän 1 momentin toisessa virkkeessä säädetäisiin ulkopuoliselle aiheutetun vahingon korvaamisesta. Voimassa olevassa laissa ei ole tätä koskevia säännöksiä. Edellä selostetut henkilöt olisivat vastuussa säätiön asioita hoitaessaan aiheuttamansa vahingon korvaamisesta suoraan säätiön ulkopuoliselle taholle, jos vahinko on aiheutettu säätiölakia tai säätiön sääntöjä rikkomalla. Tässäkin edellytetään lisäksi vahingon ta-

hallista tai tuottamuksellista aiheuttamista. Muuta lakia kuin säätiölakia rikkomalla ulkopuoliselle aiheutetun vahingon korvaamiseen sovelletaan tavallisimmin vahingonkorvauslain säännöksiä.

Tässä pykälässä tai laissa muuallakaan ei säädetä itse säätiön vahingonkorvausvelvollisuudesta. Se määräytyy vahingonkorvausta koskevien yleisten säännösten ja periaatteiden mukaan. Momentin toiseksi virkkeeksi ehdotettu säännös merkitsee, että säätiön menettelyn johdosta vahinkoa kärsinyt kolmas henkilö voi vaatia korvausta tästä sekä säätiöltä itseltään että lainkohdan tunnusmerkistön täyttyessä vahinkoon syy-päältä säätiön toimielimen jäseneltä tai toimihenkilöltä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus vahingonkorvauslain korvauksen sovittelua ja korvausvastuun jakaantumista koskeviin säännöksiin. Kuten yhteisöjä koskevassa lainsäädännössä on myös säätiöiden kohdalla syytä tehdä mahdolliseksi poiketa täyden korvauksen periaatteesta silloin kun kohtuusyyt sitä vaativat. Tätä puoltaa myös se, että edellä ehdotetaan säätiön toiminnasta vastaavien säädännäistä vastuuta säätiön ulkopuolisiin tahoihin nähden laajennettavaksi. Viittaus korvauksen sovittelua koskeviin vahingonkorvauslain säännöksiin tarkoittaa lähinnä lain 2 luvun 1 §:n 2 momenttia, joka on yleinen korvauksen sovittelusäännös, sekä 6 luvun 1 §:ää, jossa otetaan huomioon vahingon kärsineen mahdollinen myötävaikutus vahingon syntymiseen sekä se, että vahinkoon on ollut myös syynä jokin vahingon aiheuttaneeseen tekkoon kuulumaton seikka. Korvausvastuun jakaantumisesta, kun korvausvelvollisia on useampia, on jo voimassaolevan lain 10 §:n 3 momentissa säännös, jonka mukaan kukin vastaa korvauksesta omasta ja toistensa puolesta. Ehdotettu viittaus vahingonkorvauslain asianomaisiin säännöksiin, 6 luvun 2 ja 3 §:ään, säilyttäisi nykyisen periaatteen, mutta toisi siihen myös eräitä tarkennuksia muun muassa sen suhteen, miten korvausmäärä on jaettava korvausvelvollisten kesken.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan säännöstä työntekijän asemassa olevan säätiön toimihenkilön korvausvastuusta. Työntekijän vastuuta sääntelevät työopimuslain (320/70) 51 § sekä vahingonkorvauslain 4 luku. Ensimmäinen mainittu koskee työnantajalle ja jälkimmäinen sivustallistaholle aiheutetun vahingon korvaamista, joskin myös työnantajalle suoritettava korvaus määrätään vahingonkorvauslain 4 luvun 1 §:n perusteiden mukaan. Työntekijän asemassa olevalle ei näiden

säännösten mukaan muun muassa synny korvausvelvollisuutta, jos hänen viakseen jää vain lievä tuottamus. Tässä suhteessa työntekijän asemassa olevan vastuu poikkeaa luottamusmiesasemassa olevien vastuusta, jolloin vastuun synnyttää lieväkin tuottamus.

13 §. Pykälässä säädetään säätiöiden valvonnasta ja sen 2 momentissa säätiöiden velvollisuudesta toimittaa tilinpäätöstiedot sekä toiminta- ja tilintarkastuskertomukset oikeusministeriölle. Momenttiin ehdotetaan ensinnäkin sanonnallista muutosta siten, että "tilinpäätöstaseet" korvataan voimassaolevan kirjanpitolain käyttämillä käsitteillä tuloslaskelma ja tase. Asiallisena muutoksena, jolla on tarkoitus osaltaan parantaa säätiöiden valvontamahdollisuuksia, ehdotetaan, että säätiön tulisi toimittaa ministeriölle myös jäljennökset tuloslaskelmaan ja taseeseen laadittavista liitteistä. Siitä, mitä liitetietoja tilinpäätökseen on oheistettava, säädetään kirjanpitolaissa. Näitä liitteitä ovat ensinnäkin kirjanpitolain 9 ja 14 §:ssä tarkoitetut tase-erittelyt. Tase-erittelyjen toimittaminen ministeriölle on tärkeää muun muassa sen vuoksi, että niistä ilmikäyvien tietojen perusteella ministeriö voisi todeta, onko säätiön varat sijoitettu varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla kuten 10 §:ssä edellytetään. Pykälässä tarkoitettuja liitteitä olisivat myös kirjanpitolain 21 §:ssä tarkoitetut liitetiedot, joista ilmenevät muun muassa säätiön mahdollisesti antamat takaukset ja muut vakuudet.

Pykälän 2 momentin ensimmäisestä virkkeestä ehdotetaan lisäksi poistettavaksi sivulause, jonka mukaan säätiön säännöissä voidaan määrätä poikkeavasti siitä, missä ajassa säännöksessä tarkoitettut asiakirjat on toimitettava oikeusministeriölle. Ei ole pidetty tarpeellisena antaa säätiöille mahdollisuutta määrätä säännöissään asiakirjojen toimittamiselle kuutta kuukautta pitempää aikaa tilikauden päättymisestä.

14 §. Pykälään ehdotetuilla muutoksilla pyritään parantamaan valvontaviranomaisena toimivan oikeusministeriön mahdollisuuksia puuttua virheellisesti menettelleen säätiön toimintaan.

Voimassaolevan 14 §:n 1 momentin mukaan ministeriö voi pyytää ulosotonhaltijalta kieltä virheellisen päätöksen täytäntöönpanoa vastaan. Ehdotuksen mukaan ministeriö voisi itse kieltää tällaisen päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä säätiön hallituksen ryhtymään toimiin oikaisun aikaansaamiseksi, jos säätiön hallituksen havaitaan menettelleen lain tai sääntöjen vastaisesti. Lisäksi momentin alkuosaan on selvytyden vuoksi lisätty maininta siitä, että myös lainmukaisten

velvollisuuksien laiminlyönti voi johtaa valvontaviranomaisen puuttumiseen säätiön hallituksen toimintaan.

Määräyksensä tehosteeksi ministeriö voisi pyytää säätiön kotipaikan lääninhallitusta asettamaan uhkasakon säätiön hallituksen jäsenille. Uhkasakko voitaisiin asettaa esimerkiksi, jos säätiö laiminlyö 13 §:ssä tarkoitettujen tilinpäätöksiäkirjojen tai muiden selvitysten toimittamisen ministeriölle tai jos säätiön hallitus ei anna 15 §:ssä tarkoitettua selitystä.

Pykälän voimassaolevassa 2 momentissa säädetään menettelystä ja seuraamuksista silloin, kun hallitus tai sen jäsen on aiheuttanut säätiölle vahinkoa. Oikeusministeriön tulee tällöin antaa viralliselle syyttäjälle määräys tehdä asiasta aiheutuva vahingonkorvausvaatimus ja tarvittaessa rangaistusvaatimus. Lisäksi hallitus tai sen jäsen voidaan tällöin erottaa toimestaan tai velvoittaa täyttämään, mitä on laiminlyöty. Erottaminen ja täyttämään velvoittaminen voi tulla kysymykseen vain vahingonkorvausvaateen yhteydessä. Epäselvää sen sijaan on, onko ministeriön vaadittava erottamista tai velvoittamaan täyttämistä, jotta tuomioistuimien voisi niistä päättää.

Rangaistus- ja erottamisseuraamusten kytke mistä vain vahingon aiheuttamiseen säätiölle on ehdotusta laadittaessa pidetty tarpeettomana rajoituksena. Sanottuihin seuraamuksiin olisi voitava turvautua myös muissa tilanteissa, joissa on menetelty lain tai sääntöjen vastaisesti. Pykälän nykyinen 2 momentti ehdotetaan nyt korvattavaksi 2, 3 ja 4 momentilla, joista 2 momentti koskisi hallituksen tai sen jäsenen erottamista, 3 momentti korvauskanteen nostamista ja 4 momentti syytteen nostamista rangaistavasta teosta. Nykyisin 2 momentissa säädetystä mahdollisuudesta velvoittaa hallituksen jäsen täyttämään, mitä on laiminlyöty, säädettäisiin pykälän 1 momentissa.

Pykälän 2 momentin mukaan hallitus tai sen jäsen voitaisiin erottaa toimestaan lain tai sääntöjen vastaisen toiminnan perusteella, jos se on ollut jatkuvaa tai muuten törkeää. Siten esimerkiksi tilinpäätöksiäkirjojen tai muiden selvitysten jatkuva, tahallinen toimittamatta jättäminen oikeusministeriölle voisi johtaa erottamiseen. Yksittäinen lain tai sääntöjen vastainen teko, vaikka sen johdosta voitaisiinkin vaatia vahingonkorvausta tai rangaistukseen tuomitsemista, ei välttämättä johtaisi erottamiseen. Jotta erottaminen voisi tulla kysymykseen yksittäisen teon perusteella, siltä edellytettäisiin, että tekoa on pidettävä tavalla tai toisella törkeänä. Tällaisesta saattaa

olla kysymys esimerkiksi, jos menettelyllä on selvästi pyritty omanedun tavoitteluun.

Hallituksen tai sen jäsenen erottamisen panee vireille oikeusministeriö, joka voisi antaa viralliselle syyttäjälle määräyksen vaatia säätiön kotipaikan alioikeudessa erottamista.

Pykälän 3 momentin mukaan samaa menettelyä noudatettaisiin vaadittaessa hallitukselta tai sen jäseneltä korvausta 12 a §:ssä tarkoitettua vahingosta. Ehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa sitä voimassaolevan lain periaatetta, että ministeriön on tullut todeta vahinkoa aiheutetuksi antaessaan syyttäjälle määräyksen.

Pykälän 4 momentin mukaan ministeriö voisi määrätä syytteen nostettavaksi hallituksen jäsentä vastaan, jos tämä on toimessaan syyllistynyt rangaistavaan tekoon, vaikkei teolla ole aiheutettu säätiölle vahinkoa. Rangaistavaan tekoon syyllistyminen samoin kuin vahingon aiheuttaminen säätiölle saattavat oikeuttaa myös vaatimaan 2 momentin nojalla hallituksen jäsenen erottamista toimestaan.

Pykälän säännöksiä sovellettaisiin 10 b §:n nojalla myös siinä tarkoitettuun hallituksen yläpuolella olevaan tai siitä muuten riippumattomaan toimielimeen ja sen jäseniin. Tämä on tarpeen sen vuoksi, että säätiön hallitus ei yleensä voi valvoa eikä puuttua tällaisen toimielimen toimintaan. Sen sijaan hallituksen alaisuudessa oleviin toimielimiin ja -henkilöihin pykälää ei ole tarpeen soveltaa, koska hallituksen velvollisuutena on tarvittaessa esimerkiksi nostaa vahingonkorvauskanne tai erottaa henkilö tehtävästään.

17 §. Pykälässä säädetään säätiön sääntöjen muuttamisesta. Sen 2 momentissa määritellyjä säätiön tarkoituksen muuttamisedellytyksiä ehdotetaan jossain määrin lievennettäviksi. Lisäksi pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti sääntöjen muuttamisesta siten, että säätiöstä tehdään määräaikainen.

Pykälän voimassaolevan 2 momentin mukaan tarkoitusta voidaan muuttaa vain, milloin säätiön varojen käyttäminen edelleen sille määrättyyn tarkoitukseen on mahdotonta taikka säätiön varojen vähyyden vuoksi tai muusta syystä ilmeisesti hyödytöntä taikka lain tai hyvien tapojen vastaista. Vaatimuksia lievennettäisiin siten, että myös varojen käyttämisen olennainen vaikeutuminen säätiölle määrättyyn tarkoitukseen oikeuttaisi tarkoituksen muuttamiseen. Olennainen vaikeutuminen rinnastettaisiin siten mahdottomuuteen tarkoituksen muuttamisperusteena. Varojen käyttäminen säätiön tarkoitukseen on voinut vaikeutua esimerkiksi sen vuoksi, ettei ole enää vai-

keuksista löydettävissä tutkijoita, jotka säätiön jakamien avustusten turvin suorittaisivat sinänsä hyödyllistä mutta liian suppea-alaiseksi osoittautunutta tutkimustyötä. Tällöin tarkoituksen laajentaminen siten, että myös alkuperäinen tarkoitus säilyy, saattaisi auttaa tilannetta.

Ehdotuksen mukaan tarkoitusta voitaisiin muuttaa myös, jos varojen käyttäminen säätiölle määrättyyn tarkoitukseen olisi varojen vähyyden vuoksi tai muusta syystä kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä. Voimassaolevassa laissa edellytetään taas ilmeistä hyödyttömyyttä. Hyödyttömyydestä on kysymys silloin, kun varojen käyttäminen ei enää edistä säätiön päämäärien saavuttamista. Näin on esimerkiksi silloin, kun säätiön alkuperäinen tarkoitus on tullut kokonaan toteutetuksi julkisin varoin. Nykyinen säännös edellyttää käytännössä jokseenkin täydellistä hyödyttömyyttä. Ehdotus lieventäisi tältäkin osin tarkoituksen muuttamisedellytyksiä siten, ettei muuttamiseen välttämättä vaadittaisi täydellistä hyödyttömyyttä. Varojen käyttäminen voi olla huomattavalta osalta hyödytöntä esimerkiksi silloin, kun varat selvästi ylittävät tarpeen. Tilanne voitaisiin tällöin korjata laajentamalla säätiön tarkoitusta. Tällainen tilanne voi johtua esimerkiksi siitä, että tarkoitus on alunperin määrätty tarpeettoman suppeaksi tai siitä, että huomattava osa säätiön tarkoituseristä tuleekin toteutetuksi muiden toimin. Hyödyttömäksi varojen käyttäminen säätiön tarkoitukseen on saattanut tulla myös siksi, että varat ovat käyneet säätiön tarkoitukseen nähden vähäisiksi — esimerkiksi avustusten jakaminen ei niiden pienuuden vuoksi käytännöllisesti katsoen lainkaan enää edistä tarkoituksen toteutumista.

Tarkoituksen muuttamisen lisäedellytyksenä olisi edelleen, että säätiölle määrättävä uusi tarkoitus ei saisi olennaisesti poiketa alkuperäisestä.

Pykälään lisättäväksi ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin sellaisesta säätiön sääntöjen muuttamisesta, jolla säätiölle asetetaan määräaika, jonka kuluessa sen varallisuus olisi käytettävä loppuun ja säätiö lakkautettava. Säännöksen nojalla voitaisiin myös alunperin määrättyä ajaksi perustetulle säätiölle asettaa uusi, aikaisempaa lyhyempi määräaika. Edellytyksenä määräaikaiseksi muuttamiselle olisi, että varojen käyttäminen säätiölle määrättyyn tarkoitukseen olisi niiden vähyyden vuoksi kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä. Edellytys on siten sama, jolla myös säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa. Säätiön itsensä harkintaan jäisi keinon valinta. Jos esimerkiksi säätiölle ei voida määrätä uutta tarkoitusta, joka ei

olennaisesti poikkeaisi alkuperäisestä, saatettaisiin säätiön varojen käyttöä kuitenkin voida tehostaa määräaikaistamalla säätiö. Määräaikaiseksi muuttamisella voitaisiin parantaa erityisesti pienhekojen, avustuksia jakavien säätiöiden toimintaa, joissa jaettavat avustukset ovat käyneet reaaliarvoltaan vähäisiksi rahanarvon heikentymisen johdosta. Jos säätiö on aikaisemmin jakanut avustuksina pelkästään pääomansa tuottoa, merkitsisi määräajan asettaminen sitä, että itse pääoma olisi jaettava määräajan kuluessa.

Koska määräaikaiseksi muuttaminen merkitsee asiallisesti säätiön lakkauttamista määräajan kuluessa ja siten aikaisemmin kuin on alunperin tarkoitettu, olisi varmistuttava, ettei muutoksella loukata säätiön velkojien asemaa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että määräaikaistamista koskevaan sääntöjen muutoshakemukseen on liitettävä säätiön tilintarkastajien antama todistus, josta ilmenee, että kaikki tiedossa olevat velat on maksettu tai, että säätiön tunnetut velkojat ovat suostuneet säätiön muuttamiseen määräaikaiseksi.

Säätiö olisi ehdotuksen mukaan lakkautettava asetetun määräajan kuluessa eli säätiön hallituksen tai mahdollisesti määrättyjen selvitysmiesten olisi määräajan kuluessa ryhdyttävä 19 §:n mukaisiin lakkauttamistoiimiin.

17 a §. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset, joilla tehdään mahdolliseksi säätiöiden sulautuminen. Sulautumisesta säädettäisiin ehdotetuissa 17 a, 17 b ja 17 c §:ssä. Sulautumisessa säätiön varat ja velat siirtyvät toiselle säätiölle.

Tässä pykälässä säädettäisiin sulautumisen edellytyksistä ja säätiöiden päätöksenteosta sulautumisasiassa, 17 b §:ssä velkojien kuulemisesta ja tuomioistuimen luvasta sulautumissopimuksen täytäntöönpanoon sekä 17 c §:ssä niin sanotusta kombinaatiovuosiosta, jossa kaksi tai useampia säätiöitä sulautuu perustamalla uuden säätiön.

Sulautumisen edellytyksenä on ehdotuksen mukaan, että sulautuvan säätiön tarkoituksen toteuttaminen toimenpiteen ansiosta olennaisesti paranee. Säätiön tarkoitus saattaa toteutua epätydyttävästi esimerkiksi sen vuoksi, että säätiön hallintokulut ovat suhteettoman suuret verrattuna säätiön jakamiin avustuksiin tai muun varsinaisen toiminnan kuluihin. Tällöin jo yksin hallintokulujen vähentyminen, johon sulautumisen pitäisi johtaa, saattaa parantaa olennaisesti tarkoituksen toteutumista. Sulautuminen saattaa auttaa myös silloin, kun säätiön varat eivät yksin riitä sen tarkoituksena olevien hankkeiden toteuttamiseen, mutta yhdistettynä toisen säätiön varoihin hankkeet voitaisiin toteuttaa. Tilanteet,

joissa sulautuminen voisi tulla kysymykseen, saatavat olla myös sellaisia, että säätiö voitaisiin vaihtoehtoisesti muuttaa määräaikaiseksi tai että sen tarkoitusta voitaisiin muuttaa. Valinnan tekeminen eri keinojen välillä olisi säätiön asia.

Sulautuminen edellyttää toiseksi, että vastaanottava säätiö on tarkoitukseltaan olennaisesti samankaltainen sulautuvan kanssa. Koska tarkoitukseltaan täysin sulautuvan säätiön kaltaista toista säätiötä ei yleensä löydy, sulautuminen merkitsee asiallisesti myös sulautuvan säätiön varojen käyttötarkoituksen jonkin asteista muuttamista. Tämän vuoksi vastaanottavan säätiön tarkoitusta koskeva vaatimus vastaa sisällöltään 17 §:n 2 momentissa säädettyä säätiön tarkoituksen muuttamisedellytystä, jonka mukaan uusi tarkoitus ei saa olennaisesti poiketa alkuperäisestä. Samankaltaisuusvaatimusta täsmentää vielä edellä selostettu edellytys, jonka mukaan sulautuvan säätiön tarkoituksen toteuttamisen tulee olennaisesti parantaa sulautumisen johdosta. Vastaanottavan säätiön tarkoitus ei siten voi olla ainakaan sulautuvan säätiön tarkoitusta suppeampi sillä tavoin, että osa viimeksi mainitusta tarkoituksesta jäisi vastaanottavan säätiön tarkoituksen ulkopuolelle.

Sulautumisesta edellytettäisiin tehtäväksi sopimus, joka molempien säätiöiden on hyväksyttävä. Sopimuksen sisällöstä ei ehdoteta säädettäväksi, mutta siinä tulisi yksilöidä ainakin sulautuvan säätiön varat ja velat sekä määritellä, millä tavoin vastaanottavan säätiön sääntöjä olisi mahdollisesti sulautumisen johdosta muutettava. Sulautumissopimus olisi hyväksyttävä vastaanottavassa säätiössä sillä tavoin, kuin sen säännöissä on määrätty sääntöjen muuttamisesta. Sulautuvassa säätiössä päätös olisi tehtävä 17 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, eli 3/4 ääntenemmistöllä, jollei säätiön säännöissä ole muuta määrätty. Ankarampien vaatimusten asettaminen sulautuvalle säätiölle on tarpeen sen vuoksi, että sulautuminen yleensä merkitsee myös sen tarkoituksen osittaista muuttumista, mihin säätiön varallisuus on alunperin luovutettu.

Oikeusministeriön tehtävänä olisi pykälän 2 momentin mukaan ratkaista, ovatko sulautumisen edellytykset olemassa. Säätiöiden olisi yhdes- sä haettava sulautumiseen ministeriön suostumus neljän kuukauden kuluessa sulautumissopimuksen hyväksymisestä. Jos sopimus on hyväksytty säätiöissä eri aikoina, lasketaan aika myöhemmästä hyväksymisestä. Jos sulautuminen edellyttää vastaanottavan säätiön sääntöjen muuttamista, olisi samalla pyydettävä ministeriön suostumusta

muutokseen. Suostumus vastaa 17 §:ssä tarkoitettua sääntömuutoksen vahvistusta. Sääntöjen muutosta ei kuitenkaan merkittäisi heti säätiörekisteriin vaan vasta yhtä aikaa kun 17 b §:ssä tarkoitettu ilmoitus tuomioistuimen luvasta sulautumissopimuksen täytäntöönpanoon merkitään rekisteriin.

17 b §. Pykälään ehdotetuilla säännöksillä pyritään turvaamaan sulautuvan säätiön velkojia oikeudenmenetyksiltä. Menettely vastaisi pääosin yhteisöjen sulautumista koskevia säännöksiä. Lisäksi pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, milloin sulautuminen katsotaan tapahtuneeksi.

Pykälän 1 momentin mukaan säätiöiden olisi haettava sulautuvan säätiön kotipaikan tuomioistuimen lupa sulautumissopimuksen täytäntöönpanoon neljän kuukauden kuluessa siitä, kun oikeusministeriö antoi suostumuksen sulautumiseen. Ennen lupakysymyksen ratkaisemista tuomioistuimen olisi annettava sulautuvan säätiön velkojille 2 momentissa tarkoitettu kuulutus, jossa kehoitetaan hakemusta vastustavia velkojia ilmoittamaan siitä tuomioistuimelle. Ilmoitus olisi tehtävä viimeistään kuukautta ennen kuulutuksessa mainittua paikalletulopäivää, jonka tuomioistuin on määrännyt. Paikalletulopäivä voisi olla aikaisintaan neljän kuukauden kuluttua siitä, kun tuomioistuimelle on tehty sulautumissopimuksen täytäntöönpanoa koskeva lupahakemus. Kuulutusmenettely, jossa kuulutus julkaistaan sekä tuomioistuimen ilmoitustaululla että virallisessa lehdessä, vastaa osakeyhtiöiden sulautumisessa noudatettavaa menettelyä.

Pykälän 3 momentissa säädetään edellytyksistä, joiden täyttyessä lupa on annettava. Lupa on annettava ensinnä silloin, kun tuomioistuimelle ei määräpäivään mennessä kukaan velkoja ole ilmoittanut vastustavansa hakemusta. Lupa olisi annettava myös vaikka tällaisia velkojia olisikin ilmaantunut, mutta jos hakijat paikalletulopäivänä osoittavat, että tällaiset velkojat ovat saaneet täyden maksun saamisistaan tai että heidän saamisistaan on asetettu vakuus, jonka tuomioistuin hyväksyy.

Sen jälkeen kun tuomioistuimen lupa on saatu, säätiöiden on tehtävä luvasta ilmoitus oikeusministeriölle säätiörekisteriin merkitsemistä varten. Ilmoitus on tehtävä neljän kuukauden kuluessa lupapäätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta sillä uhalla, että sulautuminen raukeaa. Samalla kun ministeriö tekee rekisteriin merkinnän ilmoituksesta, se rekisteröi vastaanottavan säätiön sulautumiseen liittyvän sääntömuutoksen, jossa sääntöjä on muutettu. Ehdotuksen mukaan su-

lautuminen katsottaisiin tapahtuneeksi ja sulautuva säätiö lakanneeksi siitä alkaen, kun ilmoituksesta on tehty merkintä säätiörekisteriin.

17 c §. Pykälässä säädettäisiin sellaisesta sulautumisesta, jossa kaksi tai useampia säätiöitä sopii varojensa ja velkojensa luovuttamisesta perustettavalle uudelle säätiölle (kombinaatiofuusio). Sulautumisedellytykset ovat samat kuin 17 a §:ssä tarkoitettussa sulautumisessa eli että sulautuvien säätiöiden tarkoituksen toteuttamisen tulisi sulautumisen ansiosta olennaisesti parantua ja että perustettava uusi säätiö ei saisi tarkoitukseltaan olennaisesti poiketa sulautuvista säätiöistä. Päätös sulautumisesta olisi tehtävä säätiöissä siten kuin 17 a §:n 1 momentissa ehdotetaan sulautuvista säätiöistä säädettäväksi.

Tässä pykälässä tarkoitettu sulautuminen vastaa monessa kohdin uuden säätiön perustamista. Tämän vuoksi kombinaatiofuusioon sovellettaisiin eräitä säätiön perustamista koskevia säännöksiä. Sulautumisesta tehtävään sopimukseen olisi sovellettava lain säädekirjaa koskevia säännöksiä. Sulautumissopimuksessa olisi siten määriteltävä uuden säätiön tarkoitus sekä omaisuus, joka sulautuvilta säätiöiltä sille luovutetaan. Sulautumissopimus olisi päivättävä ja sulautuvien säätiöiden edustajien allekirjoitettava sekä kahden henkilön oikeaksi todistettava. Ehdotuksen mukaan sulautumissopimukseen tai sen liitteeksi olisi myös otettava uuden säätiön säännöt.

Oikeusministeriö tutkisi sulautumisedellytysten olemassaolon kuten 17 a §:n tapauksessa. Säätiöiden olisi haettava ministeriön suostumusta sulautumiseen sekä pyydettyä uuden säätiön sääntöjen vahvistamista neljän kuukauden kuluessa sulautumissopimuksen hyväksymisestä säätiöissä. Ministeriön olisi tutkittava paitsi 17 a §:ssä tarkoitettujen edellytysten olemassaolo myös se, voidaanko suostumus antaa ottaen huomioon 5 §:n 3 momentin säännökset.

Saatuaan ministeriöltä suostumuksen sulautumiseen säätiöiden olisi neljän kuukauden kuluessa siitä haettava sulautumissopimuksen täytäntöönpanoon tuomioistuimen lupa. Lupa olisi haettava sen paikkakunnan tuomioistuimelta, joka perustettavan säätiön säännöissä on määrätty sen kotipaikaksi. Muilta osin lupamenettelyyn sekä edellytyksiin, joilla lupa on annettava, sovellettaisiin 17 b §:n säännöksiä. Neljän kuukauden kuluessa siitä kun tuomioistuimen lupapäätös on tullut lainvoimaiseksi, myös sulautuvien säätiöiden olisi 3 momentin mukaan ilmoitettava uusi säätiö säätiörekisteriin niin kuin 6 §:ssä on säädetty perustamisluvan saaneista säätiöistä. Ilmoi-

tukseen olisi liitettävä myös 6 §:n 2 momentissa tarkoitetut selvitykset. Kuitenkaan 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua erillistä luovutuskirjaa mahdollisesta kiinteistöstä ei ole tarpeen laatia eikä liittää ilmoitukseen, koska sulautumisessa on kysymys yleisseuraannosta, jossa sulautuvan säätiön kaikki varallisuus siirtyy uudelle säätiölle sulautumissopimuksella. Uuden säätiön ei myöskään ole välttämätöntä hakea lainhuutoa nimiinsä. Sulautuminen katsottaisiin tapahtuneeksi ja sulautuvat säätiöt samalla lakanneiksi, kun uusi säätiö on merkitty säätiörekisteriin.

18 §. Pykälässä säädetään niistä perusteista, joilla säätiö voidaan lakkauttaa. Pykälän 1 momentissa säädetään niistä lakkauttamistilanteista, joissa ei ole tarpeen tutkia sitä, voitaisiinko säätiön toimintaa jatkaa tavalla tai toisella muutettuna, kun taas 2 momentin tapauksissa lakkauttaminen on vasta toissijainen keino tarkoituksen muuttamiseen tai määräaikaistamiseen verrattuna. Pykälän 3 momentti koskee viranomaisaloitteista lakkauttamista silloin, kun säätiön toiminta on ollut lain tai sääntöjen vastaista. Lakkauttamismenettelystä säädetään 19 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa mainittuja lakkauttamisperusteita ehdotetaan selvennettäväksi lisäämällä säännökseen erikseen maininta varojen loppumisesta, minkä on tähänkin asti katsottu sisältyvän siihen momentissa mainittuun lakkauttamisperusteeseen, ettei säätiön toiminnalle asetettuja edellytyksiä enää ole. Tällaisesta varattomuustilanteesta olisi kysymys paitsi säätiön tultua täysin varattomaksi myös, jos säätiölle sen lakkauttamisesta johtuvien kulujen jälkeen mahdollisesti jäävät varat olisivat kuitenkin niin vähäiset, ettei ole järkevää ryhtyä edes selvittämään, olisiko säätiön tarkoituksen muuttamisesta tai määräaikaistamisesta apua. Jollei säätiötä voida pitää edellä sanotun mukaisesti varattomana, olisi lakkauttamiseen sovellettava 2 momentin säännöstä.

Pykälän 1 momentin säännös määräytyisi ajaksi perustetusta säätiöstä ei tule sovellettavaksi tapaukseen, jossa säätiö on 17 §:n 3 momentin nojalla eli sen perustamisen jälkeen muutettu määräaikaiseksi tai sille alunperin asetettua määräaika lyhennetty. Tässä tapauksessa ei tarvittaisi oikeusministeriön erillistä suostumusta lakkauttamiseen määräajan päättymisen jälkeen, koska ministeriö on hyväksynyt lakkauttamisen jo määräaikaistamiseen tai määräajan lyhentämiseen suostuessaan.

Pykälän voimassaoleva 2 momentti koskee lakkauttamista silloin, kun on syntynyt 17 §:n 2 momentissa tarkoitettu tilanne eikä säätiön tar-

koitusta voida muuttaa. Ennen kuin säätiö voidaan tämän momentin nojalla lakkauttaa, on siten tullut selvittää, ettei säätiölle voida löytää uutta tarkoitusta, joka ei olennaisesti poikkeaisi alkuperäisestä. Lakkauttaminen on siten toissijainen tarkoituksen muuttamiseen nähden. Edellä 17 §:n 3 momentissa on ehdotettu, että säätiö voitaisiin myös määräaikaistaa tai jo olevaa määräaika lyhentää silloin, kun säätiön varat ovat käyneet vähäisiksi, mikä on 17 §:n 2 momentin mukaan myös tarkoituksen muutosperuste. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan nyt lisättäväksi maininta siitä, että ennen säätiön lakkauttamista olisi lisäksi selvittettävä mahdollisuus sen määräaikaistamiseen. Määräaikaiseksi muuttaminen ei ole sallittua silloin, kun on kysymys muusta 17 §:n 2 momentissa mainitusta tilanteesta kuin varojen vähydestä. Silloin kun vähävaraisen säätiön varojen käyttö voitaisiin määräaikaistamisella saattaa jälleen hyödylliseksi eli säätiön tarkoitusta toteuttavaksi, ei säätiötä voitaisi heti lakkauttaa. Määräaikaistamisella voitaisiin säätiön jäljellä olevat varat käyttää säätiön säännöissä määrättyyn tarkoitukseen. Jos taas säätiö, jolla vielä on varoja, lakkautettaisiin heti, sen varat saattaisivat tulla käytetyiksi säätiön tarkoituksesta jossain määrin poikkeavan päämäärän edistämiseen. Jos määräaikaiseksi muuttaminenkaan ei voisi korjata vähävaraisen säätiön tilannetta, olisi säätiö ehdotuksen mukaan lakkautettava.

Vähävaraisen säätiön tarkoituksen toteuttamista voidaan joissakin tapauksissa edistää myös edellä selostetulla sulautumisella toiseen säätiöön. Koska tämän keinon käyttö ei kuitenkaan riipu yksin lakkautusuhan alaisesta säätiöstä, ei 2 momentin perusteella tapahtuvan lakkauttamisen edellytykseksi voida asettaa sen selvittämistä, olisiko sulautuminen kyseisessä tapauksessa mahdollista tai hyödyllistä.

Lakkauttamisedellytysten olemassaolon tutkii sekä 1 että 2 momentin tapauksissa oikeusministeriö.

Pykälän 3 momentissa säädetään viranomaisaloitteisesta säätiön lakkauttamisesta silloin, kun säätiön toiminta on jatkuvasti ollut lain tai sääntöjen vastaista. Momenttiin sisältyy sen voimassaolevassa muodossa myös säännös hallituksen tai sen jäsenen erottamisesta edellä sanotusta syystä. Tätä koskeva säännös ehdotetaan momentista poistettavaksi. Sen sijaan vastaava säännös otettaisiin säätiöiden valvontaa koskevassa luvussa olevaan 14 §:ään, johon jo nykyisinkin sisältyy säännös hallituksen tai sen jäsenen erottamisesta eräissä tilanteissa. Erottamista koskeva säännös ei

sovellu hyvin 18 §:n yhteyteen senkään vuoksi, että tässä luvussa säädetään muutoin säätiön sääntöjen muuttamisesta ja sen lakkauttamisesta.

Edellisessä kappaleessa tarkoitetun lakkauttamisen vireillepanoon ehdotetaan muutosta, jonka mukaan aloitteen asiassa olisi aina tultava oikeusministeriöltä. Tämä olisi johdonmukaista sen kanssa, että myös muiden tätä vähäisempien pakkokeinojen käyttäminen säätiöön on oikeusministeriön harkinnassa. Tieto niistä seikoista, joiden nojalla lakkauttamiseen olisi ryhdyttävä, saattaa tietenkin tulla ulkopuolisilta tahoilta.

Lisäksi momentin sanontaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuomioistuin määrää säätiön heti lakkautettavaksi eikä julista säätiötä lakanneeksi. Myös tämän momentin nojalla tapahtuvaan säätiön lakkauttamiseen sovelletaan 19 §:n mukaista menettelyä eikä säätiö siten lakkaa vielä tuomioistuimen päätöksellä.

19 §. Pykälässä säädetään menettelystä, jota noudatetaan säätiötä lakkautettaessa. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan ensinnäkin lisättäväksi selventävä maininta siitä, että säännöksen mukaista menettelyä on noudatettava myös silloin, kun säätiö lakkautetaan 17 §:n 3 momentissa tarkoitetun määräaikaiseksi muuttamisen johdosta. Pykälää sovelletaan nykyisen sanamuodon mukaan niihin tapauksiin, joissa säätiö lakkautetaan oikeusministeriön suostumuksella tai tuomioistuimen määräyksestä, eli 18 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.

Pykälän 1 momentin mukaan lakkauttamistointa huolehtii hallitus, jollei ministeriö katso tarpeelliseksi erityisen selvitysmiehen määräämistä. Momenttiin ehdotetun muutoksen mukaan säätiöön voitaisiin määrätä useampia selvitysmiehiä myös muissa tapauksissa kuin vain silloin kun tuomioistuin määrää säätiön lakkautettavaksi. Kysymyksen ollessa määräaikaiseksi muuttamisen kautta tapahtuvasta lakkauttamisesta ministeriö voisi jo määräaikaistamiseen suostuessaan antaa tällaisen määräyksen.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan vielä lisättäväksi säännös, jolla täsmennetään selvitysmiesten asemaa. Selvitysmiehiin olisi ensinnäkin sovellettava hallituksen jäsentä koskevia kelpoisuusvaatimuksia. Selvitysmiesten on huolehdittava niistä tehtävistä lakkauttamismenettelyn aikana, jotka muuten kuuluisivat hallitukselle. Selvitysmiesten vastuu määräytyisi 12 a §:n korvaussäännöksen mukaan.

Pykälän voimassaolevan 3 momentin säännöksen, joka nyt ehdotetaan siirrettäväksi 2 momentiksi, mukaan säätiön tuntemattomille velkojille

voidaan säätiötä lakkautettaessa pyytää julkinen haaste. Pakollista tämä ei ole vaan haasteen pyytäminen riippuu säätiön hallituksen tai selvitysmiesten harkinnasta. Koska säätiöitä lakkautettaessa on tärkeää huolehtia siitä, että säätiölle ei jää maksamattomia velkoja, joiden maksamiseen säätiöllä olisi varoja, ehdotetaan säännöstä muutettavaksi siten, että julkinen haaste olisi yleensä aina pyydettävä. Menettelystä pyydettäessä julkista haastetta säädetään määräajasta velkomisasioissa sekä julkisesta haasteesta velkojille annetussa asetuksessa (9.11.1868/32). Julkinen haaste voitaisiin kuitenkin jättää pyytämättä, jos se olisi selvästi tarpeetonta. Tarpeettomana tätä voitaisiin pitää, jos kyseessä on esimerkiksi pelkästään avustuksia jakanut varaton säätiö, jolla ei tilinpäätöksen mukaan ole lainkaan velkaa tai jonka mahdollinen tilinpäätökseen sisältyvä velka on todistettavasti maksettu. Sen harkitseminen, voidaanko julkinen haaste jättää pyytämättä, kuuluu säätiön hallitukselle tai vastaavasti selvitysmiehille. Jos julkinen haaste on jätetty pyytämättä virheellisin perustein, he saattavat joutua vastaamaan myös laiminlyönnin velkojille aiheuttamista menetyksistä. Jos säätiön varat eivät riitä velkojen maksuun, olisi säätiön omaisuus luovutettava konkurssiin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan myös otettavaksi säännökset lopputilityksestä sekä siitä, milloin säätiö katsotaan lakanneeksi. Lopputilityksestä tulisi käydä selville, että säätiöllä mahdollisesti olleet velat on maksettu samoin kuin se, miten velkojen maksamisen jälkeen säätiölle mahdollisesti jääneet varat on käytetty. Lopputilitys on lakkauttamistointa huolehtivien eli hallituksen tai selvitysmiesten laadittava ja toimitettava oikeusministeriöön. Säätiö ei lakkaa, ennen kuin ministeriö on hyväksynyt lopputilityksen ja tehnyt lakkauttamisesta merkinnän säätiörekisteriin. Ministeriö voi siten tarvittaessa esimerkiksi pyytää hallitukselta tai selvitysmiehiltä 13 §:n nojalla lisäselvityksiä, jos tilitys on puutteellinen. Myös 14 §:ssä tarkoitettuja pakkokeinoja voidaan tällöin käyttää.

Pykälän voimassaoleva 2 momentin säännös, jossa säädetään lakkautetulta säätiöltä jääneiden varojen käyttämisestä, ehdotetaan siirrettäväksi 3 momentiksi.

20 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska vastaavat säännökset sisällytettäisiin testamenttisäätiön perustamisvaiheita koskevaan 3 a §:ään.

22 §. Pykälässä säädetään eräistä säätiörekisteriin tehtävistä muutosilmoituksista ja merkinnoista. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättä-

väksi maininta säätiön postiosoitteen muutoksen ilmoittamisesta, koska myös postiosoite on 7 §:ään ehdotetun muutoksen mukaan merkittävä säätiörekisteriin. Momentista voidaan poistaa maininta säätiön lakkauttamisesta tehtävästä ilmoituksesta, jonka korvaa 19 §:n 3 momentin mukaan oikeusministeriölle annettava lopputilitys.

Pykälän 2 momentin sanontaa muutettaisiin niin, että siinä nimenomaisesti velvoitettaisiin tuomioistuimien ilmoittamaan oikeusministeriölle momentissa tarkoitetuista päätöksistä. Tuomioistuimen ilmoitettaviin asioihin lisättäisiin 19 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätös, jolla tuomioistuimien on valinnut yhden tai useampia selvitysmiehiä lakkautettavaksi määräämäänsä säätiöön. Ministeriö tekee tuomioistuimen ilmoitusten perusteella päätöksistä merkinnät säätiörekisteriin. Ministeriön viran puolesta rekisteriin tehtäviin merkintöihin lisättäisiin vielä ministeriön itsensä 19 §:n 1 momentin nojalla antama määräys selvitysmiehen asettamisesta lakkautusluvan saaneeseen säätiöön.

Pykälän voimassaolevan 3 momentin mukaan tuomioistuimen on ilmoitettava ministeriölle säätiön omaisuuden luovuttamisesta konkurssiin sekä päätöksestä, jolla tuomioistuimien on 18 §:n 3 momentin nojalla määrännyt säätiön lakkautettavaksi. Momenttiin ehdotettujen lisäysten mukaan tuomioistuimen olisi ilmoitettava ministeriölle myös konkurssin peruuttamisesta sekä raukeamisesta varojen vähyys vuoksi samoin kuin konkurssiin asettamista koskeneen päätöksen kumoamisesta. Ministeriön olisi tehtävä myös näistä seikoista merkintä säätiörekisteriin. Momenttiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännös konkurssiin asetetun säätiön lakkaamisajankohdasta. Säännöksen mukaan konkurssiin asetettu ja konkurssin päättyessä varaton säätiö katsotaan lakanneeksi, kun konkurssihallinto on antanut konkurssisäännösten mukaisen lopputilityksen velkojille. Tämä vastaa yhteisöoikeudessa omaksuttua periaatetta konkurssiin asetetun yhteisön lakkaamisajankohdasta. Ministeriö tekisi lakkaamisesta merkinnän säätiörekisteriin konkurssihallinnolta saadun ilmoituksen perusteella. Säätiö olisi kuitenkin lakannut olemasta jo tilityksen antamisesta. Jos säätiöllä konkurssin päättyessä poikkeuksellisesti olisi omaisuutta jäljellä, olisi selvitettävä, voiko säätiö edelleen jatkaa toimintaansa. Jollei siihen ole edellytyksiä, säätiö olisi lakkautettava 18 ja 19 §:n mukaisesti.

Säätiö ei myöskään lakkaa sen johdosta, että säätiön konkurssi raukeaa varojen vähyys-

vuoksi eli kun säätiön varat eivät riitä edes konkurssikulujen korvaamiseen. Useimmissa tapauksissa tällaisella säätiöllä ei kuitenkaan liene enää toimintamahdollisuuksia, jolloin säätiö tulee tällöinkin lakkautettavaksi 18 ja 19 §:n mukaisesti.

24 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Pykälä sisältää oikeuspaikkasäännöksen siitä, missä tuomioistuimessa testamenttisäätiön perustamiseen liittyvät asiat on käsiteltävä. Vastaava säännös ehdotetaan sijoitettavaksi 3 a §:n 1 momenttiin.

24 a §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Oikeudenkäymiskaaren 25 luku on 31.8.1978 annetulla lailla (661/78) muutettu siten, että muutosta alioikeuden ratkaisuun hetaan asian laadusta riippumatta hovioikeudelta valittamalla.

25 §. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että muutoksenhaun osalta viitataan muutoksenhausta hallintoasioissa annettuun lakiin (154/50). Sanoton lain mukaan ministeriön päätöksestä voi asianosainen, joka katsoo päätöksen loukkaavan oikeuttaan, tehdä valituksen, mikäli laissa tai asetuksessa ei ole toisin säädetty. Laissa on myös tarvittavat säännökset valitusajasta ja valitusmenettelystä. Oikeusministeriön säätiölain nojalla tekemien päätösten osalta ei ole aihetta antaa miltään osin valituskieltoa eikä valitusajasta ja valitusmenettelystä muutoinkaan aihetta antaa edellä mainitusta hallintovalituslaista poikkeavia säännöksiä. Tämän johdosta riittääkin muutoksenhakumenettelyn osalta viittaus edellä mainittuun lakiin.

26 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Kumottavan säännöksen mukaan oikeusministeriö voi pyytää lääninhallitusta määrämään uhkasakon ja säätiön hallitus voidaan näin velvoittaa täyttämään sille säätiölain 13 ja 15 §:ssä säädetty velvollisuus. Lain 14 §:ään on ehdotettu otettavaksi uhkasakkosäännös, joka kattaisi myös tässä pykälässä tarkoitetut tilanteet. Ministeriö voisi 14 §:n mukaan pyytää säätiön kotipaikan lääninhallitusta asettamaan uhkasakon tehosteeksi sellaiselle määräykselle tai kiellolle, jonka ministeriö on antanut havaittuaan säätiön hallituksen menelleen lain tai sääntöjen vastaisesti taikka laiminlyöneen tässä laissa säädetty velvollisuutensa.

27 §. Pykälässä säädetään sakkorangaistus kuolinpesän haltijalle, joka jättää määräajassa tekemättä 20 §:n 1 momentissa mainitun ilmoituksen. Koska 20 § ehdotetaan kumottavaksi ja ilmoitusvelvollisuudesta säädettäväksi 3 a §:ssä, olisi myös tässä pykälässä oleva viittaus 20 §:n 1

momenttiin muutettava viittaukseksi 3 a §:n 1 momenttiin.

2. Tarkemmat säännökset

Ehdotettujen muutosten johdosta myös säätiölain soveltamisesta annettu asetus on uudistettava. Asetuksessa tulisi muun muassa lain 5 §:n nojalla määrittää perustettavilta säätiöiltä edellytettävän vähimmäispääoman suuruus. Uusi asetus olisi tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti lakiin ehdotettujen muutosten kanssa. Asetusluonnos on esityksen liitteenä.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun eduskunta on sen hyväksynyt.

Ehdotettuja muutoksia sovellettaisiin niiden voimaantulosta alkaen eräitä poikkeuksia lukuunottamatta myös ennen lain voimaantuloa rekisteriin merkittyihin säätiöihin. Jos ennen lain voimaantuloa rekisteröidyn säätiön sääntöihin sisältyy ehdotettujen muutosten kanssa ristiriidassa olevia määräyksiä, tällaiset sääntömääräykset syrjäytyisivät ja niiden sijasta olisi noudatettava muutettuja lainsäädännöksiä. Näin ollen niissä säätiöissä, joissa sääntöjen mukaan hallitukseen kuuluu vähemmän kuin kolme jäsentä, hallitusta tulisi muutosten voimaantulon jälkeen täydentää.

Poikkeuksena muutosten soveltamisesta olisivat ensinnä ennen muutosten voimaantuloa tehdyt lupahakemukset sekä säätiörekisteriin tehdyt ilmoitukset, joihin sovellettaisiin hakemusten tai ilmoitusten tekoaikana voimassa olleita säännöksiä. Siten esimerkiksi ennen lain voimaantuloa tehtyyn perustamislupahakemukseen ei sovellettaisi 5 §:ssä tarkoitettua asetuksella säädettävää vähimmäispääomavaatimusta eikä perustamisluvan saaneen säätiön rekisteröinti-ilmoitukseen 6 §:ssä tarkoitettua vaatimusta kiinteän omaisuuden luovutuskirjan liittämisestä ilmoitukseen. Jos säätiölle määrätyn kiinteän omaisuuden luovutuskirja on laadittu ennen lain voimaantuloa, ehdotuksen mukaan lain voimaantulon jälkeenkään tehtävään rekisteri-ilmoitukseen ei sovellettaisi 6 §:n 2 momentin 3 kohdan vaatimusta siitä, että luovutuskirjan tulee olla myös kiinteän omaisuuden säätiön puolesta vastaanottaneen alkeirjoittama. Luovutuskirjan jäljennös olisi kuitenkin aina liitettävä rekisteri-ilmoitukseen, joka tehdään lain voimaantulon jälkeen.

Toisena poikkeuksena muutosten voimaantulosta olisi se, että 12 §:n 2 momentissa tarkoitettua Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymää tilintarkastajaa ei olisi välttämätöntä valita heti muutosten tultua voimaan, vaan tilintarkastajana voisi edelleen kahden vuoden ajan toimia henkilö, joka ei täytä mainittuja kelpoisuusehtoja. Mainitun ajan kuluessa säätiöön olisi valittava tällainen auktorisoitu tilintarkastaja tai säätiön olisi haettava oikeusministeriöltä lupaa poiketa tästä vaatimuksesta. Ministeriö voi 12 §:n 2 momentin mukaan myöntää poikkeuksen erityisestä syystä.

Muutettavaksi ehdotettuun 4 §:n 1 momenttiin sisältyvän 1 kohdan mukaan säätiön säännöissä on määrättävä säätiön nimi, johon tulee sisältyä sana "säätiö". Vaatimusta sanan "säätiö" sisällyttämisestä nimeen ei ollut laissa sen alkuperäisessä muodossa, vaan se otettiin lakiin vasta vuoden 1964 lainmuutoksella, jolloin vaatimuksen ulkopuolelle kuitenkin voimaantulosäännöksen mukaan jätettiin aikaisemmin rekisteröidyt säätiöt. Samoin ehdotetaan menetetäväksi nyt, joten ennen vuoden 1964 lainmuutoksen voimaantuloa rekisteröityjen säätiöiden ei tarvitsisi nytkään muuttaa nimeään.

Lain 6 §:ssä on ehdotettu säädettäväksi säätiön perustamisilmoituksen tekemiselle kuuden kuukauden määräaika, joka alkaa perustamisluvan antamisesta. Jos ilmoituksen tekeminen määräajassa laiminlyödään, perustamislupa raukeaa. Säännöstä olisi kohtuutonta soveltaa sellaisenaan niihin ennen muutosten voimaantuloa perustamisluvan saaneisiin säätiöihin, jotka eivät vielä muutosten voimaantullessa ole tehneet perustamisilmoitusta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tällainen säätiö olisi ilmoitettava säätiörekisteriin vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Laiminlyönnistä olisi myös tässä tapauksessa seurauksena perustamisluvan raukeaminen.

Säätiörekisteriin merkittäisiin 7 §:ään ehdotetun muutoksen mukaan myös säätiön postiosoite. Lakiin lisättäväksi ehdotetun 10 b §:n mukaan siinä tarkoitettun säätiön toimielimen jäseniä koskevat tiedot olisi ilmoitettava oikeusministeriölle. Jotta ministeriö saisi tietoonsa mainitut seikat ehdotetaan, että säätiöiden olisi ilmoitettava ministeriölle nämä tiedot vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Ilmoitus voidaan antaa esimerkiksi vuosittain toimitettavien tilinpäätöstietojen yhteydessä.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

säätiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 5 päivänä huhtikuuta 1930 annetun säätiölain (109/30) 5 §:n 2 momentti, 20, 24, 24 a ja 26 §,

näistä 5 §:n 2 momentti ja 24 a § sellaisina kuin ne ovat 13 päivänä heinäkuuta 1964 annetussa laissa (400/64),

muutetaan 3 §, 4 §:n 1 ja 4 momentti, 5 §:n 3 momentti, 6 §:n 1 ja 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 9, 10 ja 11 §, 12 §:n 2, 3 ja 4 momentti, 13 §:n 2 momentti, 14 §, 4 luvun otsikko, 17 §:n 2 momentti, 18, 19, 22 ja 25 § sekä 27 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §, 4 §:n 1 ja 4 momentti, 5 §:n 3 momentti, 6 §:n 1 ja 2 momentti, 9 ja 10 §, 12 §:n 2, 3 ja 4 momentti, 13 §:n 2 momentti, 14 §, 17 §:n 2 momentti sekä 18, 19 ja 22 § mainitussa 13 päivänä heinäkuuta 1964 annetussa laissa, 7 §:n 1 momentti 4 päivänä kesäkuuta 1982 annetussa laissa (411/82) sekä 11 § muutettuna mainitulla 13 päivänä heinäkuuta 1964 annetulla lailla ja 10 päivänä elokuuta 1973 annetulla lailla (659/73), sekä

lisätään lakiin uusi 3 a, 10 a, 10 b, 12 a, 17 a, 17 b ja 17 c §, 6 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 13 päivänä heinäkuuta 1964 annetussa laissa uusi 3, 4 ja 7 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 5 ja 6 momentiksi, 12 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 4 momentti, jolloin muutettu 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, sekä 17 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

3 §

Säätiön perustamismääräyksessä on mainittava säätiön tarkoitus ja sille tuleva omaisuus. Säädekirja on päivättävä, säätäjän allekirjoitettava sekä kahden henkilön oikeaksi todistettava. Mikäli säätäjä ei itse pidä huolta perustamistoimista, hänen tulee määrätä, kenen niistä on huolehdittava.

Säädekirjaan sisältyvän säätiön perustamismääräyksen säätäjä voi peruuttaa ennen säätiön rekisteröimistä. Jos säätäjä haluaa peruuttaa perustamismääräyksen sen jälkeen, kun säätiön perustamislupaa koskeva hakemus on tehty oikeusministeriölle, on säätäjän toimitettava ministeriölle

kirjallinen, kahden henkilön oikeaksi todistama peruutusilmoitus.

3 a §

Jos säätiön perustamisesta on määrätty testamentissa, tulee sen, jolla on kuolinpesä hallussaan, kolmen kuukauden kuluessa saatuaan testamentin sisällöstä tiedon ilmoittaa siitä sen paikakunnan tuomioistuimelle, missä säätäjän kotipaikka on viimeksi ollut, tai jollei hän ole asunut Suomessa, Helsingin raastuvanoikeudelle. Testamentista tuomioistuimen on ilmoitettava oikeusministeriölle.

Kun tuomioistuin on saanut tiedon 1 momentissa tarkoitetusta testamentista, sen tulee viivytyksettä selvittää, suostuuko testamentissa säätiön perustamisesta huolehtimaan määrätty henkilö tehtävään. Jollei suostumusta saada tai jos tehtävään määrätty ei ole siihen sovelias, tulee tuomioistuimen määrätä siihen yksi tai useampia henkilöitä. Samoin on meneteltävä, jos säätäjä ei ole määrännyt tehtävään ketään tai tehtävä on muusta syystä avoin. Tuomioistuimen on ilmoitettava antamastaan määräyksestä oikeusministeriölle. Mitä perintökaaressa (40/65) on säädetty pesänselvittäjän vapauttamisesta toimestaan, on vastaavasti sovellettava tällaiseen henkilöön.

Aika, jonka kuluessa testamentti on säätiön hyväksi valvottava, on luettava siitä päivästä, jona se tai joku niistä, joiden tulee pitää huolta säätiön perustamisesta, on saanut testamentista tiedon.

Jollei testamentissa perustettavaksi määrättylle säätiölle ole haettu perustamislupaa kohtuullisessa ajassa sen jälkeen, kun oikeusministeriö on saanut 1 tai 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen, ministeriön on ilmoitettava asiasta asianomaiselle tuomioistuimelle.

4 §

Säätiön säännöissä on mainittava:

- 1) säätiön nimi, johon tulee sisältyä sana "säätiö" ja jonka tulee selvästi erota säätiörekisteriin ennen merkittyjen säätiöiden nimestä;
- 2) se kunta, jota on pidettävä säätiön kotipaikana;
- 3) säätiön tarkoitus ja miten se on toteutettava;
- 4) säätiölle tuleva omaisuus ja sen hoitamistapa;
- 5) säätiön hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien lukumäärä, asettamistapa ja toimikausi;
- 6) säätiön nimen kirjoittamisesta;
- 7) milloin tilinpäätös on tehtävä sekä tilejä ja hallintoa tarkastettava; sekä
- 8) miten päätös säätiön sääntöjen muuttamisesta ja säätiön lakkauttamisesta on tehtävä.

Jos säätäjä on kuollut tai häneltä ei muuten voida saada ohjetta, saadaan sääntöjä laadittaessa poiketa säätäjän määräyksistä, mikäli ne ovat lain tai hyvien tapojen vastaisia taikka mikäli määräyksiä noudatettaessa säännöt tulisivat sellaisiksi, että ne olisi 17 §:n mukaan muutettava. Jos sääntöjä ei voida laatia säätiön tarkoitusta olen-

naisesti muuttamatta, raukeaa säätiön perustaminen.

5 §

Perustamislupa on annettava, jos säätiön tarkoitus on hyödyllinen, ja säännöt vahvistettava, jos ne on laadittu tämän lain säännösten mukaisesti eikä niiden sisältö ole vastoin lakia tai hyviä tapoja. Perustamislupaa älköön kuitenkaan annettako, jos säätiön tarkoituksena sen sääntöjen mukaan on liiketoiminnan harjoittaminen tai jos sen pääasiallisena tarkoituksena ilmeisesti on välittömän taloudellisen edun hankkiminen säätäjälle tahi säätiön toimihenkilölle, taikka milloin säätiön perustaminen olisi sääntöperinnöstä voimassa olevien säännösten kiertämistä. Lupaa säätiön perustamiseen ei myöskään saa antaa, jos säätiölle tuleva omaisuus on asetuksella säädettyä määrää pienempi tai sellaisessa epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen, ettei säätiön perustamiselle ole edellytyksiä.

6 §

Säätiörekisteri on koko maalle yhteinen ja sitä pitää oikeusministeriö.

Säätiö on ilmoitettava säätiörekisteriin kuuden kuukauden kuluessa perustamisluvan antamisesta. Ilmoitus on hallituksen jokaisen jäsenen allekirjoitettava ja siihen tulee sisältyä:

- 1) ilmoitus hallituksen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen täydellisestä nimestä, kansalaisuudesta ja kotipaikasta;
- 2) hallituksen vakuutus ja tilintarkastajien todistus, että säätiölle määrätty irtain omaisuus on hallituksen huostassa;
- 3) oikeaksi todistettuna jäljennöksenä säätiölle määrätyn kiinteän omaisuuden luovutuskirja, jonka tulee olla myös omaisuuden säätiön puolesta vastaanottaneen allekirjoittama;
- 4) ilmoitus sellaisen henkilön täydellisestä nimestä, kansalaisuudesta ja kotipaikasta, jolle on annettu oikeus säätiön nimen kirjoittamiseen yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa; sekä
- 5) ilmoitus säätiön postiosoitteesta.

Jos säädökirjaan perustuvaa säätiötä ei ole määrääjässä ilmoitettu rekisteröitäväksi tai jos säätiön merkitseminen rekisteriin on lainvoiman saaneella päätöksellä eväty, perustamislupa raukeaa. Hyväksyttävästä syystä oikeusministeriö voi pidentää ilmoituksen tekemiselle säädettyä määräaika.

Jos testamenttiin perustuvaa säätiötä ei ole määrääjässä ilmoitettu rekisteröitäväksi, ministeriö voi pyytää säätiön kotipaikan lääninhallitusta asettamaan velvollisuuksien täyttämiseksi uhkasakon säätiölle valitun hallituksen jäsenille. Uhkasakon määrää maksettavaksi lääninhallitus.

Jos perustamisluvan saanutta säätiötä ei merkitä rekisteriin, raukeavat omaisuuden luovuttamista säätiölle koskeneet oikeustoimet.

7 §

Säätiörekisteriin on merkittävä:

1) säätiön nimi, tarkoitus, kotipaikka ja postiosoite;

2) hallituksen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen samoin kuin säätiön jokaisen nimenkirjoittajan täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka, sekä, jos hallituksena toimivat toisen säätiön, yhteisön tai laitoksen hallituksen jäsenet taikka viranomainen, maininta siitä; sekä

3) jos säätiö on ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu säätiö, tätä koskeva maininta, jollei valtioneuvosto ole myöntänyt mainitun lain 3 c §:n nojalla poikkeusta.

9 §

Säätiöllä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä. Säätiön hallituksena voivat toimia myös säännöissä määrätyn toisen suomalaisen säätiön, yhteisön tai laitoksen hallituksen jäsenet. Myös viranomainen voi toimia säätiön hallituksena tai sen jäsenenä. Säännöissä voidaan määrätä, että hallituksen jäsenille valitaan varajäsenet. Varajäsenen on vastaavasti sovellettava, mitä hallituksen jäsenestä on säädetty.

Säätiön hallituksen jäsenten ja nimenkirjoittajien tulee olla Suomessa asuvia Suomen kansalaisia, jollei valtioneuvosto myönnä poikkeusta.

Vajaaaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä eikä nimenkirjoittajana.

10 §

Hallituksen tulee hoitaa säätiön asioita lakia ja säätiön sääntöjä noudattaen. Hallitus edustaa säätiötä.

Hallituksen on erityisesti huolehdittava säätiön toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä ja siitä, että säätiön varat sijoitetaan varmalla ja tuloa

tuottavalla tavalla. Varoja ei saa antaa lainaksi 12 §:n 3 momentissa tarkoitettulle henkilölle.

Haasteen tai muun tiedonannon katsotaan tulleen säätiölle toimitetuksi, kun siitä on annettu tieto jollekin sen hallituksen jäsenelle.

10 a §

Säätiön säännöissä voidaan määrätä, että päättamisvaltaa säätiössä käyttää hallituksen ohella säännöissä määrättyissä asioissa muukin toimielin taikka hallituksen jäsen tai säätiön toimihenkilö. Säännöissä voidaan myös määrätä, että hallituksen jäsenellä tai säätiön toimihenkilöllä on oikeus kirjoittaa säätiön nimi taikka että hallitus voi antaa tällaisen oikeuden edellä sanotulle tai muulle henkilölle.

10 b §

Jos säätiössä on sellainen 10 a §:ssä tarkoitettu toimielin, jota säätiön muu toimielin ei aseta eikä valvo ja jolle on säännöissä annettu yksinomainen päättamisvalta tietyissä asioissa, kuten valta asettaa hallitus sekä ohjata ja valvoa sitä taikka valta päättää säätiön ylläpitämän laitoksen toiminnasta, on tällaisesta toimielimestä sekä sen jäsenistä ja varajäsenistä vastaavasti voimassa, mitä 6 §:n 2 momentin 1 kohdassa, 9 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 14 §:ssä on säädetty hallitukselta ja sen jäsenistä. Tässä pykälässä tarkoitettun toimielimen jäsenten ja varajäsenten vaihtumisesta on tehtävä oikeusministeriölle ilmoitus, joka on hallituksen jonkun jäsenen allekirjoitettava.

11 §

Säätiön toimielinten kokouksista on voimassa, jollei tässä laissa tai säännöissä ole toisin säädetty tai määrätty, että

1) kokous on päätösvaltainen kun läsnä on enemmän kuin puolet toimielimen jäsenistä;

2) päätökseksi tulee se mielipide, jota enemmän kuin puolet läsnäolevista jäsenistä on kannattanut; sekä

3) äänten mennessä tasan ratkaistaan vaali arvalla, mutta muissa asioissa tulee päätökseksi se mielipide, johon kokouksen puheenjohtaja on yhtynyt.

Säätiön toimielimen kokouksesta on laadittava pöytäkirja, johon on merkittävät päätökset ja äänestykset. Pöytäkirjan allekirjoittaa kokouksen puheenjohtaja ja vähintään yksi kokouksessa siihen valittu jäsen.

Säätiön toimielinten jäsenille saadaan maksaa kohtuullinen kokouspalkkio ja kohtuullinen

palkkio säätiön hyväksi tehdystä muusta työstä, jollei palkkion maksamista ole säännöissä kielletty.

Kultakin tilikaudelta tulee hallituksen laatia toimintakertomus, josta tulee pääpiirteittäin käydä ilmi, millä tavoin säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi sekä millainen säätiön talouden kehitys on ollut tilikauden aikana. Toimintakertomus on tilinpäätöksen ohella annettava tilintarkastajille. Säätiön kirjanpitovelvollisuudesta ja tilinpäätöksestä on voimassa, mitä kirjanpitolaissa (655/73) on säädetty.

12 §

Tilintarkastajilla tulee olla, jollei säätiön sääntöihin ole otettu heidän pätevyyttään koskevia lisävaatimuksia, sellainen kirjanpidon ja taloudellisten asiain tuntemus, mitä säätiön toiminnan laadun ja laajuuden huomioon ottaen on pidettävä tarpeellisena sanotun tehtävän suorittamiseksi. Vähintään yhden tilintarkastajan ja tämän varamiehen tulee olla Keskuskauppakamarin tai kaupakamarin hyväksymä tilintarkastaja taikka Keskuskauppakamarin tai kaupakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö, jollei oikeusministeriö erityisestä syystä myönnä poikkeusta. Jos tilintarkastajaksi on valittu tilintarkastusyhteisö, sen on ilmoitettava säätiön hallitukselle, kenellä Keskuskauppakamarin tai kaupakamarin hyväksymällä tilintarkastajalla on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta. Häneen on sovellettava 3 ja 4 momentin säännöksiä.

Tilintarkastajaksi ei saa valita:

- 1) säätiön toimielimen jäsentä tai toimihenkilöä;
- 2) sitä, joka on alistus- tai riippuvuussuhteessa 1 kohdassa tarkoitettuun henkilöön; eikä
- 3) sitä, joka on avioliitossa 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden kanssa tai tähän suoraan ylenevässä tai alenevassa sukulaisuussuhteessa, sisarussuhteessa tai lankoussuhteessa.

Tilintarkastajalla ei saa olla rahalainaa säätiöltä.

Tilintarkastajan tulee hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa tarkastaa kirjanpito ja tilinpäätös sekä säätiön hallinto. Tilintarkastajien on kultakin tilikaudelta annettava säätiön hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus. Tilintarkastuskertomuksen tulee sisältää lausunto siitä, onko tilinpäätös laadittu voimassa olevien säännösten mukaisesti sekä erityinen lausuma siitä,

1) onko säätiön varat asianmukaisesti sijoitettu;

2) onko säätiön kirjanpidon ja juoksevien asiain hoito asianmukainen;

3) onko säätiön toimielimen jäsenille suoritettuja palkkioita pidettävä kohtuullisina; sekä

4) antavatko säätiön tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot säätiön taloudesta ja toiminnasta.

12 a §

Säätiön toimielimen jäsen, säätiön toimihenkilö sekä tilintarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän toimessaan tahallaan tai tuottamuksesta on aiheuttanut säätiölle. Sama koskee tätä lakia tai säätiön sääntöjä rikkomalla muulle aiheutettua vahinkoa.

Vahingonkorvauksen sovittelusta ja vastuun jakautumisesta, kun korvausvelvollisia on useampia, on voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/74) on säädetty.

Työntekijän asemassa olevan vahingonkorvausvelvollisuudesta on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty.

13 §

Säätiön tulee kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä toimittaa ministeriölle oikeaksi todistetut jäljennökset tuloslaskelmasta ja taseesta liitteineen sekä toiminta- ja tilintarkastuskertomuksista. Säätiön on tarvittaessa annettava ministeriölle toiminnastaan muitakin valvontaa varten tarvittavia selvityksiä.

14 §

Milloin oikeusministeriö havaitsee säätiön hallituksen menetelleen lain tai sääntöjen vastaisesti taikka laiminlyöneen tässä laissa säädetty velvollisuutensa, ministeriö voi määrätä hallituksen ryhtymään toimiin oikaisun aikaansaamiseksi tai kieltää virheellisen päätöksen täytäntöönpanon. Ministeriö voi pyytää säätiön kotipaikan lääninhallitusta asettamaan määräyksen tai kiellon tehosteeksi uhkasakon säätiön hallituksen jäsenille. Uhkasakon määrää maksettavaksi lääninhallitus.

Jos säätiön hallitus tai sen jäsen on jatkuvasti tai muuten törkeästi toiminut lain tai sääntöjen vastaisesti, voi säätiön kotipaikan tuomioistuvin virallisen syyttäjän oikeusministeriön määräyksestä tekemästä vaatimuksesta erottaa säätiön hallituksen tai sen jäsenen toimestaan.

Jos hallitus tai sen jäsen on 12 a §:ssä tarkoitetulla tavalla tuottanut säätiölle vahinkoa, ministeriö voi antaa viralliselle syyttäjälle määräyksen nostaa asiasta johtuva vahingonkorvauskanne säätiön kotipaikan tuomioistuimessa.

Milloin hallituksen jäsen on toimeksaan syllis-
tynyt rangaistavaan tekoon, ministeriö voi antaa viralliselle syyttäjälle määräyksen nostaa asiasta johtuva syyte säätiön kotipaikan tuomioistuimessa.

4 luku.

Sääntöjen muuttaminen sekä säätiön sulautuminen ja lakkauttaminen

17 §

Säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa vain, jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut, varojen vähyden vuoksi tai muusta syystä kokonaan tai huomattavalta osalta hyödyttömyyttä taikka lain tai hyvien tapojen vastaista. Uusi tarkoitus ei saa olennaisesti poiketa alkupe-
räisestä tarkoituksesta. Päätös säätiön tarkoituk-
sen muuttamisesta on, jollei siitä ole säätiön säännöissä toisin määrätty, tehtävä vähintään kolmen neljäsosan ääntenenemmistöllä.

Jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen olisi niiden vähyden vuoksi kokonaan tai huomattavalta osalta hyödyttömyyttä, voidaan säätiön sääntöjä muuttaa myös siten, että säätiölle asetetaan määräaika, jonka kuluessa sen jäljellä olevat varat on käytettävä ja säätiö lakkautettava. Haettaessa oikeusministeriön vahvistusta tällaiselle sääntöjen muutokselle on hakemukseen liitettävä säätiön tilintarkastajien antama todistus siitä, että kaikki tiedossa olevat velat on maksettu tai, että säätiön tunnetut velkojat ovat suostuneet säätiön muuttamiseen määräaikaiseksi.

17 a §

Säätiö (*sulautuva säätiö*) voi sulautua toiseen tarkoitukseltaan olennaisesti samankaltaiseen säätiöön (*vastaanottava säätiö*) siten, että sulautuvan säätiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle säätiölle, jos säätiön tarkoituksen toteuttaminen sulautumisen johdosta olennaisesti paranisi. Sulautumisesta tehtävä sopimus on hyväksyttävä vastaanottavassa säätiössä sillä tavoin kuin sääntö-

jen muuttamisesta on säännöissä määrätty sekä sulautuvassa säätiössä 17 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Neljän kuukauden kuluessa siitä, kun säätiöissä on tehty päätös sulautumissopimuksen hyväksymisestä, niiden on haettava sulautumiseen sekä vastaanottavan säätiön sääntöjen mahdolliseen muutokseen oikeusministeriön suostumus. Sääntöjen muutosta ei kuitenkaan merkitä säätiörekisteriin ennenkuin 17 b §:n 4 momentissa tarkoitettu ilmoitus tuomioistuimen luvasta sulautumiseen on tehty ministeriölle.

17 b §

Neljän kuukauden kuluessa siitä, kun oikeusministeriö on antanut sulautumiseen suostumuk-
sen, säätiöiden on haettava sulautuvan säätiön kotipaikan tuomioistuimen lupa sulautumissopi-
muksen täytäntöönpanoon uhalla, että sulautu-
minen muuten raukeaa. Hakemukseen on liitet-
tävä selvitys oikeusministeriön antamasta suostu-
muksesta sulautumiseen sekä luettelo sulautuvan
säätiön tunnetuista velkojista ja heidän posti-
osoitteistaan.

Tuomioistuimen tulee antaa kuulutus sulautu-
van säätiön tunnetuille ja tuntemattomille velko-
jille kehottaen sitä, joka haluaa vastustaa hake-
musta, ilmoittamaan siitä kirjallisesti tuomiois-
tuimelle viimeistään kuukautta ennen paikalletu-
lopäivää uhalla, että hänen muussa tapauksessa
katsotaan suostuneen hakemukseen. Kuulutus on
pantava tuomioistuimen ilmoitustaululle neljä
kuukautta ennen paikalletulopäivää sekä julkais-
tava tuomioistuimen toimesta virallisessa lehdessä
kaksi kertaa, ensimmäisen kerran viimeistään
kolme kuukautta ja toisen kerran viimeistään
kaksi kuukautta ennen paikalletulopäivää. Tuo-
mioistuimen on annettava hakemuksesta erikseen
tieto lääninhallitukselle ja kaikille tunnetuille
velkojille.

Hakemus on hyväksyttävä, jollei kukaan velko-
jista sitä vastusta tai jos paikalletulopäivänä osoi-
tetaan, että hakemusta vastustaneet velkojat ovat
saaneet täyden maksun saamisistaan tai että hei-
dän saamisistaan on asetettu tuomioistuimen
hyväksymä vakuus.

Säätiöiden on tehtävä tuomioistuimen luvasta
ilmoitus oikeusministeriölle rekisteröimistä var-
ten neljän kuukauden kuluessa siitä, kun lupaa
koskeva päätös on saanut lainvoiman uhalla, että
sulautuminen raukeaa. Sulautuminen katsotaan
tapahtuneeksi kun ilmoituksesta on tehty mer-
kintä säätiörekisteriin.

17 c §

Säätiöt voivat sulautua 17 a §:n 1 momentissa mainituin edellytyksin myös siten, että kaksi tai useampia säätiöitä sopii varojensa ja velkojensa luovuttamisesta perustettavalle uudelle säätiölle. Sulautumissopimukseen on sovellettava, mitä edellä säädekirjasta on säädetty, ja siihen on otettava uuden säätiön säännöt.

Neljän kuukauden kuluessa siitä, kun säätiöissä on tehty päätös sulautumissopimuksen hyväksymisestä, niiden on haettava sulautumiseen oikeusministeriön suostumus, jolloin on sovellettava, mitä 5 ja 17 a §:ssä on säädetty. Neljän kuukauden kuluessa siitä, kun oikeusministeriö on antanut sulautumiseen suostumuksen, säätiöiden on haettava sulautumissopimuksen täytäntöönpanoon 17 b §:ssä tarkoitettu lupa perustettavan säätiön kotipaikan tuomioistuimelta.

Säätiöiden on tehtävä 6 §:ssä tarkoitettu ilmoitus neljän kuukauden kuluessa siitä, kun tuomioistuimen lupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman uhall, että sulautuminen raukeaa. Sulautuminen katsotaan tapahtuneeksi, kun perustettava säätiö on merkitty säätiörekisteriin.

18 §

Säätiö, joka on perustettu määrätyksi ajaksi tai määrättyjen edellytysten varaan, on, kun määräaika on kulunut tai tarkoitettuja edellytyksiä ei enää ole, oikeusministeriön suostumuksella lakkautettava. Samoin on meneteltävä, jos säätiön varat ovat loppuneet.

Jos on syntynyt 17 §:n 2 momentissa tarkoitettu tilanne, mutta säätiön tarkoitusta ei voida muuttaa, ja varojen käyttäminen säätiölle määrättyyn tarkoitukseen olisi säätiön määräaikaiseksi muuttamisesta huolimatta hyödytöntä, on säätiö niinikään oikeusministeriön suostumuksella lakkautettava.

Jos säätiön toiminta on jatkuvasti ollut lain tai sääntöjen vastaista, voi säätiön kotipaikan tuomioistuin, milloin siihen on erityistä syytä, virallisen syyttäjän oikeusministeriön määräyksestä tekemästä vaatimuksesta määrätä säätiön heti lakkauttavaksi.

19 §

Milloin säätiö lakkautetaan oikeusministeriön suostumuksella tai säätiön määräaikaiseksi muuttamisen johdosta, säätiön hallituksen on huolehdittava lakkauttamisesta johtuvista toimenpiteistä, jollei oikeusministeriö katso tarpeelliseksi määrätä yhtä tai useampaa erityistä selvitysmiestä

hallituksen tilalle. Jos tuomioistuin määrää säätiön lakkauttavaksi, sen tulee valita yksi tai useampia selvitysmiehiä; tuomioistuimella on myös valta määrätä, että selvitysmiesten tulee välittömästi ottaa säätiön omaisuus huostaansa, vaikka säätiön lakkauttamista koskeva päätös ei olisikaan saanut lainvoimaa. Selvitysmiehistä on soveltuvin osin voimassa, mitä hallituksesta ja sen jäsenestä on säädetty.

Säätiön hallituksen tai selvitysmiesten on pyydettävä säätiön tuntemattomille velkojille julkinen haaste, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Kun lakkauttamistoimet on suoritettu, hallituksen tai selvitysmiesten on viivytyksettä toimitettava oikeusministeriölle lopputilitys. Säätiö katsotaan lakanneeksi, kun ministeriö hyväksyy lopputilityksen on tehnyt lakkauttamisesta merkinnän säätiörekisteriin.

Jos säätiölle, sitten kun sen velat on maksettu, jää varoja eikä säätiön säännöissä ole määrätty, miten ne on käytettävä, joutuvat ne valtiolle, jonka on viipymättä luovutettava ne käytettäväksi jonkin säätiön toimintaan liittyvän tarkoituksen edistämiseksi.

22 §

Säätiön hallituksen jäsenten ja säätiön nimenkirjoittajien vaihtumisesta sekä säätiön postiosoitteen muuttumisesta on ilmoitettava säätiörekisteriin merkittäväksi. Tällainen ilmoitus on hallituksen jonkun jäsenen allekirjoitettava.

Tuomioistuimen on ilmoitettava oikeusministeriölle 14 a §:ssä tarkoitettua uskotun miehen tai uuden hallituksen määräämistä sekä 19 §:n 1 momentissa tarkoitettua selvitysmiehen määräämistä koskevasta päätöksestä. Näistä päätöksistä samoin kuin oikeusministeriön 14 a §:n 2 momentin ja 19 §:n 1 momentin nojalla tekemistä päätöksistä on tehtävä merkintä säätiörekisteriin.

Kun tuomioistuin on tehnyt 18 §:n 3 momentissa tarkoitettua päätöksen, taikka kun säätiön omaisuus on luovutettu konkurssiin, konkurssi on peruutunut, päätös konkurssiin asettamisesta on kumottu tai konkurssi on rauennut varojen vähyiden vuoksi, tuomioistuimen on niin ikään ilmoitettava asiasta rekisteröimistä varten oikeusministeriölle. Jos omaisuutta ei ole jäljellä konkurssin päättyessä, katsotaan säätiö lakanneeksi, kun konkurssihallinto on antanut lopputilityksen. Konkurssihallinnon on viivytyksettä ilmoitettava säätiön lakkaamisesta rekisteröimistä varten oikeusministeriölle.

25 §

Muutoksen hakemisesta oikeusministeriön tämän lain nojalla tekemään päätökseen on voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

27 §

Kuolinpesän haltija, joka jättää määräajassa tekemättä 3 a §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, sakoon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 _____

Jos ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyn säätiön sääntöihin sisältyy tämän lain vastaisia määräyksiä, on niiden sijasta noudatettava tämän lain säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin lupahakemuksiin ja säätiörekisteriin tehtyihin ilmoituksiin sovelletaan säännöksiä, jotka olivat

voimassa ennen tämän lain voimaantuloa. Mitä 6 §:n 2 momentin 3 kohdassa on säädetty säätiölle määrätyn kiinteän omaisuuden luovukirjan allekirjoittamisesta, ei sovelleta, jos luovutuskirja on laadittu ennen tämän lain voimaantuloa.

Säätiön tilintarkastajana voi kahden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta 12 §:n 2 momentin estämättä toimia henkilö, joka ei ole Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyllä säätiöllä on edelleen oikeus käyttää rekisteriin merkittyä nimeänsä.

Säätiö, jonka perustamiseen on saatu lupa ennen tämän lain voimaantuloa, on ilmoitettava säätiörekisteriin merkittäväksi vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta uhalla, että perustamislupa raukeaa.

Säätiöiden on vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta ilmoitettava oikeusministeriölle postiosoitteensa sekä, jos säätiössä on 10 b §:ssä tarkoitettu toimielin, sen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka.

Helsingissä 31 päivänä toukokuuta 1985

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Christoffer Taxell*

Laki

säätiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 5 päivänä huhtikuuta 1930 annetun säätiölain (109/30) 5 §:n 2 momentti, 20, 24, 24 a ja 26 §,

näistä 5 §:n 2 momentti ja 24 a § sellaisina kuin ne ovat 13 päivänä heinäkuuta 1964 annetussa laissa (400/64),

muutetaan 3 §, 4 §:n 1 ja 4 momentti, 5 §:n 3 momentti, 6 §:n 1 ja 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 9, 10 ja 11 §, 12 §:n 2, 3 ja 4 momentti, 13 §:n 2 momentti, 14 §, 4 luvun otsikko, 17 §:n 2 momentti, 18, 19, 22 ja 25 § sekä 27 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §, 4 §:n 1 ja 4 momentti, 5 §:n 3 momentti, 6 §:n 1 ja 2 momentti, 9 ja 10 §, 12 §:n 2, 3 ja 4 momentti, 13 §:n 2 momentti, 14 §, 17 §:n 2 momentti sekä 18, 19 ja 22 § mainitussa 13 päivänä heinäkuuta 1964 annetussa laissa, 7 §:n 1 momentti 4 päivänä kesäkuuta 1982 annetussa laissa (411/82) sekä 11 § muutettuna mainitulla 13 päivänä heinäkuuta 1964 annetulla lailla ja 10 päivänä elokuuta 1973 annetulla lailla (659/73), sekä

lisätään lakiin uusi 3 a, 10 a, 10 b, 12 a, 17 a, 17 b ja 17 c §, 6 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 13 päivänä heinäkuuta 1964 annetussa laissa uusi 3, 4 ja 7 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 5 ja 6 momentiksi, 12 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 4 momentti, jolloin muutettu 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, sekä 17 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Säätiön perustamismääräyksessä on mainittava sen tarkoitus ja sille tuleva omaisuus. Säädekirjan pitää olla oikeaksi todistettu.

Mikäli säätäjä ei itse pidä huolta perustamistoimista, hänen tulee määrätä, kenen niistä on huolehdittava. *Jos säätiö on perustettava säätäjän kuoltua eikä tämä ole määrännyt ketään pitämään siitä huolta tai jos se, jonka säätäjä on määrännyt, ei ryhdy sanottuun toimeen, tulee tuomioistuimen määrätä siihen yksi tai useampia henkilöitä.*

Säädekirjaan sisältyvän säätiön perustamismääräyksen säätäjä voi peruuttaa ennen säätiön rekisteröimistä.

(ks. 5 § 2 mom.)

Ehdotus

3 §

Säätiön perustamismääräyksessä on mainittava säätiön tarkoitus ja sille tuleva omaisuus. *Säädekirja on päivättävä, säätäjän allekirjoitettava sekä kahden henkilön oikeaksi todistettava.* Mikäli säätäjä ei itse pidä huolta perustamistoimista, hänen tulee määrätä, kenen niistä on huolehdittava.

(ks. 3 a § 2 mom.)

Säädekirjaan sisältyvän säätiön perustamismääräyksen säätäjä voi peruuttaa ennen säätiön rekisteröimistä. *Jos säätäjä haluaa peruuttaa perustamismääräyksen sen jälkeen, kun säätiön perustamislupaa koskeva hakemus on tehty oikeusministeriölle, on säätäjän toimitettava ministeriölle kirjallinen, kahden henkilön oikeaksi todistama peruutusilmoitus.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(ks. 20 § 1 mom.)

(ks. asetus säätiölain soveltamisesta (591/64)
1 §)

(ks. 20 § 2 mom.)

4 §

Säätiön säännöissä on mainittava:

- 1) säätiön nimi, johon tulee sisältyä sana "säätiö" ja jonka tulee selvästi erota säätiörekisteriin ennen merkittyjen säätiöiden nimestä;
- 2) se kunta, jota on pidettävä säätiön kotipaikana;
- 3) säätiön tarkoitus ja miten se on toteutettava;
- 4) säätiölle määrätty omaisuus ja sen hoitamistapa;
- 5) määräykset säätiön hallituksesta ja niistä muista elimistä, joille päättämivaltaa säätiön asioissa ehkä on annettu, sekä myös siitä, kuka tai ketkä ovat oikeutetut kirjoittamaan säätiön nimen;

3 a §

Jos säätiön perustamisesta on määrätty testamentissa, tulee sen, jolla on kuolinpesä hallussaan, kolmen kuukauden kuluessa saatuaan testamentin sisällöstä tiedon ilmoittaa siitä sen paikkakunnan tuomioistuimelle, missä säätiäjän kotipaikka on viimeksi ollut, tai jollei hän ole asunut Suomessa, Helsingin raastuvanoikeudelle. Testamentista tuomioistuimen on ilmoitettava oikeusministeriölle.

Kun tuomioistuin on saanut tiedon 1 momentissa tarkoitetusta testamentista, sen tulee viivytyksettä selvittää, suostuuko testamentissa säätiön perustamisesta huolehtimaan määrätty henkilö tehtävään. Jollei suostumusta saada tai jos tehtävään määrätty ei ole siihen sovelias, tulee tuomioistuimen määrätä siihen yksi tai useampia henkilöitä. Samoin on meneteltävä, jos säätiäjä ei ole määrännyt tehtävään ketään tai tehtävä on muusta syystä avoin. Tuomioistuimen on ilmoitettava antamastaan määräyksestä oikeusministeriölle. Mitä perintökaaressa (40/65) on säädetty pesänselvittäjän vapauttamisesta toimestaan, on vastaavasti sovellettava tällaiseen henkilöön.

Aika, jonka kuluessa testamentti on säätiön hyväksi valvottava, on luettava siitä päivästä, jona se tai joku niistä, joiden tulee pitää huolta säätiön perustamisesta, on saanut testamentista tiedon.

Jollei testamentissa perustettavaksi määrättylle säätiölle ole haettu perustamislupaa kohtuullisessa ajassa sen jälkeen, kun oikeusministeriö on saanut 1 tai 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen, ministeriön on ilmoitettava asiasta asianomaiselle tuomioistuimelle.

4 §

Säätiön säännöissä on mainittava:

- 1) säätiön nimi, johon tulee sisältyä sana "säätiö" ja jonka tulee selvästi erota säätiörekisteriin ennen merkittyjen säätiöiden nimestä;
- 2) se kunta, jota on pidettävä säätiön kotipaikana;
- 3) säätiön tarkoitus ja miten se on toteutettava;
- 4) säätiölle tuleva omaisuus ja sen hoitamistapa;
- 5) säätiön hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien lukumäärä, asettamistapa ja toimikausi;
- 6) säätiön nimen kirjoittamisesta;

Voimassa oleva laki

6) onko ja minkä perusteen mukaan hallituksen jäsenille suoritettava korvausta heidän osallistumisestaan hallituksen kokouksiin;

7) milloin tilinpäätös on tehtävä sekä tilejä ja hallintoa on tarkastettava; sekä

8) miten päätös säätiön sääntöjen muuttamisesta ja säätiön lakkauttamisesta on tehtävä.

Sääntöjä laadittaessa alkoon säätäjän antamista määräyksistä poikettako, elleivät ne ole lain tai hyvien tapojen vastaisia tai niitä ei muusta syystä voida noudattaa. Säätiön tarkoitusta alkoon kuitenkin muutettako.

5 §

Mikäli säätäjä haluaa peruuttaa säädekirjaan sisältyvän säätiön perustamismääräyksen sen jälkeen, kun säätiön perustamislupaa koskeva hakeemus on tehty ministeriölle, on säätäjän toimitettava ministeriölle kirjallinen, oikeaksi todistettu peruutusilmoitus.

Perustamislupa on annettava, jos säätiön tarkoitus on hyödyllinen, ja säännöt vahvistettava, jos ne on laadittu tämän lain määräysten mukaisesti eikä niiden sisältö ole vastoin lakia tai hyviä tapoja. Perustamislupaa alkoon kuitenkin annettako, jos säätiön tarkoituksena sen sääntöjen mukaan on liiketoiminnan harjoittaminen tai jos sen pääasiallisena tarkoituksena ilmeisesti on välittömän taloudellisen edun hankkiminen säätäjälle tahi säätiön toimihenkilöille, taikka milloin säätiön perustaminen olisi sääntöperinnöstä voimassa olevien säännösten kiertämistä. Lupaa säätiön perustamiseen alkoon myöskään annettako, milloin säätiölle tuleva omaisuus on niin vähäinen tai niin ilmeisessä epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen, ettei säätiön perustamiselle voida katsoa olevan edellytyksiä, tai säännöissä on poikettu säätäjän määräyksistä muuttaen säätiön tarkoitusta tai muuten tavalla, jota ei voida katsoa oikeutetuksi.

6 §

Säätiörekisteri on koko maalle yhteinen ja pitää sitä oikeusministeriö.

Ehdotus

7) milloin tilinpäätös on tehtävä sekä tilejä ja hallintoa tarkastettava; sekä

8) miten päätös säätiön sääntöjen muuttamisesta ja säätiön lakkauttamisesta on tehtävä.

Jos säätäjä on kuollut tai häneltä ei muuten voida saada ohjetta, saadaan sääntöjä laadittaessa poiketa säätäjän määräyksistä, mikäli ne ovat lain tai hyvien tapojen vastaisia taikka mikäli määräyksiä noudatettaessa säännöt tulisivat sellaisiksi, että ne olisi 17 §:n mukaan muutettava. Jos sääntöjä ei voida laatia säätiön tarkoitusta olennaisesti muuttamatta, raukeaa säätiön perustaminen.

(ks. 3 § 2 mom.)

Perustamislupa on annettava, jos säätiön tarkoitus on hyödyllinen, ja säännöt vahvistettava, jos ne on laadittu tämän lain säännösten mukaisesti eikä niiden sisältö ole vastoin lakia tai hyviä tapoja. Perustamislupaa alkoon kuitenkin annettako, jos säätiön tarkoituksena sen sääntöjen mukaan on liiketoiminnan harjoittaminen tai jos sen pääasiallisena tarkoituksena ilmeisesti on välittömän taloudellisen edun hankkiminen säätäjälle tahi säätiön toimihenkilölle, taikka milloin säätiön perustaminen olisi sääntöperinnöstä voimassa olevien säännösten kiertämistä. Lupaa säätiön perustamiseen ei myöskään saa antaa, jos säätiölle tuleva omaisuus on asetuksella säädettyä määrää pienempi tai sellaisessa epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen, ettei säätiön perustamiselle ole edellytyksiä.

6 §

Säätiörekisteri on koko maalle yhteinen ja pitää sitä oikeusministeriö.

Voimassa oleva laki

Ilmoitus rekisteriin on tehtävä ministeriölle kirjallisesti ja on siihen liitettävä:

1) oikeaksi todistettu jäljennös säätiölle annettusta lupapäätöksestä siihen liittyvine sääntöineen;

2) ilmoitus säätiön hallituksesta;

3) hallituksen vakuutus, että säätiölle määrätty irtain omaisuus on hallituksen huostassa; sekä

4) jos säätiön hallituksen jäsenenä on yksityisiä henkilöitä, ilmoitus näiden ja säätiön nimen kirjoittamiseen oikeutettujen henkilöiden nimestä, kansalaisuudesta ja kotipaikoista.

Ehdotus

Säätiö on ilmoitettava säätiörekisteriin kuuden kuukauden kuluessa perustamisluvan antamisesta. Ilmoitus on hallituksen jokaisen jäsenen allekirjoitettava ja siihen tulee sisältyä:

1) ilmoitus hallituksen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen täydellisestä nimestä, kansalaisuudesta ja kotipaikasta;

2) hallituksen vakuutus ja tilintarkastajien todistus, että säätiölle määrätty irtain omaisuus on hallituksen huostassa;

3) oikeaksi todistettuna jäljennöksenä säätiölle määrätyn kiinteän omaisuuden luovutuskirja, jonka tulee olla myös omaisuuden säätiön puolesta vastaanottaneen allekirjoittama;

4) ilmoitus sellaisen henkilön täydellisestä nimestä, kansalaisuudesta ja kotipaikasta, jolle on annettu oikeus säätiön nimen kirjoittamiseen yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa; sekä

5) ilmoitus säätiön postiosoitteesta.

Jos säädekirjaan perustuvaa säätiötä ei ole määräajassa ilmoitettu rekisteröitäväksi tai jos säätiön merkitseminen rekisteriin on lainvoiman saaneella päätöksellä eväty, perustamislupa raukeaa. Hyväksyttävästä syystä oikeusministeriö voi pidentää ilmoituksen tekemiselle säädettyä määräaikaa.

Jos testamenttiin perustuvaa säätiötä ei ole määräajassa ilmoitettu rekisteröitäväksi, ministeriö voi pyytää säätiön kotipaikan lääninhallitusta asettamaan velvollisuuksien täyttämiseksi uhkasakon säätiölle valitun hallituksen jäsenille. Uhkasakon määrää maksettavaksi lääninhallitus.

Jos ilmoitukseen liitetty selvitys havaitaan asianmukaiseksi, on rekisteriin merkitseminen viivytystä toimitettava.

Jos säätiölle sitä perustettaessa on tuleva omaisuutta, jonka omistukseen ja hallintaan vaaditaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetussa laissa (219/39) säädetty valtionneuvoston lupa, saadaan säätiö merkitä rekisteriin vasta sen jälkeen kun säätiö on saanut tämän luvan.

Jos perustamisluvan saanutta säätiötä ei merkitä rekisteriin, raukeavat omaisuuden luovuttamista säätiölle koskeneet oikeustoimet.

Voimassa oleva laki

7 §

Säätiörekisteriin on merkittävä:

- 1) säätiön nimi, kotipaikka ja tarkoitus;
- 2) kuka tai ketkä ovat säätiön hallituksena sekä, jos hallituksen jäsenenä on yksityisiä henkilöitä, näiden ja säätiön nimen kirjoittajain nimet, kansalaisuus ja kotipaikat; ja

3) jos säätiö on ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu säätiö, tätä koskeva maininta, jollei valtioneuvosto ole myöntänyt mainitun lain 3 c §:n nojalla poikkeusta.

9 §

Säätiön asioita hoitaa ja säätiötä edustaa sen hallitus. Hallituksena tai sen jäsenenä voi olla myöskin julkinen viranomainen ja säätiön hallituksena laitoksen, toisen säätiön tai yhteisön hallitus.

Säätiön säännöissä voidaan määrätä, saavatko ja miten laajalti yksi tai useammat hallituksen jäsenistä, ilman toisten myötävaikutusta, taikka säätiön juoksevain asiain hoitoa varten otetut erityiset toimihenkilöt toimia säätiön puolesta. Haasteen tai muun tiedonannon on katsottava tulleen hallitukselle toimitetuksi, kun siitä on annettu tieto jollekulle hallituksen jäsenelle.

Säätiön hallituksen jäsenten ja henkilöiden, joilla on oikeus kirjoittaa säätiön nimi, tulee olla tässä maassa asuvia Suomen kansalaisia, jollei valtioneuvosto ole yksittäistapauksessa antanut lupaa siihen, että hallituksen jäsenenä tai säätiön nimenkirjoittajina saa olla ulkomaalaisia tai ulkomailla asuvia Suomen kansalaisia.

Milloin päättämisvaltaa säätiön asioissa on uskottu muullekin elimelle kuin säätiön hallitukselle, on sen ja hallituksen välinen suhde säännöissä määrättävä; alkoon kuitenkin säätiön hallituksella tämän lain mukaan olevia velvollisuuksia tai vastuuta vähennettävä.

Ehdotus

7 §

Säätiörekisteriin on merkittävä:

1) säätiön nimi, tarkoitus, kotipaikka ja postiosoite;

2) hallituksen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen samoin kuin säätiön jokaisen nimenkirjoittajan täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka, sekä, jos hallituksena toimivat toisen säätiön, yhteisön tai laitoksen hallituksen jäsenet taikka viranomainen, maininta siitä; sekä

3) jos säätiö on ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu säätiö, tätä koskeva maininta, jollei valtioneuvosto ole myöntänyt mainitun lain 3 c §:n nojalla poikkeusta.

9 §

Säätiöllä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä. Säätiön hallituksena voivat toimia myös säännöissä määrätyn toisen suomalaisen säätiön, yhteisön tai laitoksen hallituksen jäsenet. Myös viranomainen voi toimia säätiön hallituksena tai sen jäsenenä. Säännöissä voidaan määrätä, että hallituksen jäsenille valitaan varajäsenet. Varajäsenen on vastaavasti sovellettava, mitä hallituksen jäsenestä on säädetty.

(ks. 10 a § ja 10 § 3 mom.)

Säätiön hallituksen jäsenten ja nimenkirjoittajien tulee olla Suomessa asuvia Suomen kansalaisia, jollei valtioneuvosto myönnä poikkeusta.

(ks. 10 a ja 10 b §)

Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä eikä nimenkirjoittajana.

Voimassa oleva laki

10 §

Säätiön hallituksen tulee toiminnassaan tarkoin noudattaa lakia ja säätiön sääntöjä.

Säätiön varat on sijoitettava varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla, alköönkä niitä annettako lainaksi 12 §:n 3 momentissa tarkoitettulle henkilölle.

Hallituksen jäsen ja säätiön muu toimihenkilö vastaa siitä vahingosta, minkä hän huolimattomuudellaan taikka lain tai sääntöjen vastaisella toimellaan on säätiölle tuottanut. Jos vahinko on useampien tuottama, vastatkoon kukin omasta ja toistensa puolesta.

Ehdotus

10 §

Hallituksen tulee hoitaa säätiön asioita lakia ja säätiön sääntöjä noudattaen. Hallitus edustaa säätiötä.

Hallituksen on erityisesti huolehdittava säätiön toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä ja siitä, että säätiön varat sijoitetaan varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla. Varoja ei saa antaa lainaksi 12 §:n 3 momentissa tarkoitettulle henkilölle.

Haasteen tai muun tiedonannon katsotaan tulleen säätiölle toimitetuksi, kun siitä on annettu tieto jollekin sen hallituksen jäsenelle.

10 a §

Säätiön säännöissä voidaan määrätä, että päättämisvaltaa säätiössä käyttää hallituksen ohella säännöissä määrättyissä asioissa muukin toimielin taikka hallituksen jäsen tai säätiön toimihenkilö. Säännöissä voidaan myös määrätä, että hallituksen jäsenellä tai säätiön toimihenkilöllä on oikeus kirjoittaa säätiön nimi taikka että hallitus voi antaa tällaisen oikeuden edellä sanotulle tai muulle henkilölle.

10 b §

Jos säätiössä on sellainen 10 a §:ssä tarkoitettu toimielin, jota säätiön muu toimielin ei aseta eikä valvo ja jolle on säännöissä annettu yksinomainen päättämisvalta tietyissä asioissa, kuten valta asettaa hallitus sekä ohjata ja valvoa sitä taikka valta päättää säätiön ylläpitämän laitoksen toiminnasta, on tällaisesta toimielimestä sekä sen jäsenistä ja varajäsenistä vastaavasti voimassa, mitä 6 §:n 2 momentin 1 kohdassa, 9 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 14 §:ssä on säädetty hallituksesta ja sen jäsenistä. Tässä pykälässä tarkoitettun toimielimen jäsenten ja varajäsenten vaihtumisesta on tehtävä oikeusministeriölle ilmoitus, joka on hallituksen jonkun jäsenen allekirjoitettava.

11 §

11 §

Säätiön toimielinten kokouksista on voimassa, jollei tässä laissa tai säännöissä ole toisin säädetty tai määrätty, että

1) kokous on päätösvaltainen kun läsnä on enemmän kuin puolet toimielimen jäsenistä;

2) päätökseksi tulee se mielipide, jota enemmän kuin puolet läsnäolevista jäsenistä on kannattanut; sekä

Voimassa oleva laki

Hallituksen kokouksissa on pidettävä pöytäkirjaa, johon on merkittävä päätökset ja tapahtuneet äänestykset.

Säätiön kirjanpitovelvollisuudesta säädetään kirjanpitolaissa.

Kultakin tilikaudelta tulee hallituksen laatia toimintakertomus, josta tulee pääpiirteittäin käydä ilmi, millä tavoin säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi sekä millainen säätiön talouden kehitys on ollut tilikauden aikana.

Toimintakertomus on tilinpäätöksen ohella annettava tilintarkastajille.

Ehdotus

3) äänten mennessä tasan ratkaistaan vaali arvalla, mutta muissa asioissa tulee päätökseksi se mielipide, johon kokouksen puheenjohtaja on yhtynyt.

Säätiön toimielimen kokouksesta on laadittava pöytäkirja, johon on merkittävä päätökset ja äänestykset. Pöytäkirjan allekirjoittaa kokouksen puheenjohtaja ja vähintään yksi kokouksessa siihen valittu jäsen.

Säätiön toimielinten jäsenille saadaan maksaa kohtuullinen kokouspalkkio ja kohtuullinen palkkio säätiön hyväksi tehdystä muusta työstä, jollei palkkion maksamista ole säännöissä kielletty.

Kultakin tilikaudelta tulee hallituksen laatia toimintakertomus, josta tulee pääpiirteittäin käydä ilmi, millä tavoin säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi sekä millainen säätiön talouden kehitys on ollut tilikauden aikana. Toimintakertomus on tilinpäätöksen ohella annettava tilintarkastajille. Säätiön kirjanpitovelvollisuudesta ja tilinpäätöksestä on voimassa, mitä kirjanpitolaissa (655/73) on säädetty.

12 §

Tilintarkastajilla tulee olla, jollei säätiön sääntöihin ole otettu heidän pätevyytään koskevia lisävaatimuksia, sellainen kirjanpidon ja taloudellisten asiain tuntemus, mitä säätiön toiminnan laadun ja laajuuden huomioon ottaen on pidettävä tarpeellisena sanotun tehtävän suorittamiseksi.

Tilintarkastajaksi ei saa valita:

1) säätiön hallituksen jäsentä tai muuta toimihenkilöä;

2) sitä, joka on alistus- tai riippuvaisuussuhteessa 1 kohdassa tarkoitettuun henkilöön; eikä

3) sitä, joka on avioliitossa 1 kohdassa tarkoitettun henkilön kanssa tai tähän suoraan ylenevässä

Tilintarkastajilla tulee olla, jollei säätiön sääntöihin ole otettu heidän pätevyytään koskevia lisävaatimuksia, sellainen kirjanpidon ja taloudellisten asiain tuntemus, mitä säätiön toiminnan laadun ja laajuuden huomioon ottaen on pidettävä tarpeellisena sanotun tehtävän suorittamiseksi. Vähintään yhden tilintarkastajan ja tämän varamiehen tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja taikka Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö, jollei oikeusministeriö erityisestä syystä myönnä poikkeusta. Jos tilintarkastajaksi on valittu tilintarkastusyhteisö, sen on ilmoitettava säätiön hallitukselle, kenellä Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymällä tilintarkastajalla on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta. Häneen on sovellettava 3 ja 4 momentin säännöksiä.

Tilintarkastajaksi ei saa valita:

1) säätiön toimielimen jäsentä tai toimihenkilöä;

2) sitä, joka on alistus- tai riippuvuussuhteessa 1 kohdassa tarkoitettuun henkilöön; eikä

3) sitä, joka on avioliitossa 1 kohdassa tarkoitettun henkilön kanssa tai tähän suoraan ylenevässä

Voimassa oleva laki

tai alenevassa sukulaisuussuhteessa, sisarusuhteessa tai lankoussuhteessa.

Toimitettuaan säätiön tilien ja hallinnon tarkastuksen on tilintarkastajien tehtävä tilinpäätöksen merkintä siitä, ovatko tilinpäätöstaseet laaditut yleisten kirjanpidon periaatteiden mukaisesti, sekä annettava säätiön hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus. Kertomuksen tulee sisältää lausunto tarkastuksen tuloksesta sekä erityinen lausuma siitä;

1) miten säätiön varat on sijoitettu;

2) onko säätiön kirjanpidon ja juoksevain asiain hoidon järjestelyä pidettävä asianmukaisena; sekä

3) antavatko säätiön tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot säätiön taloudesta ja toiminnasta.

(ks. 10 § 3 mom.)

Ehdotus

tai alenevassa sukulaisuussuhteessa, sisarusuhteessa tai lankoussuhteessa.

Tilintarkastajalla ei saa olla rahalainaa säätiöltä.

Tilintarkastajan tulee hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa tarkastaa kirjanpito ja tilinpäätös sekä säätiön hallinto. Tilintarkastajien on kultakin tilikaudelta annettava säätiön hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus. Tilintarkastuskertomuksen tulee sisältää lausunto siitä, onko tilinpäätös laadittu voimassa olevien säännösten mukaisesti sekä erityinen lausuma siitä,

1) onko säätiön varat asianmukaisesti sijoitettu;

2) onko säätiön kirjanpidon ja juoksevain asiain hoito asianmukainen;

3) onko säätiön toimielimen jäsenille suoritetu palkkioita pidettävä kohtuullisina; sekä

4) antavatko säätiön tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot säätiön taloudesta ja toiminnasta.

12 a §

Säätiön toimielimen jäsen, säätiön toimihenkilö sekä tilintarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän toimessaan tahallaan tai tuottamuksesta on aiheuttanut säätiölle. Sama koskee tätä lakia tai säätiön sääntöjä rikkomalla muulle aiheutettua vahinkoa.

Vahingonkorvauksen sovittelusta ja vastuun jakautumisesta, kun korvausvelvollisia on useampia, on voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/74) on säädetty.

Työntekijän asemassa olevan vahingonkorvausvelvollisuudesta on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty.

13 §

Säätiön tulee, jollei sen säännöissä ole toisin määrätty, kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä toimittaa ministeriölle oikeaksi todistetut jäljennökset tilinpäätöstaseista sekä toiminta- ja tilintarkastuskertomuksista. Säätiön on tarvittaessa annettava ministeriölle toiminnastaan muitakin valvontaa varten tarvittavia selvityksiä.

Säätiön tulee kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä toimittaa ministeriölle oikeaksi todistetut jäljennökset tuloslaskelmasta ja taseesta liitteineen sekä toiminta- ja tilintarkastuskertomuksista. Säätiön on tarvittaessa annettava ministeriölle toiminnastaan muitakin valvontaa varten tarvittavia selvityksiä.

14 §

Milloin oikeusministeriö havaitsee säätiön hallituksen menetelleen lain tai säätiön sääntöjen

14 §

Milloin oikeusministeriö havaitsee säätiön hallituksen menetelleen lain tai sääntöjen vastaisesti

Voimassa oleva laki

vastaisesti, voi ministeriö ulosotonhaltijalta pyytää kieltoa virheellisen päätöksen täytäntöönpanoa vastaan. Jos kieltoa rikotaan, noudatettakoon, mitä ulosottolaissa on tuomiolla annetun kiellon rikkomisesta säädetty.

Jos ministeriö toteaa hallituksen tai sen jäsenen 10 §:n 3 momentissa mainitulla tavalla tuottaneen säätiölle vahinkoa, tulee ministeriön antaa viralliselle syyttäjälle määräys tehdä säätiön kotipaikan alioikeudessa asiasta aiheutuva vahingonkorvausvaatimus ja, milloin siihen on syytä, rangaistusvaatimus; ja voidaan hallitus tai sen jäsen tällöin myöskin erottaa toimestaan tai velvoittaa täyttämään, mitä on laiminlyöty.

4 luku.

Sääntöjen muuttaminen ja säätiön lakkauttaminen.

Säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa vain, milloin säätiön varojen käyttäminen *edelleen* sille määrättyyn tarkoitukseen olisi mahdotonta tahi säätiön varojen vähyyden vuoksi tai muusta syystä ilmeisesti hyödytöntä taikka lain tai hyvien tapojen vastaista ja säätiölle voidaan sopivasti määrätä uusi tarkoitus, joka ei olennaisesti eroa sen alkuperäisestä tarkoituksesta. Päätös säätiön tarkoituksen muuttamisesta on, jollei siitä ole säätiön säännöissä toisin määrätty, tehtävä vähintään kolmen neljäsosan äänten enemmistöllä.

Ehdotus

taikka laiminlyöneen tässä laissa säädetty velvollisuutensa, ministeriö voi määrätä hallituksen ryhtymään toimiin oikaisun aikaansaamiseksi tai kieltää virheellisen päätöksen täytäntöönpanon. Ministeriö voi pyytää säätiön kotipaikan lääninhallitusta asettamaan määräyksen tai kiellon tehosteeksi uhkasakon säätiön hallituksen jäsenille. Uhkasakon määrää maksettavaksi lääninhallitus.

Jos säätiön hallitus tai sen jäsen on jatkuvasti tai muuten törkeästi toiminut lain tai sääntöjen vastaisesti, voi säätiön kotipaikan tuomioistuim virallisen syyttäjän oikeusministeriön määräyksestä tekemästä vaatimuksesta erottaa säätiön hallituksen tai sen jäsenen toimestaan.

Jos hallitus tai sen jäsen on 12 a §:ssä tarkoitetulla tavalla tuottanut säätiölle vahinkoa; ministeriö voi antaa viralliselle syyttäjälle määräyksen nostaa asiasta johtuva vahingonkorvauskanne säätiön kotipaikan tuomioistuimessa.

Milloin hallituksen jäsen on toimeensa syyllistynyt rangaistavaan tekoon, ministeriö voi antaa viralliselle syyttäjälle määräyksen nostaa asiasta johtuva syyte säätiön kotipaikan tuomioistuimessa.

4 luku.

Sääntöjen muuttaminen sekä säätiön sulautuminen ja lakkauttaminen

17 §

Säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa vain, jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut, varojen vähyyden vuoksi tai muusta syystä kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä taikka lain tai hyvien tapojen vastaista. Uusi tarkoitus ei saa olennaisesti poiketa alkupeäisestä tarkoituksesta. Päätös säätiön tarkoituksen muuttamisesta on, jollei siitä ole säätiön säännöissä toisin määrätty, tehtävä vähintään kolmen neljäsosan äänten enemmistöllä.

Jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen olisi niiden vähyyden vuoksi kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä, voidaan säätiön sääntöjä muuttaa myös siten, että säätiölle asetetaan määräaika, jonka kuluessa sen jäljellä olevat varat on käytettävä ja säätiö

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lakkautettava. Haettaessa oikeusministeriön vahvistusta tällaiselle sääntöjen muutokselle on hakemukseen liitettävä säätiön tilintarkastajien antama todistus siitä, että kaikki tiedossa olevat velat on maksettu tai, että säätiön tunnetut velkojat ovat suostuneet säätiön muuttamiseen määräaikaiseksi.

Vahvistettu sääntöjen muutos on ministeriössä viran puolesta merkittävä säätiörekisteriin ilman eri ilmoitusta. Muutettuja sääntöjä älköön noudatakko ennen kuin muutos on merkitty rekisteriin.

17 a §

Säätiö (sulautuva säätiö) voi sulautua toiseen tarkoitukseltaan olennaisesti samankaltaiseen säätiöön (vastaanottava säätiö) siten, että sulautuvan säätiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle säätiölle, jos säätiön tarkoituksen toteuttaminen sulautumisen johdosta olennaisesti paranisi. Sulautumisesta tehtävä sopimus on hyväksyttävä vastaanottavassa säätiössä sillä tavoin kuin sääntöjen muuttamisesta on säännöissä määrätty sekä sulautuvassa säätiössä 17 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Neljän kuukauden kuluessa siitä, kun säätiössä on tehty päätös sulautumissopimuksen hyväksymisestä, niiden on haettava sulautumiseen sekä vastaanottavan säätiön sääntöjen mahdolliseen muutokseen oikeusministeriön suostumus. Sääntöjen muutosta ei kuitenkaan merkitä säätiörekisteriin ennenkuin 17 b §:n 4 momentissa tarkoitettu ilmoitus tuomioistuimen luvasta sulautumiseen on tehty ministeriölle.

17 b §

Neljän kuukauden kuluessa siitä, kun oikeusministeriö on antanut sulautumiseen suostumuksen, säätiöiden on haettava sulautuvan säätiön kotipaikan tuomioistuimen lupa sulautumissopimuksen täytäntöönpanoon uhalla, että sulautuminen muuten raukeaa. Hakemukseen on liitettävä selvitys oikeusministeriön antamasta suostumuksesta sulautumiseen sekä luettelo sulautuvan säätiön tunnetuista velkojista ja heidän postiosoitteistaan.

Tuomioistuimen tulee antaa kuulutus sulautuvan säätiön tunnetuille ja tuntemattomille velkojille kehottaen sitä, joka haluaa vastustaa hakemusta, ilmoittamaan siitä kirjallisesti tuomioistuimelle viimeistään kuukautta ennen paikalletu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lopäivää uhalla, että hänen muussa tapauksessa katsotaan suostuneen hakemukseen. Kuulutus on pantava tuomioistuimen ilmoitustaululle neljä kuukautta ennen paikalletulopäivää sekä julkais-tava tuomioistuimen toimesta virallisessa lehdessä kaksi kertaa, ensimmäisen kerran viimeistään kolme kuukautta ja toisen kerran viimeistään kaksi kuukautta ennen paikalletulopäivää. Tuomioistuimen on annettava hakemuksesta erikseen tieto lääninhallitukselle ja kaikille tunnetuille velkojille.

Hakemus on hyväksyttävä, jollei kukaan velkojista sitä vastusta tai jos paikalletulopäivänä osoi-tetaan, että hakemusta vastustaneet velkojat ovat saaneet täyden maksun saamisistaan tai että hei-dän saamisistaan on asetettu tuomioistuimen hyväksymä vakuus.

Säätiöiden on tehtävä tuomioistuimen luvasta ilmoitus oikeusministeriölle rekisteröimistä var-ten neljän kuukauden kuluessa siitä, kun lupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman uhalla, että sulautuminen raukeaa. Sulautuminen katsotaan tapahtuneeksi kun ilmoituksesta on tehty mer-kintä säätiörekisteriin.

17 c §

Säätiöt voivat sulautua 17 a §:n 1 momentissa mainituin edellytyksin myös siten, että kaksi tai useampia säätiöitä sopii varojensa ja velkojensa luovuttamisesta perustettavalle uudelle säätiölle. Sulautumissopimukseen on sovellettava, mitä edellä säädekirjasta on säädetty, ja siihen on otettava uuden säätiön säännöt.

Neljän kuukauden kuluessa siitä, kun säätiöis-sä on tehty päätös sulautumissopimuksen hyväk-symisestä, niiden on haettava sulautumiseen oi-keusministeriön suostumus, jolloin on sovelletta-va, mitä 5 ja 17 a §:ssä on säädetty. Neljän kuukauden kuluessa siitä, kun oikeusministeriö on antanut sulautumiseen suostumuksen, säätiöi-den on haettava sulautumissopimuksen täytän-töönpanoon 17 b §:ssä tarkoitettu lupa perustet-tavan säätiön kotipaikan tuomioistuimelta.

Säätiöiden on tehtävä 6 §:ssä tarkoitettu il-moitus neljän kuukauden kuluessa siitä, kun tuomioistuimen lupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman uhalla, että sulautuminen raukeaa. Sulautuminen katsotaan tapahtuneeksi, kun pe-rustettava säätiö on merkitty säätiörekisteriin.

Voimassa oleva laki

18 §

Säätiö, joka on perustettu määrätyksi ajaksi tai määrättyjen edellytysten varaan, on, kun määräaika on kulunut tai tarkoitettuja edellytyksiä ei enää ole, oikeusministeriön suostumuksella lakkautettava.

Jos on syntynyt sellainen tilanne, josta 17 §:n 2 momentissa puhutaan, eikä säätiön tarkoitusta voida muuttaa, on meneteltävä niinkuin 1 momentissa on säädetty.

Virallisen syyttäjän vaatimuksesta voi säätiön kotipaikan alioikeus, jos säätiön toiminta jatkuvasti on lain tai säätiön sääntöjen vastaista, erottaa säätiön hallituksen tai sen jäsenen toimestaan tai, milloin siihen on syytä, julistaa säätiön lakkautetuksi. Jos säätiön hallitus erotetaan, on vastaavasti sovellettava, mitä 14 a §:n 1, 3 ja 4 momentissa on säädetty.

19 §

Milloin säätiö lakkautetaan oikeusministeriön suostumuksella, säätiön hallituksen on huolehdittava lakkauttamisesta johtuvista toimenpiteistä, jollei oikeusministeriö katso erityisen selvitysmiehen määräämistä tarpeelliseksi. Jos tuomioistuin julistaa säätiön lakkautetuksi, sen tulee valita yksi tai useampia selvitysmiehiä; oikeudella on myös valta määrätä, että selvitysmiesten tulee välittömästi ottaa säätiön omaisuus huostaansa, vaikka säätiön lakkauttamista koskeva päätös ei olisikaan saanut lain voimaa.

Jos säätiölle, sitten kun sen velat on maksettu, jää varoja eikä säätiön säännöissä ole määrätty, miten ne on käytettävä, joutuvat ne valtiolle, jonka on viipymättä luovutettava ne käytettäväksi jonkin säätiön toimintaan liittyvän tarkoituksen edistämiseksi.

Kun säätiö lakkautetaan, voidaan sen tuntemattomille velkojille pyytää vuosihaaste.

Ehdotus

18 §

Säätiö, joka on perustettu määrätyksi ajaksi tai määrättyjen edellytysten varaan, on, kun määräaika on kulunut tai tarkoitettuja edellytyksiä ei enää ole, oikeusministeriön suostumuksella lakkautettava. *Samoin on meneteltävä, jos säätiön varat ovat loppuneet.*

Jos on syntynyt 17 §:n 2 momentissa tarkoitettu tilanne, *mutta* säätiön tarkoitusta ei voida muuttaa, ja varojen käyttäminen säätiölle määrättyyn tarkoitukseen olisi säätiön määräaikaiseksi muuttamisesta huolimatta hyödytöntä, on säätiö niinkään oikeusministeriön suostumuksella lakkautettava.

Jos säätiön toiminta on jatkuvasti ollut lain tai sääntöjen vastaista, voi säätiön kotipaikan tuomioistuin, milloin siihen on erityistä syytä, virallisen syyttäjän oikeusministeriön määräyksestä tekemästä vaatimuksesta määrätä säätiön heti lakkauttavaksi.

19 §

Milloin säätiö lakkautetaan oikeusministeriön suostumuksella *tai säätiön määräaikaiseksi muuttamisen johdosta*, säätiön hallituksen on huolehdittava lakkauttamisesta johtuvista toimenpiteistä, jollei oikeusministeriö katso tarpeelliseksi määrätä yhtä tai useampaa erityistä selvitysmiestä hallituksen tilalle. Jos tuomioistuin määrää säätiön lakkautettavaksi, sen tulee valita yksi tai useampia selvitysmiehiä; *tuomioistuimella* on myös valta määrätä, että selvitysmiesten tulee välittömästi ottaa säätiön omaisuus huostaansa, vaikka säätiön lakkauttamista koskeva päätös ei olisikaan saanut lainvoimaa. *Selvitysmiehistä on soveltuvin osin voimassa, mitä hallituksesta ja sen jäsenestä on säädetty.*

Säätiön hallituksen tai selvitysmiesten on pyydettävä säätiön tuntemattomille velkojille julkinen haaste, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Kun lakkauttamistoimet on suoritettu, hallituksen tai selvitysmiesten on viivytystä toimitettava oikeusministeriölle lopputilitys. Säätiö katsaan lakanneeksi, kun ministeriö hyväksyytään lopputilityksen on tehnyt lakkauttamisesta merkinnän säätiörekisteriin.

Jos säätiölle, sitten kun sen velat on maksettu, jää varoja eikä säätiön säännöissä ole määrätty, miten ne on käytettävä, joutuvat ne valtiolle,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

jonka on viipymättä luovutettava ne käytettäväksi jonkin säätiön toimintaan liittyvän tarkoituksen edistämiseksi.

20 §

Jos säätiön perustamisesta on määrätty testamentissa, tulee sen, jolla on kuolinpesä hallussaan, kuukauden kuluessa saatuaan siitä tiedon ilmoittaa siitä asianomaiselle tuomarille.

Aika, jonka kuluessa testamentti on säätiön hyväksi valvottava, on luettava siitä päivästä, jona se tai joku niistä, joiden tulee pitää huolta säätiön perustamisesta, on saanut testamentista tiedon.

(kumotaan, ks. 3 a §)

22 §

Säätiön hallituksen jäsenten sekä säätiön nimenkirjoittajain vaihtumisesta on, kun hallituksen kuuluu yksityisiä henkilöitä, ilmoitettava säätiörekisteriin. Tällainen ilmoitus on myös tehtävä, kun säätiö on oikeusministeriön suostumuksella lakkautettu.

Tuomioistuimen 14 a §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetusta päätöksestä on oikeusministeriön viran puolesta tehtävä merkintä säätiörekisteriin. Niin ikään on ministeriön tehtävä rekisteriin merkintä päätöksestä, jota tarkoitetaan 14 a §:n 2 momentissa.

Kun säätiön omaisuus luovutetaan konkurssiin tai tuomioistuin on antanut päätöksen, jota tarkoitetaan 18 §:n 3 momentissa, tuomioistuimen on viivytyksettä ilmoitettava siitä oikeusministeriölle, jonka tulee tehdä asiasta merkintä säätiörekisteriin.

24 §

Tuomioistuimena, josta 3 §:n 2 momentissa puhutaan, on sen paikkakunnan oikeus, missä säätiön koti ja asunto viimeksi on ollut, tai, ellei hän ole asunut Suomessa, Helsingin raastuvanoikeus.

Mitä 1 momentissa on sanottu, on vastaavasti sovellettava 20 §:n 1 momentissa mainitussa tapauksessa.

22 §

Säätiön hallituksen jäsenten ja säätiön nimenkirjoittajien vaihtumisesta sekä säätiön postiosoitteen muuttumisesta on ilmoitettava säätiörekisteriin merkittäväksi. Tällainen ilmoitus on hallituksen jonkun jäsenen allekirjoitettava.

Tuomioistuimen on ilmoitettava oikeusministeriölle 14 a §:ssä tarkoitetusta uskotun miehen tai uuden hallituksen määräämistä sekä 19 §:n 1 momentissa tarkoitetusta selvitysmiehen määräämistä koskevasta päätöksestä. Näistä päätöksistä samoin kuin oikeusministeriön 14 a §:n 2 momentin ja 19 §:n 1 momentin nojalla tekemistä päätöksistä on tehtävä merkintä säätiörekisteriin.

Kun tuomioistuin on tehnyt 18 §:n 3 momentissa tarkoitetun päätöksen, taikka kun säätiön omaisuus on luovutettu konkurssiin, konkurssi on peruutunut, päätös konkurssiin asettamisesta on kumottu tai konkurssi on rauennut varojen vähyyden vuoksi, tuomioistuimen on niin ikään ilmoitettava asiasta rekisteröimistä varten oikeusministeriölle. Jos omaisuutta ei ole jäljellä konkurssin päättyessä, katsotaan säätiö lakanneeksi, kun konkurssihallinto on antanut lopputilityksen. Konkurssihallinnon on viivytyksettä ilmoitettava säätiön lakkaamisesta rekisteröimistä varten oikeusministeriölle.

(kumotaan, ks. 3 a § 1 mom.)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 a §

Alioikeuden tämän lain nojalla julistamaan päätökseen haetaan siinäkin tapauksessa, että kysymys ei ole rikokseen perustuvasta vaatimuksesta, muutosta valittamalla.

(kumotaan)

25 §

Jos lupa säätien perustamiseen tai sääntöjen tahi niihin tehdyn muutoksen vahvistaminen taikka pyydetyn merkinnän tekeminen säätioirekisteriin on evätty, hakekoon päätökseen tyytymätön siihen muutosta korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja antakoon valituksensa mainittuun oikeuteen viimeistään ennen kello kahtatoista kolmantenakymmenentenä päivänä tiedoksisäämisestä, tiedoksisääntipäivää lukematta. Sama olkoon lakina, jos oikeusministeriö on kieltänyt ryhtymästä 14 §:ssä mainittuihin toimenpiteisiin tai jos suostumus säätien lakkauttamiseen on evätty.

25 §

Muutoksen hakemisesta oikeusministeriön tämän lain nojalla tekemään päätökseen on voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

26 §

Säätien hallitus voidaan uhkasakolla velvoittaa täyttämään sille 13 ja 15 §:ssä säädetty velvollisuus. Jos tällainen toimenpide katsotaan tarpeelliseksi, pyytäköön oikeusministeriö maaherraa määräämään uhkasakon.

(kumotaan, ks. 14 § 1 mom.)

27 §

Jos kuolinpesän haltija jättää määräajassa tekemättä 20 §:n 1 momentissa mainitun ilmoituksen, rangaistakoon, ellei häntä ole muun lainkohdan mukaan tuomittu, enintään kolmekymmenellä päiväsakolla.

27 §

Kuolinpesän haltija, joka jättää määräajassa tekemättä 3 a §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, sakoon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Jos ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyn säätien sääntöihin sisältyy tämän lain vastaisia määräyksiä, on niiden sijasta noudatettava tämän lain säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin lupahakemuksiin ja säätioirekisteriin tehtyihin ilmoituksiin sovelletaan säännöksiä, jotka olivat voimassa ennen tämän lain voimaantuloa. Mitä 6 §:n 2 momentin 3 kohdassa on säädetty säätioille määrätyn kiinteän omaisuuden luovutuskirjan allekirjoittamisesta, ei sovelleta, jos luovutuskirja on laadittu ennen tämän lain voimaantuloa.

Säätien tilintarkastajana voi kahden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta 12 §:n 2 mo-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

mentin estämättä toimia henkilö, joka ei ole Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyllä säätiöllä on edelleen oikeus käyttää rekisteriin merkittyä nimeänsä.

Säätiö, jonka perustamiseen on saatu lupa ennen tämän lain voimaantuloa, on ilmoitettava säätiörekisteriin merkittäväksi vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta uhalla, että perustamislupa raukeaa.

Säätiöiden on vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta ilmoitettava oikeusministeriölle postiosoitteensa sekä, jos säätiössä on 10 b §:ssä tarkoitettu toimitus, sen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka.

Säätiöasetus

Oikeusministerin esittelystä säädetään 5 päivänä huhtikuuta 1930 annetun säätiölain (109/30) 5 ja 30 §:n nojalla:

1 §

Lupa säätiön perustamiseen voidaan antaa vain, jos säätiölle tulevan omaisuuden arvo on vähintään 150 000 markkaa. Testamentissa perustettavaksi määrätyn säätiön perustamiseen voidaan lupa kuitenkin antaa, jos omaisuuden arvo vastaa sitä määrää, joka testamentin tekoaikana on säätiön perustamiseen tarvittu.

2 §

Haettaessa oikeusministeriöltä vahvistusta säätiön sääntöjen muutokselle tai suostumusta säätiön sulautumiseen tai lakkauttamiseen on hakemukseen, josta tulee käydä ilmi sen perusteena olevat seikat, liitettävä oikeaksi todistettu jäljennös sen tai niiden kokousten pöytäkirjoista, joissa asiasta on päätetty.

3 §

Haettaessa poikkeusta säätiölain 9 §:n 2 momentissa tarkoitetuista vaatimuksista on hakemuksessa ilmoitettava sen perusteena olevat seikat. Jos hakemus koskee tiettyä henkilöä, on hakemuksessa ilmoitettava henkilön nimi, kansalaisuus ja asuinpaikka. Hakemus on toimitettava oikeusministeriölle.

4 §

Antaessaan suostumuksensa säätiön lakkauttamiseen on oikeusministeriön päätöksessään samalla määrättävä, miten säätiön kirjanpitoaineisto ja tärkeimmät asiakirjat on talletettava.

Säätiön lakkauttamisesta säätiörekisteriin tehtävään ilmoitukseen on liitettävä selvitys lakkauttamiseen liittyvistä toimenpiteistä sekä lopputilitys.

5 §

Säätiöistä on oikeusministeriössä pidettävä säätiön nimen mukaista aakkosellista luetteloa. Luetteloon on tehtävä merkintä säätiön perustamis-
lupaa ja sääntöjen vahvistamista tarkoittavasta hakemuksesta, muista säätiölain nojalla ministeriölle tehdyistä hakemuksista ja ilmoituksista sekä niiden johdosta annetuista ministeriön päätöksistä. Niin ikään on luetteloon tehtävä merkintä

ministeriölle säätiöiden valvontaa varten toimitetuista selvityksistä ja säätiölain 15 §:ssä mainituista oikaisuvaatimuksista sekä lain 3 luvussa tarkoitetuista viranomaisten toimenpiteistä. Säätiölain 13 §:n 2 momentin nojalla ministeriölle toimitetuista asiakirjoista on pidettävä erillistä luetteloa.

Milloin säätiö ei ole oikeusministeriön valvonnan alainen, on siitä tehtävä merkintä 1 momentissa tarkoitettuun luetteloon.

6 §

Säätiöt on merkittävä rekisteriin juoksevin numeroin siinä järjestyksessä, missä ne on hyväksytty rekisteröitäviksi. Rekisteröimisen jälkeen on merkinnät rekisteriin tehtävä säätiön numeron kohdalle.

Milloin säätiön nimeä on muutettu, säätiö saa uuden rekisterinumeron.

7 §

Säätiön rekisteröimistä koskevasta ilmoituksesta liitteineen on muodostettava asiakirjavihko, joka varustetaan säätiön rekisterinumerolla. Rekisteröimisen jälkeen säätiörekisteriin tehdyt ilmoitukset liitteineen sekä, milloin sääntöihin on vahvistettu muutoksia, jäljennös vahvistamista koskevasta oikeusministeriön päätöksestä on yhdistettävä aikaisempaan asiakirjavihkoon. Milloin säätiön nimeä on muutettu, on kuitenkin muodostettava uusi asiakirjavihko.

8 §

Oikeusministeriölle toimitetuista tilinpäätös-
asiakirjoista, toiminta- ja tilintarkastuskertomuksista sekä säätiön valvontaa varten hankituista muista selvityksistä on muodostettava erillinen asiakirjavihko, joka varustetaan säätiön rekisterinumerolla.

9 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 19 , ja sillä kumotaan säätiölain soveltamisesta 11 päivänä joulukuuta 1964 annettu asetus (591/64).